

Аналіз господарської діяльності

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Харківський політехнічний інститут»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

для студентів усіх форм навчання
за спеціальністю
071 Облік і оподаткування

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 1 від 20.06.2017р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2017

Аналіз господарської діяльності

Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Аналіз господарської діяльності» для студентів усіх форм навчання за спеціальністю: 071 Облік і оподаткування / уклад. Єршова Н.Ю. – Х. : НТУ «ХП», 2017. – 105 с.

Укладач Н.Ю. Єршова

Рецензент Погорелов М.І.

Кафедра економічного аналізу та обліку

ВСТУП

Нова система економічних знань ґрунтується на глибокому аналізі господарських явищ та процесів. При цьому аналіз як спосіб проникнення у сутність явищ та процесів повинен трансформуватися від системної характеристики економічних явищ і процесів в активний важіль обґрунтування моделей розвитку макро- і мікроекономічних систем, від методу оцінки – в елемент активного управління господарськими процесами. Важливим напрямом аналітичної діяльності є органічне включення проведення аналітичних досліджень в усі функції управлінської діяльності на різних ієрархічних рівнях, що сприяє забезпеченню відповідних компетентностей фахівців.

Значна увага при цьому приділяється формуванню у студентів навичок використання в аналітичних дослідженнях сучасного методичного інструментарію, що сприяє забезпеченню якісно нового змісту компетентностей сучасних фахівців та створює суттєві конкурентні переваги серед фахівців економічного профілю на ринку праці.

Мета навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності»: – засвоєння майбутніми спеціалістами теоретичних основ та здобутті практичних навичок проведення аналітичних досліджень діяльності суб'єктів господарювання усіх форм власності для прийняття виважених і обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства і посилення його конкурентоспроможності.

Аналіз господарської діяльності

Предмет навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності»: система знань про причини та наслідки зміни економічних явищ і процесів, що впливають на господарську діяльність економічного суб'єкта.

Завдання навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності»: опанування студентами компетенцій щодо комплексного та системного підходу до дослідження явищ і процесів з урахуванням стратегічних цілей та впливу зовнішнього середовища; оволодіння знаннями щодо ключових показників виробничо-господарської діяльності, вміннями їх обґрунтовувати і виявляти вплив на результативність діяльності протягом звітного періоду; отримання навичок оцінки економічної ефективності використання технологічних та кадрових ресурсів підприємства.

У результаті вивчення дисципліни студент *повинен знати*: концептуальні основи аналітичних досліджень, методи і прийоми економічного аналізу, функціональні сфери їх застосування; сучасні методичні прийоми аналітичного дослідження: SWOT-аналіз, графічні методи оцінки ефективності фінансових стратегій, прийоми прогнозування; кластерний аналіз, ABC-аналіз, евристичні прийоми дослідження, кореляційно-регресійний аналіз; методика рейтингової оцінки; сфери застосування сучасних методичних прийомів аналітичного дослідження у практичній діяльності підприємства; інформаційні джерела для проведення фінансового та бізнес-аналізу на підприємстві;

Після вивчення дисципліни студент *повинен уміти*: здійснювати аналітичну діагностику ефективності окремих бізнес-процесів та центрів відповідальності на підприємствах; використовувати методи і інструменти економічного аналізу при обґрунтуванні управлінських рішень у трьох взаємопов'язаних сферах: операційній, інвестиційній, фінансовій; проводити трансформацію фінансової звітності підприємства в аналітичні формати; давати аналітичне обґрунтування планів організації та його структурних підрозділів; проводити факторний аналіз виконання бюджетів, знаходити резерви підвищення ефективності діяльності; обґрунтувати найбільш ефективні фінансові та операційні стратегії, спрямовані на створення додаткової вартості підприємства та підвищення його фінансової стійкості.

1. ЗАГАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни «Аналіз господарської діяльності» відбувається шляхом розкриття сутності тем на лекціях, закріплення теоретичного матеріалу на практичних заняттях та під час виконання розрахункового завдання.

Теоретична частина дисципліни визначається складом навчальної програми. На практичних заняттях теоретичні знання закріплюються в ході розв'язання різних задач. Більш повному засвоєнню матеріалу сприяє самостійна робота студентів з вивчення окремих розділів дисципліни та підготовка до практичних занять.

Метою даних методичних вказівок є забезпечення студентів, що навчаються за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит», усіма основними навчально-методичними матеріалами, необхідними для практичної роботи над курсом «Аналіз господарської діяльності». У даних методичних вказівках наведено контрольні запитання, завдання та вправи, розв'язання яких допоможе студентам досконально вивчити основні теми курсу.

Система контролю якості навчання студентів включає поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль проводиться на практичних заняттях для виявлення рівня знань студентів за окремо взятим періодом часу. Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру для остаточного визначення рівня знань студентів з викладеної дисципліни

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися кількома методами:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Виконання курсової роботи.
3. Проведення проміжного тестування.
4. Виконання завдань для самостійної роботи.
6. Проведення поточно-модульного контролю.

Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних занять, виконання завдань для самостійної роботи має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання певних видів робіт за 100 бальною накопичувальною шкалою, що відображена в таблицях 1.1.

Об'єкти поточного контролю знань студентів з дисципліни «Аналіз господарської діяльності» поділяються на обов'язкові та додаткові. До обов'язкових належать завдання, які студенти повинні виконати обов'язково під час опанування цієї дисципліни. До вибіркового належать альтернативні завдання, серед яких кожен студент може вибрати завдання на власний розсуд з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Для оцінювання інтегрованих знань студентів із кожного модуля (навчальної дисципліни) із обов'язковим переведенням цих оцінок у національну шкалу (з виставленням національної семестрової оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно” чи „незадовільно”) та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Аналіз господарської діяльності

Таблиця 1.1 – Критерії оцінювання знань та вмінь студентів

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу модуля, що міститься в основних і додаткових літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
85–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – відповіді на запитання містять певні неточності
75–84	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач
65–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі
55–64	E	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, – вміння розв'язувати найпростіші практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35–54	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	<ul style="list-style-type: none"> – додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом. 	<ul style="list-style-type: none"> – незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; – істотні помилки у відповідях на запитання;

Аналіз господарської діяльності

				– невміння розв'язувати прості практичні задачі
<35	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

Для спрощення розрахунку різних видів рейтингу студента (з дисципліни, модуля, семестру, курсу, терміну навчання) кожен вид рейтингу оцінюється відповідно до 100-бальної шкали, яка складається:

- з основних (70 балів):
 - ✓ складання теоретичного матеріалу за модулями;
 - ✓ виконання та зарахування лабораторних робіт;
 - ✓ виконання та зарахування індивідуальних завдань (рефератів, курсових робіт та проектів, розрахункових завдань);
- та з додаткових (30 балів):
 - ✓ складання іспиту або заліку;
 - ✓ активна участь студентів в аудиторних заняттях.

Академічні успіхи студента визначаються за допомогою критеріїв та системи оцінювання знань та умінь студентів, яка використовується в НТУ “ХП” (табл. 1.2).

Загальна сума балів, отримана на екзамені, складається з частини основних балів та частини додаткових балів.

Студенти, які набрали від 25 до 70 основних балів, мають право не складати екзамен, а з урахуванням додаткових балів за відвідування занять (табл. 10.2), отримують відповідну підсумкову оцінку за семестр.

Підсумкова оцінка може бути визначена, якщо студент отримав не менше 25 основних балів.

Таблиця 1.2 – Переведення результатів відвідування аудиторних занять у додаткові бали

Бали	0	1–10	11–17	18–25	26–30
Відвідування, %	<30	30–50	50–60	70–80	80–100

Студенти складають екзамен у випадках:

- 1) якщо не склали на позитивну оцінку один із запланованих змістовних модулів;
- 2) з метою покращення підсумкової оцінки з дисципліни, але не більше ніж на 1 бал за національною шкалою.

Аналіз господарської діяльності

За несвоєчасне виконання індивідуальних завдань та складання лабораторних робіт кількість балів не може перевищувати 50 % від максимально можливої.

Переведення результатів оцінювання кредитних модулів за шкалою ECTS у кількісну форму та переведення розрахункового значення підсумкової оцінки до шкали ECTS та національної шкали оцінювання знань здійснюється за допомогою табл. 10.1.

Розрахунок кількості балів з дисципліни наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Визначення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни (9 семестр, 4 кредити)

Найменування	Максимальна кількість балів
<i>Складання теоретичного матеріалу:</i>	
Модуль 1.	max = 24
Модуль 2.	max = 24
Результати складання теоретичного матеріалу	Σ max = 48 ($\Sigma = M1 + M2$)
<i>Складання практичного матеріалу:</i>	
Курсовий проект	max = 22
Разом кількість основних балів, отриманих студентом за семестр	$\Sigma = \text{max} = 70$
Відвідування аудиторних занять (додаткові бали)	max = 30

Загальний обсяг годин на вивчення дисципліни та їх розподіл на аудиторні заняття і самостійну роботу студентів такі: 32 год. лекцій, 32 год. практичних занять; загальний обсяг – 144 год, 4 кредити, 2 модулі.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1.

Аналіз господарської діяльності: предмет, об'єкти, зміст, завдання та роль в управлінні сучасним підприємством

Мета заняття: засвоєння фундаментальних понять економічного аналізу як науки й окремого напрямку аналітичної роботи на підприємстві.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Сформулюйте предмет та об'єкти аналізу господарської діяльності.
2. Охарактеризуйте місце аналізу в системі наук та роль в управлінні діяльністю економічного суб'єкта.
3. В чому полягає функціональна та цільова орієнтація економічного аналізу?
4. Назвіть основні види економічного аналізу, їх класифікація та сфери застосування.
4. Охарактеризуйте принципи економічного аналізу та його ключові категорії.

Тести для перевірки знань

1. *Аналіз господарської діяльності спрямований на:*
 - а) дослідження господарських процесів і явищ;
 - б) вивчення економічних явищ в процесі виконання поточних і перспективних планів;
 - в) оцінку досягнутих ними кінцевих результатів та виявлення поточних і перспективних резервів підвищення ефективності виробництва;
 - г) все вищезазначене.
2. *Процес дослідження причин утворення і зміни результатів господарської діяльності, що складаються під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників і отримують відповідне віддзеркалення через систему економічної інформації - це:*
 - а) предмет аналізу господарської діяльності;
 - б) об'єкт аналізу господарської діяльності;
 - в) суб'єкт аналізу господарської діяльності;
 - г) немає вірної відповіді.
3. *Порівняння відповідності наявного внутрішнього потенціалу суб'єкта господарювання умовам зовнішнього середовища та обґрунтування на цій основі ефективної стратегії, визначення її ринкової та конкурентної позиції – це:*
 - а) прогностична функція аналізу господарської діяльності;
 - б) оціночно-діагностична функція аналізу;
 - в) пошукова функція аналізу;
 - г) контрольна функція аналізу.
4. *Порівняння фактичного стану досліджуваних об'єктів встановленим цілям та планам, що виражаються в параметричних значеннях відповідних показників – це:*

Аналіз господарської діяльності

- а) прогностична функція аналізу господарської діяльності;
- б) оціночно-діагностична функція аналізу;
- в) пошукова функція аналізу;
- г) контрольна функція аналізу.

5. Аналітичне обґрунтування альтернативних напрямів удосконалення внутрішніх можливостей підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища – це:

- а) прогностична функція аналізу господарської діяльності;
- б) оціночно-діагностична функція аналізу;
- в) пошукова функція аналізу;
- г) контрольна функція аналізу.

6. Завданнями економічного аналізу господарської діяльності підприємств та його підрозділів є:

- а) об'єктивна оцінка роботи підприємства і його підрозділів через порівняння результатів з витратами;
- б) виявлення впливу відповідних факторів на показники, які аналізуються, і вивчення причинних зв'язків;
- в) пошук наявних резервів підвищення ефективності виробництва;
- г) всі відповіді вірні.

7. За рівнем і масштабом управління розрізняють наступні види аналізу господарської діяльності:

- а) внутрішньофірмовий, підприємницький, міжфірмовий, міжгалузевий;
- б) техніко-економічний, соціально-економічний, еколого-економічний;
- в) ретроспективний, перспективний;
- г) виробничий, фінансовий, управлінський.

8. За підсистемою підприємства, що аналізується, розрізняють наступні види аналізу господарської діяльності:

- а) внутрішньофірмовий, підприємницький, міжфірмовий, міжгалузевий;
- б) техніко-економічний, соціально-економічний, еколого-економічний;
- в) ретроспективний, перспективний;
- г) виробничий, фінансовий, управлінський.

9. До екстенсивних факторів відносять ті, що пов'язані з:

- а) кількісним приростом результативного показника;
- б) якісним приростом результативного показника;
- в) кількісним і якісним приростом результативного показника;
- г) немає вірної відповіді.

10. До інтенсивних факторів відносять ті, що пов'язані з:

- а) кількісним приростом результативного показника;
- б) якісним приростом результативного показника;
- в) кількісним і якісним приростом результативного показника;
- г) немає вірної відповіді.

Аналіз господарської діяльності

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 1.1. В таблиці наведені принципи аналізу господарської діяльності та їх зміст:

Принцип	Зміст
А. Конкретність	1. Витрати, пов'язані з проведенням аналізу, повинні бути істотно меншими за економічний ефект, який буде отриманий в результаті його проведення.
Б. Системність	2. Означає проведення аналізу регулярно, на постійно діючій основі для підвищення ефективності діяльності.
В. Періодичність	3. Означає обґрунтовану послідовність вивчення діяльності підприємства, сприйняття підприємства як системи, що складається з впорядкованої сукупності взаємопов'язаних елементів.
Г. Об'єктивність	4. При проведенні аналізу слід керуватися науково обґрунтованими методиками і процедурами.
Д. Економічність	5. Аналіз ґрунтується на реальних даних, його результати отримують конкретне кількісне вираження.
Е. Науковість	6. Означає адекватність аналітичної інформації дійсному стану об'єкта, достовірності даних та результатів аналізу

1. Необхідно зв'язати наведені в таблиці принципи аналізу господарської діяльності з їх змістом.

. Заповнити таблицю відповідей, для цього заголовній букві, яка відповідає певному принципу поставити відповідну цифру, що відповідає його змісту (наприклад: А5).

Розв'язання.

Таблиця для відповідей.

А_5_	Б_3_	В_2_	Г_6_	Д_1_	Е_4_
------	------	------	------	------	------

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1.2. За наведеними визначеннями необхідно заповнити десять рядків. Розгадати визначення за стовпчиком 7 та надати його тлумачення.

1. Найбільш загальні ключові поняття даної науки.

2. Порівняння відповідності наявного внутрішнього потенціалу суб'єкта господарювання умовам зовнішнього середовища та обґрунтування на цій основі ефективності існуючої стратегії організації, визначення її ринкової та конкурентної позиції.

3. Розклад цілого на складові елементи з метою розкриття його внутрішньої будови, взаємозв'язків елементів цілого, визначення співвідношення елементів у складі цілого.

Аналіз господарської діяльності

4. Об'єднання елементів досліджуваного об'єкта в єдине ціле, для вивчення їх як частин цілого.

5. Можливість кількісного та якісного зростання показників діяльності економічного суб'єкта за рахунок нераціонального використання виробничих ресурсів.

6. Активно діючі рушійні сили, які зумовлюють зміни в стані об'єкта, що позначається, у свою чергу, на показниках діяльності підприємства.

7. Складові системи як цілого.

8. Опис системи, яким можна оперувати для дослідження її елементів, їх поведінки, взаємозв'язків, впливу на загальний стан.

9. Принцип аналізу господарської діяльності, якій означає обґрунтовану послідовність вивчення діяльності підприємства, сприйняття підприємства як системи, що складається з впорядкованої сукупності взаємопов'язаних елементів

10. Один з напрямів порівняльного конкурентного аналізу.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															

Завдання 1.3. Зв'язати наведені в таблиці функції аналізу господарської діяльності з їх змістом.

Функції аналізу господарської діяльності	Зміст функції
А. Оціночно-діагностична	1. Передбачає прогнозування впливу на діяльність підприємства можливих змін у зовнішньому середовищі
Б. Прогностична	2. Передбачає порівняння фактичного стану досліджуваних об'єктів встановленим цілям та планам, які виражаються в параметричних значеннях відповідних показників
В. Пошукова	3. Передбачає порівняння відповідності наявного внутрішнього потенціалу суб'єкта господарювання умовам зовнішнього середовища та обґрунтування на цій основі ефективності існуючої стратегії підприємства, визначення його ринкової та конкурентної позиції.
Г. Контрольна	4. Передбачає аналітичне обґрунтування альтернативних управлінських рішень, визначення напрямків використання внутрішніх можливостей підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища.

Аналіз господарської діяльності

1. Заповнити таблицю відповідей, для цього заголовній букві, яка відповідає певній функції поставити відповідну цифру, що відповідає її змісту (наприклад: А5). Таблиця для відповідей.

А _____	Б _____	В _____	Г _____
---------	---------	---------	---------

Завдання 1.4. В таблиці наведені види аналізу господарської діяльності та їх характеристика:

Види аналізу господарської діяльності	Характеристика
А. Ретроспективний аналіз	1. Застосовується для дослідження економіки одного або кількох окремих підрозділів економічного суб'єкта.
Б. Маркетинговий	2. Досліджує стан та ефективність діяльності, зміни розміру і співвідношення власного та позикового капіталу підприємства.
В. Факторний	3. Застосовується для дослідження та оцінку факторы впливу на результати діяльності підприємства.
Г. Аналіз фінансової діяльності	4. Зводиться до дослідження факторний систем, які є сукупністю факторних та результативних ознак, що пов'язані причинно-наслідковими зв'язками.
Д. Функціонально-вартісний	5. Спрямований на дослідження минулих подій з метою оцінки стану і динаміки розвитку об'єкта, прогнозування перспективи та регулюючого впливу на його подальшу діяльність.
Е. Локальний	6. Передбачає дослідження ринкового середовища та виробничо-збутової діяльності економічного суб'єкта з метою оцінки їх стану, діагностики проблем та перспектив розвитку, пошуку невикористаних можливостей та інших.

1. Необхідно в'язати наведені в таблиці принципи аналізу господарської діяльності з їх змістом.

2. Заповнити таблицю відповідей, для цього заголовній букві, яка відповідає певному принципі поставити відповідну цифру, що відповідає його змісту (наприклад: А5).

Таблиця для відповідей.

А _____	Б _____	В _____	Г _____	Д _____	Е _____
---------	---------	---------	---------	---------	---------

Рекомендована література: основна [1, 2, 3]; додаткова [8, 9, 10].

Практичне заняття №2.

Метод і спеціальні прийоми аналізу господарської діяльності

Мета заняття: засвоєння різних методів факторного аналізу та опанування методики їх застосування для факторних моделей.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Назвіть види факторних моделей та підходи до їх побудови.
2. У чому суть, переваги та недоліки методу ланцюгових підстановок?
3. У чому суть, переваги та недоліки методу абсолютних різниць?
4. Які методи можна використовувати для проведення факторного аналізу на мультиплікативних, кратних, адитивних та комбінованих моделях?

Тести для перевірки знань

1. Метод індукції являє собою:

- а) систематичне цілеспрямоване сприйняття об'єкта дослідження;
- б) сукупність пізнавальних операцій, у результаті яких здійснюється рух від окремих положень до загальних;
- в) встановлення подібності та відмінності явищ і факторів впливу зовнішнього середовища;
- г) сукупність прийомів поділу предмету дослідження на складові та наступному їх дослідженні.

2. Метод дедукції являє собою?

- а) сукупність прийомів і закономірностей поєднання окремих частин предмета в єдине ціле;
- б) відтворення явища в історичній теорії з відкиданням випадковостей;
- в) використання загальних наукових положень про явище під час дослідження від загальних положень до окремих;
- г) процес пізнання з використанням економічних моделей.

3. Статистичні методи, які використовуються в економічному аналізі включають:

- а) порівняння;
- б) елімінування;
- в) програмування;
- г) моделювання фінансових ситуацій.

3. Евристичні методи, які використовуються в економічному аналізі включають:

- а) групування;
- б) елімінування;
- в) теорію графів;
- г) метод паттерн.

5. Експертний метод систематизованого огляду можливих варіантів розвитку окремих елементів досліджуваної системи, побудований на повних і строгих класифікаціях об'єктів і явищ, їх властивостей і параметрів – це:

Аналіз господарської діяльності

- а) морфологічний аналіз;
- б) елімінування;
- в) теорія графів;
- г) паттерн.

6. Указати випадок, коли показник виконує роль факторного й результативного показника:

- а) $ТП = ЧР \cdot РВ$, $ТП = МВ \cdot Мо$;
- б) $ТП = ЧР \cdot РВ$, $РВ = Д \cdot ДВ$;
- в) $ТП = ЧР \cdot РВ$, $ТП = Ме \cdot МВ$;
- г) $ТП = ЧР \cdot РВ$, $ТП = ОЗ \cdot Фв$.

ТП – товарна продукція, ЧР – чисельність робітників, РВ – річний виробіток одного робітника; Д – число відпрацьованих днів одним робітником, ДВ – денне вироблення одним робітником, МВ – матеріальні витрати, Мо – матеріаловіддача, Ме – матеріаломісткість, ОЗ – основні засоби, Фв – фондівіддача.

7. Визначити наращену суму внеску, якщо капітал в сумі 28000грн вкладений на 3 роки під 24% за складною ставкою. Відсотки нараховуються кожне півріччя:

- а) 5338,55 грн;
- б) 5526,7 грн;
- в) 5634,15 грн;
- г) 5526,8 грн.

8. Детермінований факторний аналіз – це:

- а) методика дослідження факторів, зв'язок яких з результативним показником носить функціональний характер;
- б) методика дослідження факторів, зв'язок яких з результативним показником носить імовірнісний характер;
- в) методика дослідження факторів, зв'язок яких з результативним показником носить випадковий характер;
- г) б), в).

9. Відносними показниками в економічному аналізі виступають:

- а) леверидж;
- б) виторг від реалізації;
- в) чисельність персоналу;
- г) середньорічна вартість активів.

10. Метод, який можна використовувати при проведенні факторного аналізу для моделей усіх типів:

- а) ланцюгових підстановок;
- б) абсолютних різниць;
- в) відносних різниць;
- г) пропорційного розподілу.

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Аналіз господарської діяльності

Завдання 2.1. Загальні витрати на виробництво продукції підприємства й собівартість одиниці продукції «А» на трьох підприємствах характеризуються такими даними:

Номер підприємства	Витрати виробництва, тис. грн	Собівартість одиниці продукції, грн
1	200	20
2	460	23
3	110	22

1. Визначити середню собівартість одиниці продукції «А» для трьох підприємств разом.

Вирішення завдання

Середня собівартість продукції розраховується за формулою:

$$\text{середня собівартість одиниці продукції} = \frac{\text{витрати на випуск продукції}}{\text{кількість виготовленої продукції}}$$

За умовою наявності даних про витрати на весь випуск продукції й собівартість одиниці та відсутності даних по кількості виготовленої продукції для розрахунків середнього значення слід використовувати формулу середньої гармонічної:

$$\hat{\chi} = \frac{\sum \omega}{\sum \frac{\omega}{\chi}}$$

Для представлених підприємств:

$$\hat{\chi} = \frac{200 + 460 + 110}{\frac{200}{20} + \frac{460}{23} + \frac{110}{22}} = \frac{770}{35} = 22 \text{ грн}$$

Завдання 2.2. Динаміка чисельності персоналу, виробіток на одного працівника по підприємству «А» протягом двох років характеризується такими даними:

Показники	Базисний період	Звітний період
Чисельність персоналу, осіб	122	125
Виробіток на 1 працівника, тис. грн	494	508,8

1. Розрахувати обсяг випуску продукції в базовому та звітному періодах.

2. Розрахувати абсолютні й відносні показники динаміки чисельності персоналу, виробітку на одного працівника, обсягу випуску продукції.

Аналіз господарської діяльності

3. Визначити ступінь виконання планового завдання, якщо за планом передбачалося збільшити випуск продукції на 10 %.

Вирішення завдання

1. Обсяг випуску продукції:

- базовий період: $122 \times 494 = 60268$ тис. грн.;

- звітний період: $125 \times 508,8 = 63600$ тис. грн.

2. Аналітична таблиця з абсолютними та відносними показниками динаміки:

Показники	Базовий період	Звітний період	Абсол. приріст	Темп росту, %	Темп приросту, %
Обсяг випуску продукції, тис. грн	60 268	63 600	+3332	105,53	5,53
Чисельність персоналу, осіб	122	125	+3	102,46	2,46
Виробіток на одного працівника,	494	508,8	+14,8	103	3

Висновок. Фактичне виконання плану зі збільшення обсягу випуску продукції становило: $63600 / 60268 \times 100 \% = 105,53\%$. Заплановане збільшення – 110 %. Отже, виконання плану зі збільшення обсягу випуску продукції становить: $5,53 / 10 \times 100 \% = 55,3\%$. План недовиконаний на 54,7 %

Завдання 2.3. Наведено дані про чисельність працівників, виробіток одного працівника за зміну, кількість змін на підприємстві «А» протягом двох місяців:

Місяці	Чисельність працівників, осіб	Виробіток в зміну, шт.	Кількість змін
1	24	1500	144
2	25	1505	146

1. Визначити вплив чисельності персоналу, кількості відпрацьованих змін і вироблення в зміну одного працівника на зміну обсягу випуску продукції методом ланцюгових підстановок і абсолютних різниць.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на показник обсягу виготовленої продукції. За результатами аналізу зробити висновок.

Вирішення завдання

Аналітична таблиця:

Показники	Базисний період (план)	Звітний період (факт)	Абсол. відхилення	Темп росту, %	Темп приросту, %
Чисельність працівників, осіб	24	25	+1	104,2	4,2
Вироблення в зміну, шт.	1500	1505	+5	101,4	1,4
Кількість змін, зм.	144	146	+2	100,3	0,3
Обсяг випуску продукції, тис. шт.	5184	5493,25	+309,25	106,0	6

Аналіз господарської діяльності

1. Модель для детермінового факторного аналізу випуску продукції:

$$ВП = Ч \times c \times B$$

де ВП – обсяг випуску продукції, тис. шт.; Ч – чисельність працівників, осіб; с – кількість змін, зм.

Загальна зміна випуску продукції порівняно з попереднім місяцем:

$$\Sigma \Delta ВП = Ч_1 \times c_1 \times B_1 - Ч_0 \times c_0 \times B_0$$

$$\Sigma \Delta ВП = 25 \times 146 \times 1505 - 24 \times 144 \times 1500 = 309,25 \text{ т ти шт.}$$

Розрахунок впливу факторів на зміну обсягу випуску продукції порівняно з плановим (базовим) періодом методом ланцюгових підстановок.

У тому числі:

◆ під впливом збільшення чисельності працівників:

$$\Delta ВП(Ч) = Ч_1 \times c_0 \times B_0 - Ч_0 \times c_0 \times B_0,$$

$$\Delta ВП(Ч) = 25 \times 144 \times 1500 - 24 \times 144 \times 1500 = 216 \text{ т ти шт.};$$

◆ під впливом збільшення числа змін:

$$\Delta ВП(c) = Ч_1 \times c_1 \times B_0 - Ч_1 \times c_0 \times B_0,$$

$$\Delta ВП(c) = 25 \times 146 \times 1500 - 25 \times 144 \times 1500 = 75 \text{ т ти шт.};$$

◆ під впливом підвищення виробітку:

$$\Delta ВП(B) = Ч_1 \times c_1 \times B_1 - Ч_1 \times c_1 \times B_0,$$

$$\Delta ВП(B) = 25 \times 146 \times 1505 - 25 \times 146 \times 1500 = 18,256 \text{ т тис шт.};$$

Загальна зміна обсягу випуску продукції порівняно з плановим (базовим) періодом:

$$\Sigma \Delta ВП = \Delta ВП(Ч) + \Delta ВП(c) + \Delta ВП(B) = 216 + 75 + 18,25 = 309,25 \text{ т ти шт.}$$

Розрахунок впливу факторів на зміну обсягу випуску продукції порівняно з плановим (базовим) періодом методом абсолютних різниць.

У тому числі:

◆ під впливом зростання чисельності працівників:

$$\Delta ВП(Ч) = \Delta Ч \times c_0 \times B_0 = 1 \times 144 \times 1500 = 216 \text{ т ти шт.};$$

◆ під впливом підвищення числа змін:

$$\Delta ВП(c) = Ч_1 \times \Delta c \times B_0 = 25 \times 2 \times 1500 = 75 \text{ т ты шт.};$$

◆ під впливом збільшення вироблення:

$$\Delta ВП(B) = Ч_1 \times c_1 \times \Delta B = 25 \times 146 \times 5 = 18,25 \text{ т ти шт.}$$

Загальна зміна обсягу випуску продукції порівняно з плановим (базовим) періодом:

$$\Sigma \Delta ВП = \Delta ВП(Ч) + \Delta ВП(c) + \Delta ВП(B) = 216 + 75 + 18,25 = 309,25 \text{ т ти шт.}$$

2. Питома вага впливу факторів (Y_i) на загальну зміну обсягу випуску продукції (ВП):

$$Y_i = \frac{\Delta ВП_i}{\Delta ВП} \times 100 \%, \quad \sum_{i=1}^n Y_i = 100 \%$$

Висновок. Загальна зміна обсягу випуску продукції в порівнянні з попереднім періодом становить 309,25 тис. грн, або 106 %. Таке зростання відбулося за рахунок

Аналіз господарської діяльності

впливу всіх розглянутих факторів. Так, збільшення чисельності працівників на 1 особу привело до зростання обсягу випуску продукції на 216 тис. шт. Підвищення виробітку в зміну на 1 особу на 2 шт. дало зростання обсягу випуску продукції на 75 тис. шт. Збільшення кількості змін на 5 привело до підвищення випуску продукції на 18,256 тис. шт.

Завдання 2.4. Визначити нарощену суму через 4 роки, якщо первісна сума дорівнює 50 тис грн, ставка простих відсотків 25%.

Вирішення завдання

$$S = P \times (1 + n \times i)$$

$$S = 50 (1 + 0.25 \times 4) = 100 \text{ тис грн}$$

Завдання 2.5. Внесок у сумі 3,5 тис грн прийнятий 1 березня під 16% річних. Яку суму отримає вкладник 16 вересня того ж року?

Вирішення завдання

Період нарахування становить: $31 + 30 + 31 + 30 + 31 + 31 + 15 = 199$ днів

$$S = 3.5 \times \left(1 + 0.16 \frac{199}{360} \right) = 3,81 \text{ тис грн}$$

Завдання 2.6. Будівельна фірма отримала кредит у банку 100 млн. грн. На 5 років. Процентна ставка на 1-й рік - 10,5%; на 2-й рік надбавка 1,5%; на 3-й і далі роки - 0,75%. Знайти суму боргу на кінець 5-го року.

Вирішення завдання

$$S = P(1+i_1)^{n_1} \times (1+i_2)^{n_2} \times \dots \times (1+i_t)^{n_t} =$$

$$= 1000 \times 1,105 \times 1,12^2 \times 1,1275^3 \times 1,1275^4 \times 1,1275^5 = 585 \text{ млн грн}$$

Завдання 2.7. Керівництву потрібно вибрати найбільш прибутковий спосіб вкладення капіталу на 9 років. Підприємство може продати на ринку автомобіль за ціною 40 тис грн і вкласти виручені гроші в банк під 15% річних на умовах складеного відсотка. У разі експлуатації автомобіля через 9 років його залишкова вартість складе 10 тис грн. Щорічний дохід від використання машини 12 тис грн

Вирішення завдання

$$1) FV = 12 \times 9 + 10 = 118 \text{ тис. грн.};$$

$$S = P \times (1+r)^n = 40 \times (1 + 0.15)^9 = 141 \text{ тис. грн.}$$

Другий варіант кращий.

Завдання 2.8. Від експлуатації автомобіля підприємство може отримувати протягом 8 років дохід в розмірі 14 тис. грн. Яку мінімальну суму має отримати підприємство від продажу автомобіля, щоб у разі вкладення виручених грошей у

Аналіз господарської діяльності

банк під 20% річних на 8 років мати дохід не нижче, ніж результат від експлуатації машини? Залишкова вартість автомобіля через 8 років буде дорівнює 10 тис грн.

Вирішення завдання

$$FV = 8 \times 14 + 10 = 122 \text{ тис. грн}$$

$$P = S / (1+r)^n = 122 / (1+0.2)^8 = 28,373 \text{ тис. грн}$$

Щоб мати дохід не нижче, ніж від експлуатації автомобіля, його потрібно продати не нижче ніж за 28,373 тис грн.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 2.9. Наведені дані щодо темпів росту цін на сировину протягом чотирьох кварталів:

Квартал	x_i	1	2	3	4
Темп росту	f_i	1,05	1,09	2,01	1,56

1. Розрахувати квартальний темп росту цін у середньому за рік за даними чотирьох кварталів.

Завдання 2.10. Наведені дані про собівартість і випуск продукції у звітному періоді для шістьох підприємств, які виготовляють однотипну продукцію:

Показник	Підприємства					
	1	2	3	4	5	6
Собівартість одиниці продукції, грн	38	40	42	44	46	48
Обсяг випуску продукції, шт.	800	1200	1000	700	400	200

1. Визначити середню собівартість одиниці продукції для всієї сукупності підприємств і середню прогресивну собівартість.

Завдання 2.11. Динаміка собівартості одиниці продукції «А», кількість виробленої продукції «А» по підприємству за два періоди характеризується такими даними:

Показники	Базисний період	Звітний період
Собівартість одиниці продукції «А»,	104	98
Кількість виробленої продукції «А»,	507	559

1. Розрахувати собівартість виробленої продукції «А» у базовому та звітному періодах.

Аналіз господарської діяльності

2. Розрахувати абсолютні й відносні показники динаміки собівартості одиниці продукції «А», кількість виробленої продукції «А», собівартість виробленої продукції «А».

3. Визначити ступінь виконання планового завдання, якщо за планом передбачалося знизити собівартість випущеної продукції на 15 %.

Завдання 2.12. Наведено дані про чисельність працівників, виробіток одного працівника за зміну, кількість змін на підприємстві «А» протягом січня за планом та фактично:

Показник	План січня 201_року	Факт січня 201_року
Обсяг випуску продукції, тис. грн	25779,7	26318,1
Чисельність робітників, осіб	2710	2650
Загальна кількість відпрацьованих усіма робітниками людино-днів, тис.	631,7	613,5
Загальна кількість відпрацьованих усіма робітниками людино-годин, тис.	4864,1	4785,3

1. Визначити вплив чисельності персоналу, кількості відпрацьованих змін і виробітку в зміну одного робітника на динаміку обсягу випуску продукції методом ланцюгових підстановок та абсолютних різниць.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на показник обсягу виготовленої продукції.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Завдання 2.13. Подано показники діяльності підприємства «А» протягом двох років:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг перевезених вантажів, т	1000	800
Середня дальність перевезень, км	200	240
Середній транспортний тариф, грн за 1 т/км	0,4	0,5
Вантажообіг, тис. т/км	200	192

1. Розрахувати вплив факторів на відхилення від плану фактичної суми транспортних витрат методом ланцюгових підстановок й абсолютних різниць.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на показник транспортних витрат.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Завдання 2.14. Фірма уклала договір з банком про видачу позики у 200 тисяч грн строком на 2 роки на умовах: за перший рік плата за позику становить 20% річних за простою ставкою, а в кожному наступному півріччі відсоток за позику збільшується на 5% . Розрахувати нарощену суму боргу на кінець 2 року.

Завдання 2.15. Кредитний договір передбачає видачу позики в сумі 150 тис грн. на 3 роки за умови: за перший рік плата за кредит становить 18% річних, в кожному наступному кварталі позиковий відсоток збільшується на 1,5%. Розрахувати нарощену суму боргу на кінець 3 року.

Завдання 2.16. Знайти початкову суму боргу та дисконт, якщо через 159 днів боржник сплатить 8,5 тис грн. за умови, що тимчасова база дорівнює 360 днів. Кредит виданий під прості відсотки 19% річних.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3]; додаткова [8, 9, 10].

Практичне заняття №3.

Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності

Мета заняття: засвоєння підходів до організації аналітичних досліджень на підприємстві в умовах застосування інформаційних технологій

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Сформулюйте основні етапи організації аналітичних досліджень в умовах застосування інформаційних технологій на підприємстві.
- 2 Охарактеризуйте систему показників для аналізу господарської діяльності.
- 3 Яким чином оформлюють результати аналізу господарської діяльності?

Тести для перевірки знань

1. Інформація – це:

- а) сукупність різних відомостей про події, що відбуваються у зовнішньому по відношенню до даної системи середовищі, і в самій системі, повідомлень про зміни параметрів системи;
- б) будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді;
- в) сукупність даних про процеси, що протікають всередині об'єкта управління та його оточенні для обґрунтування прийняття управлінського рішення;
- г) всі відповіді вірні.

2. Використання таблиць при проведенні аналітичних процедур і представленні результатів аналізу забезпечує:

- а) зменшення обсягу вихідних даних у звітних документах (краще привести їх у вигляді таблиці, ніж описувати масу чисел у тексті);
- б) систематизацію даних та виявлення закономірностей;
- в) наочність;
- г) всі відповіді вірні.

Аналіз господарської діяльності

3. *Внутрішні інформаційні джерела для проведення аналізу господарської діяльності – це:*

- а) облікова інформація;
- б) нормативно-довідкова інформація;
- в) дані відкритої фінансової звітності;
- г) всі вірні.

4. *Зовнішні інформаційні джерела для проведення аналізу господарської діяльності – це:*

- а) спеціальні обстеження, доповідні записки;
- б) нормативно-довідкова інформація;
- в) господарсько-правові документи;
- г) всі відповіді вірні.

5. *Систематизація та опрацювання необхідної інформації, аналітична обробка даних про стан та розвиток об'єкта проводиться на:*

- а) підготовчому етапі;
- б) основному (аналітичному) етапі;
- в) завершальному (підсумковому) етапі;
- г) немає вірної відповіді.

6. *Незмінність і сталість масштабу одиниць для виміру величин для цілей аналізу господарської діяльності – це переваги:*

- а) натуральних показників;
- б) економічних показників;
- в) вартісних показників;
- г) всі відповіді вірні.

7. *Порівняння показників для проведення аналізу господарської діяльності можуть проводитися:*

- а) з попереднім періодом;
- б) з планом;
- в) з середньогалузевими показниками;
- г) всі відповіді вірні.

8. *Оформлення результатів аналітичної роботи; розробка висновків та пропозицій щодо прийняття відповідних управлінських рішень, належних організаційно-технічних заходів проводиться на:*

- а) підготовчому етапі;
- б) основному (аналітичному) етапі;
- в) завершальному (підсумковому) етапі;
- г) немає вірної відповіді.

9. *Сукупність взаємопов'язаних величин, які всебічно відображають стан або розвиток процесу, явища - це:*

- а) система показників;
- б) виторг від реалізації;
- в) чисельність персоналу;

Аналіз господарської діяльності

г) середньорічна вартість активів.

10. Виріток продукції з 1 м² виробничої площі відноситься до:

- а) техніко-економічних показників;
- б) економічних показників;
- в) натуральних показників;
- г) всі відповіді вірні.

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 3.1. Наведені показники діяльності підприємства «Альфа» за два роки:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Середньооблікова кількість робітників, осіб	100	120
Середньорічний виробіток продукції одним робітником, тис. грн	4	5
Кількість відпрацьованих днів одним робітником за рік, дн.	200	208,3
Середня тривалість робочого дня, год.	8	7,5

1. Розрахувати показники виробітку продукції: середньоденний і середньогодинний на одного робітника та обсяг випуску товарної продукції.

2. Порівняти подані й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім періодом. Результати оформити у вигляді таблиці.

3. Зробити висновки.

Вирішення завдання

1. Середньоденний $V_{сд}$, середньогодинний $V_{сг}$ виробіток одного робітника та обсяг випуску товарної продукції ТП розраховується за формулами:

$$ТП = ЧР \times РВ, \quad V_{сд} = \frac{ТП}{Д}, \quad V_{сг} = \frac{ТП}{Д} \times Т,$$

де ЧР – чисельність робітників, осіб; РВ – річний виробіток продукції одним робітником, грн; Д – кількість відпрацьованих днів одним робітником за рік, дн.; Т – середня тривалість робочого дня, год.

2. Аналітична таблиця:

Показник	Рівень показника за роки		Відхилення від плану	
	Минулий рік	Звітний рік	абсолютне	відносне, %
Середньооблікова кількість робітників, осіб	100	120	+20	+20
Середньорічний виробіток продукції одним робітником, тис. грн	4	5	+1	+25
Кількість відпрацьованих днів одним робітником за рік, дн.	200	208,3	+8,3	+4,17

Аналіз господарської діяльності

Середня тривалість робочого дня, год.	8	7,5	-0,5	-5
Розраховані показники				
Середньоденний виробіток робітника, тис. грн	0,02	0,024	+0,004	+20
Середньогодинне виготовлення продукції одним робітником, грн	2,5	3,2	+0,7	+28
Товарна продукція, тис. грн	400	600	+200	+50

Висновок. Протягом двох років на підприємстві «Альфа» зросли показники продуктивності праці. Середньоденний виробіток робітника збільшився на 4 грн, або на 20 %. Середньогодинне виготовлення продукції одним робітником зросло на 0,7 грн, або на 28 %. Обсяг виробленої товарної продукції збільшився на 200 тис. грн, або 50 %.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 3.2 Наведені показники діяльності підприємства «Бета» за два роки:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
1. Матеріальні витрати, тис. грн	2274	2385
2. Товарна продукція, тис. грн	3300	3500

1. Розрахувати показники ефективності використання матеріальних ресурсів.
2. Порівняти подані й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім періодом. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 3.3. Наведені показники діяльності підприємства «Гама» за два роки, тис. грн:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
1. Вартість виготовленої продукції	3 300	3 500
2. Виробіток одного працюючого	4,63	6,04
3. Середньорічна вартість основних фондів	1500	1804
4. Матеріальні витрати	2276	2381
5. Середньорічна вартість оборотних фондів	2391	2612

1. Розрахувати показники ефективності використання матеріальних ресурсів, основних фондів, коефіцієнт оборотності оборотних коштів, рентабельність активів.
2. Порівняти подані й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім часом. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 3.4. Наведені показники діяльності підприємства «Омега» за два роки, тис. грн:

Елементи витрат	Минулий рік	Звітний рік
1. Матеріальні витрати	2274	2385
2. Витрати на оплату праці	649	631
3. Відрахування на соціальні заходи	131	115
4. Амортизація основних фондів	195	376

1. Розрахувати загальні витрати.

2. Порівняти наведені й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім періодом. Провести аналіз структури витрат за економічними елементами. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 3.5. Наведені показники діяльності підприємства «Титан» за звітний рік:

Показники	Значення за планом	Значення фактично
1. Обсяг виробництва виробу, шт.	65	51
2. Сума постійних витрат, грн	3892	4440
3. Сума змінних витрат на один виріб, грн	133	134

1. Розрахувати собівартість одного виробу та загальну собівартість.

2. Порівняти подані й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім часом. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 3.6. За наведеними визначеннями необхідно заповнити десять рядків. Розгадати визначення за стовпчиком 10 та надати його тлумачення.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	

1. Розкладання цілого на складові елементи з наступним вивченням кожного з них окремо.

Аналіз господарської діяльності

2. Форма фінансової звітності, яка виступає внутрішнім інформаційним джерелом аналізу господарської діяльності.
3. Показники, які визначають результативний показник і виступають як причини зміни його величини.
4. Передача стороннім виконавцям функцій виконання аналізу господарської діяльності..
5. Спеціалізована ланка, як виконує функцію аналізу господарської діяльності при централізованій формі організації.
6. Детальний опис, алгоритм проведення аналізу.
7. Одна з обліково-аналітичних програм.
8. Форма безтекстового зображення результатів аналізу господарської діяльності.
9. Система заходів і способів, які забезпечують функціонування процедур аналізу.
10. Характеристика інформації.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3]; додаткова [8, 9, 10].

Практичне заняття №4.

Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності

Мета заняття: засвоєння різних методів аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Охарактеризуйте методи аналізу складу та структури майна підприємства та джерел його формування.
2. Охарактеризуйте методику аналізу ліквідності підприємства.
3. Охарактеризуйте методику аналізу фінансової стійкості
4. Охарактеризуйте методику аналізу ділової активності
5. Охарактеризуйте методику аналізу ліквідності.

Тести для перевірки знань

1. *Поняття “ліквідність активів” означає:*
 - а) період, протягом якого актив підприємства повністю зношується й підлягає ліквідації;
 - б) здатність перетворення активів у грошову форму;
 - в) період ліквідації активів підприємства при неспроможності (банкрутстві);
 - г) всі відповіді вірні.
2. *Під фінансовим станом підприємства розуміється:*
 - а) здатність підприємства аналізувати ринки збуту;
 - б) здатність підприємства працювати на основі маркетингової стратегії;

Аналіз господарської діяльності

- в) здатність підприємства фінансувати свою діяльність;
г) наявність у власності підприємства цінних паперів.
3. *Фінансовий стан підприємства залежить:*
- а) від результатів його виробничої діяльності;
 - б) від результатів комерційної діяльності;
 - в) від результатів фінансової діяльності;
 - г) всі відповіді вірні.
4. *Коефіцієнт оборотності засобів підприємства розраховується як:*
- а) відношення виручки від реалізації продукції до середньої за певний період часу величини засобів;
 - б) відношення суми засобів до суми прибутку;
 - в) відношення прибутку до суми виручки від реалізації продукції за період;
 - г) відношення виручки від реалізації продукції до величини середньорічної вартості основних засобів.
5. *Вкажіть, який з наведених коефіцієнтів визначає частину поточних зобов'язань, яку можна погасити, мобілізувавши всі оборотні кошти:*
- а) коефіцієнт забезпеченості власними засобами;
 - б) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
 - в) частка оборотних коштів в активах;
 - г) коефіцієнт поточної ліквідності.
6. *Вкажіть, який з наведених коефіцієнтів визначає частину поточних зобов'язань підприємства, яка може бути негайно погашена за рахунок грошових коштів, а також надходжень за розрахунками:*
- а) коефіцієнт забезпеченості власними засобами;
 - б) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
 - в) коефіцієнт поточної ліквідності;
 - г) коефіцієнт «критичної оцінки».
7. *Де знаходяться статті, які характеризують оборотні кошти підприємства?*
- а) в активі балансу;
 - б) в пасиві балансу;
 - в) в 1–му розділі Звіту про фінансові результати;
 - г) в 2–му розділі Звіту про фінансові результати.
8. *Аналіз структури власних і позикових коштів необхідний для:*
- а) оцінки раціональності формування ринків збуту продукції;
 - б) оцінки раціональності формування джерел фінансування діяльності підприємства;
 - в) оцінки ринкової стабільності підприємства;
 - г) обґрунтування структури продукції, що випускається.
9. *До довгострокового капіталу належать:*
- а) основні засоби;
 - б) обігові кошти;
 - в) довгострокові фінансові вкладення;

Аналіз господарської діяльності

г) матеріальні активи.

10. До найбільш ліквідних активів належать:

а) основні засоби;

б) гроші та їх еквіваленти;

в) довгострокові фінансові інвестиції;

г) запаси, готова продукція, незавершене виробництво.

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 4.1. Наведені показники для оцінки ліквідності та фінансової стійкості підприємства «Альфа» за декілька періодів:

Показник	Нормативне значення	Фактичне значення на кінець		
		Періоду 1	Періоду 2	Періоду 3
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 1,5	1,7	1,9	2,1
Коефіцієнт покриття	> 1,0	0,9	1,1	1,3
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 - 0,8	0,5	0,7	0,9
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	0,2 - 0,35	0,152	0,056	0,071
Маневреність власних оборотних засобів	від 0 до 1	0,876	0,706	-0,066
Показник фінансового леввериджу	0,25	0,204	0,21	0,253
Коефіцієнт фінансової автономії	0,5	0,962	0,91	0,655

1. Порівняти подані показники ліквідності та фінансової стійкості підприємства з попереднім періодом та нормативними значеннями. Результати оформити у вигляді таблиці.

2. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Аналітична таблиця:

Показник	Нормативне значення	Фактичне значення на кінець			Абсолютні відхилення		Темпи зміни відносно попереднього періоду, %	
		Періоду 1	Періоду 2	Періоду 3	Період 2-Період 1	Період 3-Період 2	Період 2/Період 1	Період 3/Період 2
1	2	3	4	5	6=4-3	7=5-4	8=(4-3)/3*100	9=(5-4)/4*100
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 1,5	1,7	1,9	2,1	0,2	0,2	111,76	110,53
Коефіцієнт покриття	> 1,0	0,9	1,1	1,3	0,2	0,2	122,22	118,18
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 - 0,8	0,5	0,7	0,9	0,2	0,2	140	128,57
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	0,2 - 0,35	0,152	0,056	0,071	-0,096	0,015	36,84	126,79
Маневреність власних оборотних засобів	від 0 до 1	0,876	0,706	-0,066	-0,17	-0,772	80,59	-9,35
Показник фінансового леввериджу	0,25	0,204	0,21	0,253	0,006	0,043	102,94	120,48
Коефіцієнт фінансової автономії	0,5	0,962	0,91	0,655	-0,052	-0,255	94,59	71,98

Аналіз господарської діяльності

Висновок. Протягом досліджуваних років на підприємстві «Альфа» зросли показники поточної ліквідності та коефіцієнт покриття, швидкої ліквідності. Співвідношення темпів росту показників ліквідності 2 періоду до 1 періоду складає 111,76%, 122,22%, 140% відповідно. Співвідношення темпів росту показників ліквідності 3 періоду до 2 періоду є: 110,53% 118,18%, 128,57% відповідно. Показник фінансового левериджу збільшується у 2 періоді на 20,48%. Зниження темпів росту у показника маневреності власних оборотних засобів та коефіцієнта фінансової автономії. В цілому, підприємство протягом періодів є ліквідним, фінансово стійким.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 4.2 У таблиці 4.1 вміщені дані Балансу ТОВ «Гама» на 31.12.2013 року.

Таблиця 4.1 – Баланс ТОВ «Гама» на 31.12.2013 року, тис. грн:

Стаття балансу	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Актив			
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	203	1090
Основні засоби	1010	8080	7723
первісна вартість	1011	14591	15695
знос	2012	6511	7972
Довгострокові біологічні активи	1020	111	111
первісна вартість	1021	111	111
накопичена амортизація	1022		
Усього за розділом I.	1095	8394	8924
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	10872	12285
Виробничі запаси	1101	660	961
Незавершене виробництво	1102	2702	4636
Готова продукція	1103	7510	6688
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	320	167
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	507	253
з бюджетом	1135	19	253
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	452	201
Гроші та їх еквіваленти	1165	338	258
Рахунки у банках	1167	338	258
Інші оборотні активи	1190	68	-
Усього за розділом II.	1195	12576	13417
Баланс	1300	20970	22341

Аналіз господарської діяльності

Продовження таблиці

Стаття балансу	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Пасив			
I. Власний капітал			
Резервний капітал	1415	2100	2100
Нерозподілений прибуток	1420	11813	14943
Усього за розділом I.	1495	13913	17043
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення			
Довгострокові кредити банків	1510	3462	5998
Усього за розділом II.	1595	3462	5998
III. Поточні зобов'язання та забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1999	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1258	242
розрахунками зі страхування	1625	24	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	33
за одержаними авансами	1635	-	4
Інші поточні зобов'язання	1690	314	-
Усього за розділом III.			
Баланс	1900	20970	22341

1. Визначити динаміку необоротних активів, структуру та її зміну.
2. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 4.3. У таблиці 4.1 вміщені дані Балансу ТОВ «Гама» на 31.12.2013 р.

1. Визначити динаміку оборотних активів, структуру та її зміну.
2. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 4.4. У таблиці 4.2 вміщені дані Балансу ТОВ «Гама» на 31.12.2013 р.

1. Визначити динаміку капіталу підприємства, структуру та її зміну.
2. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 4.5. У таблиці 4.1 вміщені дані Балансу ТОВ «Гама» на 31.12.2013 р.

1. Оцінити ліквідність балансу підприємства.
2. Розрахувати абсолютні та відносні показники ліквідності. Порівняти розраховані показники підприємства з попереднім періодом та нормативними значеннями.
3. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 4.6. У таблиці 4.1 вміщені дані Балансу ТОВ «Гама» на 31.12.2013 р.

1. Оцінити фінансову стійкість підприємства.

Аналіз господарської діяльності

2. Розрахувати абсолютні та відносні показники фінансової стійкості. Порівняти розраховані показники підприємства з попереднім періодом та нормативними значеннями.

3. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 4.7. У таблиці 4.1 вміщені дані Балансу ТОВ «Гама» на 31.12.2013 р.

1. Оцінити ділову активність підприємства.

2. Розрахувати показники ділової активності. Порівняти розраховані показники підприємства з попереднім періодом.

3. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 4.8. За наведеними визначеннями необхідно заповнити вісім. Розгадати визначення за стовпчиком 7 та надати його тлумачення.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														

1. Основних вид інвестиційних ресурсів підприємствау формі матеріальних і грошових засобів, різних фінансових інструментів.

2. Вид аналізу,одна із систем фінансового аналізу, що ґрунтується на вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі.

3. Коефіцієнт, який характеризує частку власного капіталу у загальних джерелах підприємства .

4. Відносний показник, який характеризує відношення показника за певний період до періоду попереднього

5. Спосіб досягнення мети, процедура виконання якого в усіх деталях описана однозначно..

6. Ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

7. Збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу підприємства.

8. Різниця між номінальною і реальною вартістю грошової одиниці.

Рекомендована література: основна [4, 5, 6]; додаткова [11, 12, 13].

Практичне заняття №5. Аналіз прибутку і рентабельності

Мета заняття: засвоєння методів аналізу прибутку і рентабельності підприємства за даними фінансової звітності.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Сформулюйте завдання та назвіть джерела інформації для аналізу прибутку підприємства.
2. Охарактеризуйте методику аналізу динаміки прибутку підприємства.
3. Назвіть основні показники рентабельності.
4. В якій послідовності проводиться факторний аналіз валового прибутку.
4. В якій послідовності проводиться факторний аналіз чистого прибутку.
5. Охарактеризуйте методику факторного аналізу рентабельності власного капіталу підприємства.

Тести для перевірки знань

1. Прибуток підприємства залежить від наступних факторів:
 - а) обсягу реалізованої продукції та рівня середньореалізаційних цін;
 - б) структури продукції та рівня середньореалізаційних цін;
 - в) структури, собівартості та рівня середньореалізаційних цін;
 - г) обсягу реалізованої продукції, структури, собівартості та рівня середньореалізаційних цін.
2. За якою формулою розраховують зміну прибутку підприємства під впливом фактичного обсягу продажу:
 - а) $\Delta\Pi(Q) = \Pi_0 \times I_1 - \Pi_{i0}$
 - б) $\Pi_1 = VP_1 - C_1$
 - в) $\Delta\Pi(D, Q) = \Pi_1 - \Pi_0$
 - г) $VP' = Q_1 \times \sum_{i=1}^n C_{0i} \times D_i'$
3. За якою формулою розраховують зміну виручки від реалізації продукції за плановою ціною, фактичною структурою та фактичним обсягом реалізації:
 - а) $\Delta\Pi(Q) = \Pi_0 \times I_1 - \Pi_{i0}$
 - б) $\Pi_1 = VP_1 - C_1$
 - в) $\Delta\Pi(D, Q) = \Pi_1 - \Pi_0$
 - г) $VP' = Q_1 \times \sum_{i=1}^n C_{0i} \times D_i'$
4. Маржинальний дохід це:
 - а) різниця між виручкою від реалізації і постійними витратами;
 - б) сума змінних витрат і прибутку від реалізації;

Аналіз господарської діяльності

- в) різниця між виручкою від реалізації і змінними витратами;
- г) сума змінних витрат і постійних витрат.

5. *Рівень операційного важеля визначають шляхом:*

- а) множення маржинального доходу на прибуток;
- б) відношенням маржинального доходу до прибутку;
- в) відношенням прибутку до маржинального доходу ;
- г) немає вірної відповіді.

6. *Ефект фінансового важеля характеризує:*

- а) збільшення рентабельності власних коштів за рахунок використання позикових коштів;
- б) збільшення рентабельності позикових коштів за рахунок використання власних коштів;
- в) вплив ставки позикового відсотка на рентабельність продажів;
- г) збільшення прибутку за рахунок зменшення собівартості продукції.

7. *Рівень рентабельності продажів виробу залежить від:*

- а) зміни структури реалізованої продукції, її собівартості і середніх цін реалізації;
- б) зміни обсягу реалізації і структури реалізованої продукції, її собівартості і середніх цін реалізації;
- в) зміни середнього рівня ціни і собівартості виробу;
- г) зміни обсягу реалізації і структури реалізованої продукції.

8. *Витратні показники рентабельності характеризують:*

- а) доходність ресурсів підприємства;
- б) доходність капіталу підприємства;
- в) доходність понесених витрат.
- г) немає вірної відповіді.

9. *Головними завданнями аналізу прибутку є:*

- а) систематичний контроль за виконанням планів прибутку;
- б) вивчення напрямків і тенденцій розподілу прибутку;
- в) виявлення резервів збільшення прибутку;
- г) всі відповіді вірні.

10. *Прибуток від реалізації продукції, товарів, послуг це:*

- а) різниця між виручкою (нетто) і прямими виробничими витратами по реалізованої продукції;
- б) фінансові результати від реалізації продукції, робіт і послуг, доходи та витрати від фінансової та інвестиційної діяльності та надзвичайні доходи і витрати;
- в) різниця між бруто-прибутком і сумою прибутку;
- г) різниця між сумою маржинального прибутку і постійними витратами звітного періоду.

Аналіз господарської діяльності

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 5.1. Наведені дані звіту про фінансові результати діяльності ТОВ «Альфа» за два роки:

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Абс. відхилення	Темп росту, %
Виторг від реалізації (ВР)	172779	187341	14562	108,43
Собівартість реалізованої продукції, послуг(С)	151426	146802	-4624	96,95
Інші операційні доходи (ІОД)	109044	56454	-52590	51,77
Адміністративні видатки (АР)	9186	9004	-182	98,02
Видатки на збут (ВЗ)	4814	4657	-157	96,74
Інші операційні видатки (ІОВ)	115179	61032	-54147	52,99
Фінансові доходи (ФД)	11307	3508	-7799	31,03
Фінансові видатки (ФР)	72820	23994	-48826	32,95
Податок на прибуток (НП)		1010		
Чистий прибуток (НП)	-60295	804	61099	1,33

1. Провести факторний аналіз чистого прибутку від реалізації продукції за умов, якщо індекс цін (І) склав 1,05.

2. Сформувати зведену таблицю впливу факторів на чистий прибуток. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Адитивна модель для детермінованого факторного аналізу прибутку підприємства:

$$\Pi = В - С + ІОД - АР - РЗ - ІОВ + ФД - ФР - НП$$

Загальна зміна виторгу від реалізації:

$$\Delta B_{\text{общ}} = B_1 - B_0 = 187341 - 172779 = 14562 \text{ тис. грн.}$$

Вплив ціни реалізації на виторг від реалізації продукції:

$$\Delta B_{\text{ц}} = B_1 - B_1 : I_{\text{ц}} = 187341 - 187341 : 1,05 = 8921 \text{ тис. грн.}$$

Вплив обсягу реалізованої продукції (з урахуванням структури) на виторг від реалізації продукції:

$$\Delta B_{\text{НУД}} = B_1 : I_{\text{ц}} - B_0 = 187341 : 1,05 - 172779 = 5641 \text{ тис. грн.}$$

Загальна зміна собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta C_{\text{общ}} = C_1 - C_0 = 146802 - 151426 = -4624 \text{ тис. грн.}$$

Вплив ціни реалізації на собівартість реалізованої продукції:

$$\Delta C_{\text{ц(зпер)}} = C_1 - C_1 : I_{\text{ц}} = 146802 - 146802 : 1,05 = 6990,57 \text{ тис. грн.}$$

Вплив обсягу реалізованої продукції (з урахуванням структури) на собівартість реалізованої продукції:

$$\Delta C_{\text{НУД}} = C_1 : I_{\text{ц}} - C_0 = \Delta C_{\text{общ}} - \Delta C_{\text{ц(зпер)}} = -4624 - 6990,57 = -11614,57 \text{ (тис. грн.)}$$

Вплив зміни цін на розмір чистого прибутку:

$$\Delta \Pi_{\text{ц}} = \Delta B_{\text{ц}} - \Delta C_{\text{ц(зтр)}} = 8921 - 6990,57 = 1930,43 \text{ тис. грн.}$$

Аналіз господарської діяльності

Вплив зміни розмірів адміністративних видатків, видатків на збут і інших операційних видатків та величину чистого прибутку:

$$\Delta\Pi_p = - [(9004 + 4657 + 61032) - (9186 + 4814 + 115179)] = 54486 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни величини інших операційних доходів (ІОД):

$$\Delta\Pi_{\text{ІОД}} = 56454 - 109044 = -52590 \text{ тис. грн}$$

Розрахунок впливу зміни величини фінансових доходів

$$\Delta\Pi_{\text{фд}} = 3508 - 11307 = -7799 \text{ тис. грн}$$

Вплив зміни величини фінансових видатків.

$$\Delta\Pi_{\text{фр}} = -(23994 - 72820) = 48826 \text{ тис. грн}$$

Вплив величини видатків по податку на прибуток:

$$\Delta\Pi_{\text{ННП}} = - (1010-0) = -1010 \text{ тис. грн.}$$

Узагальнимо в таблиці 5.7 розрахований вплив факторів.

Зведена таблиця впливу факторів на чистий прибуток:

Показники	Сума, тис. грн.
Зміна цін	1930,43
Обсяг реалізованої продукції (послуг)	5641
Обсяг зробленої продукції (послуг)	11614,57
Адміністративні видатки, видатки на збут, інші операційні видатки	54486
Інші операційні доходи	-52590
Фінансові доходи	-7799
Фінансові видатки	48826
Податок на прибуток	-1010
Усього	61099

Висновок. За звітний період виторг від реалізації продукції збільшився на 14562 тис. грн. Ріст цін сприяв збільшенню виторгу від реалізації на 8921 тис. грн., а збільшення обсягу випуску на 5641 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції зменшилася на 11614,57 тис. грн. За рахунок збільшення цін чистий прибуток підприємства збільшився на 1930,43 тис. грн. Зменшення по непрямим видатках привело до росту прибутку у звітному році на 54486 тис. грн. Розмір чистого прибутку знизився за рахунок зменшення суми фінансових доходів на -7799 тис. грн. та збільшився за рахунок зниження суми понесених фінансових видатків на 48826 тис. грн. Збільшення розміру видатків по податку на прибуток спричинило зниження розміру чистого прибутку на 1010 тис. грн.

Завдання 5.2. Наведені показники діяльності ТОВ «Альфа» за 2013 рік:

Вид продукції	Кількість, од		Ціна (Ц), грн		Собівартість (С), грн		Прибуток з одиниці продукції (П), грн		Прибуток на весь обсяг, тис. грн	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
А	6000	6652	193	270	149	244	44	26	264	173
Б	4000	4155	545	590	483	549	62	41	248	170
В	7000	4999	178	293	115	232	63	61	440	305
Всього	17000	15800	270	362	214	321	56	41	952	648

Аналіз господарської діяльності

1. Провести факторний аналіз рентабельності продукції підприємства.
2. Сформулювати зведену таблицю впливу факторів. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Факторна модель для аналізу рентабельності в цілому по підприємству:

$$R_3 = \frac{\Pi = f(Q_{\text{общ}}, Y_{\text{в}}, Ц_i, C_i)}{З = f(Q_{\text{общ}}, Y_{\text{в}}, C_i)}$$

Розрахунок впливу факторів першого рівня на зміну рентабельності в цілому по підприємству можна виконати способом ланцюгової підстановки.

$$R_0 = \frac{\Pi_0 = (Q_{\text{общ}_0}, Y_{\text{в}_0}, Ц_0, C_0)}{З_0 = (Q_{\text{общ}_0}, Y_{\text{в}_0}, C_0)} = \frac{952}{3629} \times 100\% = 26,2\%$$

$$R_Q = \frac{\Pi_Q = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_0}, Ц_0, C_0)}{З_Q = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_0}, C_0)} = \frac{952 \cdot 15800 / 17000}{3629 \cdot 15800 / 17000} \times 100\% = 26,2\%$$

$$R_{Y_{\text{в}}} = \frac{\Pi_{Y_{\text{в}}} = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_1}, Ц_0, C_0)}{З_{Y_{\text{в}}} = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_1}, C_0)} = \frac{865}{3572,3} \times 100\% = 24,2\%$$

$$R_{Ц} = \frac{\Pi_{Ц} = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_1}, Ц_1, C_0)}{З_{Ц} = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_1}, C_0)} = \frac{737}{3572,3} \times 100\% = 20,6\%$$

$$R_1 = \frac{\Pi_1 = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_1}, Ц_1, C_1)}{З_1 = (Q_{\text{общ}_1}, Y_{\text{в}_1}, C_1)} = \frac{648}{5062,7} \times 100\% = 12,8\%$$

$$\Delta R_{\text{общ}} = R_1 - R_0 = 12,8 - 26,2 = -13,4\%$$

$$\Delta R_Q = R_Q - R_0 = 26,2 - 26,2 = 0$$

$$\Delta R_{Y_{\text{в}}} = R_{Y_{\text{в}}} - R_Q = 24,2 - 26,2 = -2\%;$$

$$\Delta R_{Ц} = R_{Ц} - R_{Y_{\text{в}}} = 20,6 - 24,2 = -3,6\%;$$

$$\Delta R_C = R_1 - R_{Y_{\text{в}}} = 12,8 - 20,6 = -7,8\%;$$

Висновок. Отримані результати свідчать про те, що рівень рентабельності знизився у зв'язку зі зменшенням питомої ваги більш прибуткових видів виробів у загальному обсязі продажів, зниженням ціни і збільшенням собівартості продукції. так, зростання собівартості на 1490,4 тис. грн. привів до зниження рівня рентабельності на 7,8%.

Завдання 5.3. За наведеними даними завдання 5.2 провести факторний аналіз рентабельності продукції «А» ТОВ «Альфа».

Вирішення завдання

Рівень рентабельності окремих видів продукції залежить від зміни середньореалізаційних цін і собівартості одиниці продукції:

$$R = \frac{\Pi_i}{З_i} = \frac{Q_i(Ц_i - C_i)}{Q_i \times C_i} = \frac{Ц_i - C_i}{C_i} = \frac{Ц_i}{C_i} - 1,$$

Аналіз господарської діяльності

$$R_0 = \frac{C_1 - C_0}{C_0} = \frac{193 - 149}{149} \times 100\% = 29.5\%;$$

$$R_{Ц} = \frac{C_1 - C_0}{C_0} = \frac{270 - 149}{149} \times 100\% = 81.2\%;$$

$$R_1 = \frac{C_1 - C_1}{C_1} = \frac{270 - 244}{244} \times 100\% = 10.7\%.$$

Загальна зміна рентабельності виробу «А»:

$$\Delta R_{\text{заг}} = R_1 - R_0 = 10.7 - 29.5 = -18.8\%$$

В тому числі за рахунок зміни:

а) середнього рівня відпускних цін:

$$\Delta R_{Ц} = R_{Ц} - R_0 = 81.2 - 29.5 = 51.7\%,$$

б) рівня собівартості виробу:

$$\Delta R_{C} = R_{C} - R_{Ц} = 10.7 - 81.2 = -70.5\%$$

Завдання 5.4. Наведені розраховані показники ТОВ «Сіріус» за звітний рік та їх динаміка:

Показник	План звітнього року	Фактично за звітний рік	Абсолютне відхилення
Чиста рентабельність продажів	0,1800	0,1753	-0,0047
Ресурсовіддача	0,0674	0,0736	0,0062
Коефіцієнт фінансової залежності	1,0164	1,0951	0,0787
Рентабельність власного капіталу	0,0123	0,0141	0,0018

1. Провести факторний аналіз власного капіталу підприємства за моделлю Дюпон.

2. Сформувати зведену таблицю впливу факторів. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Вплив на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу зміни показника чистої рентабельності продажів визначається за формулою:

$$R_{ROE}(R_{np}) = \Delta R_{np} \times P_{омд0} \times K_0 = (-0,0047) \times 0,0674 \times 1,0164 = -0,0003$$

Вплив на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу зміни показника ресурсовіддачі:

$$R_{ROE}(P_{омд}) = R_{np1} \times \Delta P_{омд} \times K_0 = 0,1753 \times 0,0062 \times 1,0164 = 0,0011$$

Вплив на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу зміни коефіцієнта фінансової залежності:

$$R_{ROE}(K) = R_{np1} \times P_{омд1} \times \Delta K = 0,1753 \times 0,0736 \times 0,0787 = 0,001$$

Загальна зміна коефіцієнта рентабельності власного капіталу:

$$R_{ROE} = R_{ROE}(K) + R_{ROE}(R_{np}) + R_{ROE}(P_{омд}) = (-0,0003) + 0,0011 + 0,001 = 0,0018$$

Аналіз господарської діяльності

Завдання 5.5. Наведені показники діяльності ТОВ «Сіріус» за звітний рік відповідно до варіантів збуту продукції:

Показник	Варіанти збуту продукції	
	А	В
Обсяг реалізації, тис. грн	2000	2200
Змінні витрати, тис. грн	600	660
Маржинальний дохід, тис. грн	1400	1540
Постійні витрати, тис. грн.	1000	1000
Поточна прибуток, тис. грн.	400	540
Відсотки по кредитах, тис.грн.	200	200
Балансова прибуток, тис. грн.	200	340
Податок на прибуток (23%), тис. грн.	46	78,2
Чистий прибуток, тис. грн	154	261,8

1. Розрахувати операційний, фінансовий та операційно-фінансовий леверидж.

Вирішення завдання

Розраховуємо

- операційний леверидж, ОЛ = $1400 / 400 = 3,6$;
- фінансовий леверидж, ФЛ = $400 / 200 = 2$;
- операційно-фінансовий леверидж, ОФЛ = $3,6 \cdot 2 = 7$.

У таблиці наведено два варіанти плану можливої реалізації продукції. У першому варіанті (А) обсяг реалізації планується на рівні 2000 тис. грн., а у другому (В) - більше на 10% - 2200 тис. грн, чистий прибуток при цьому повинен збільшитися з 154 тис. грн до 261,8 тис. грн, тобто в 1,7 раза.

Очікуємо отримати нову величину чистого прибутку, знаючи при цьому лише величину зміни обсягу реалізації, яка планується і рівень операційно-фінансового левериджу:

$$\text{ЧП}_1 = \text{ЧП}_0 \times (1 + \text{ОФЛ} \times \Delta Q),$$

де ЧП_1 – нова величина чистого приутку;

ЧП_0 – базова величина чистого приутку;

ΔQ – величина зміни обсягу реалізації запланованої продукції, у відносинх величинах.

$$\text{ЧП}_1 = 154 \times (1 + 7 \times 0,1) = 261,8 \text{ тис. грн.}$$

Нова величина чистого прибутку повністю збігається з розрахованої раніше в таблиці.

Завдання 5.6. За наведеними даними підрахувати резерви зростання прибутку ТОВ «Мармеладофф».

Вирішення завдання

Резерви зростання прибутку за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції

Аналіз господарської діяльності

Вид продукції	Резерв збільшення обсягу продажів, од.	Фактичний прибуток на одиницю продукції, грн	Резерв збільшення суми прибутку, тис. грн.
А	1000	26	26,00
Б	500	41	20,5
В	400	61	24,4
Всього	1900		70,9

Підрахунок резервів зростання прибутку за рахунок зниження собівартості товарної продукції і послуг ($P \uparrow P_c$) здійснюється наступним чином: попередньо вивленні резерв зниження собівартості ($P \downarrow C$) кожного виду продукції множиться на можливий обсяг її продажів з урахуванням резервів його зростання:

Вид продукції	Резерв зниження собівартості одиниці продукції, грн.	Планує мий обсяг реалізації продукції, шт.	Резерв збільшення суми прибутку, тис. грн.
А	4	7625	30,5
Б	9	4655	41,895
В	3	5399	16,197
Всього	16	17679	72,395

Підрахунок резервів зростання прибутку за рахунок підвищення якості продукції проводиться таким чином: плановану зміну питомої ваги кожного сорту (U_d) множиться на відпускну ціну відповідного сорту (C_i), результати підсумовуються і отримане зміну середньої ціни множиться на планируемий обсяг реалізації продукції з урахуванням резервів його зростання.

Резерви зростання суми прибутку за рахунок поліпшення сортового складу продукції А:

Сорт	Ціна, грн	Птома вага			Абсолютна зміна середньої цни реалізації, грн
		фактично	за планом	+/-	
Перший	300	0,75	0,8	+0,5	+15
Другий	240	0,25	0,2	-0,5	-12
Всього					+3

Висновок. У зв'язку із збільшенням питомої ваги першого сорту і скороченням питомої ваги другого сорту середня ціна виробу А зросте на 3 грн., а сума прибутку на планований об'єм реалізації - на 22875грн.

Аналогічно підраховуються резерви зростання прибутку за рахунок зміни ринків збуту. На закінчення аналізу необхідно узагальнити всі виявлені резерви зростання прибутку по кожному виду продукції і в цілому по підприємству:

Аналіз господарської діяльності

Джерела резервів	Вид продукції			Всього
	А	Б	В	
Збільшення обсягу продажів, тис. грн	26	20,5	24,4	70,9
Зниження собівартості продукції, тис. грн	30,5	41,895	16,197	72,395
Підвищення якості продукції, тис. грн	22,875	15,952	9,53	48,357
Інші джерела				
Разом, тис. грн	79,375	78,347	50,127	207,849

Основні джерела резервів підвищення рівня рентабельності продукції є збільшення суми прибутку від реалізації продукції і зниження її собівартості. Для підрахунку резервів може бути використана формула (5.38).

Так, резерв підвищення рівня рентабельності продукції А:

$$P \uparrow R = \frac{173000 + 79375}{7625 \times 240} \times 100 - \frac{173000}{1623088} \times 100 = 13,8 - 10,65 = +3,15\%$$

Завдання 5.7. Наведені дані про випуск продукції «А» ТОВ «МармеладOFF»:

Показник	Значення показника за період	
	плановий	фактичний
Обсяг реалізації продукції (Q), од	6000	6652
Ціна одиниці продукції (Ц), грн	193	270
Собівартість одиниці (С), грн	149	244
Змінні витрати, (Ззм), грн	89,4	146,4
Постійні витрати, (Зпост), грн	357,6	649
Прибуток (П), грн	264	173

1. Провести факторний аналіз прибутку від виробництва виробу «А» за методикою «директ-костинг».
2. Сформулювати зведену таблицю впливу факторів. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Загальна модель для факторного аналізу прибутку від виробництва виробу «А» за методикою «директ-костинг»:

$$P_0 = Q_0 (C_0 - Z_{пер_0}) - Z_{пост_0}$$

Використовуючи метод ланцюгових підстановок отримуємо:

$$P_0 = Q_0 (C_0 - Z_{пер_0}) - Z_{пост_0} = 6000(193 - 89,4) - 357,6 = 621242,4 \text{ грн}$$

$$P_Q = Q_1 (C_0 - Z_{пер_0}) - Z_{пост_0} = 6652(193 - 89,4) - 357,6 = 688789,6 \text{ грн}$$

$$P_C = Q_1 (C_1 - Z_{пер_0}) - Z_{пост_0} = 6652(270 - 89,4) - 357,6 = 1200993,6 \text{ грн}$$

$$P_{Зпер} = Q_1 (C_1 - Z_{пер_1}) - Z_{пост_0} = 6652(270 - 146,4) - 357,6 = 821829,6 \text{ грн}$$

$$P_1 = Q_1 (C_1 - Z_{пер_1}) - Z_{пост_1} = 6652(270 - 146,4) - 649 = 821538,2 \text{ грн}$$

Загальна зміна прибутку складає:

Аналіз господарської діяльності

$$\Delta P_{\text{заг}} = 821538,2 - 621242,4 = 200295,8 \text{ грн}$$

У тому числі за рахунок зміни:

- кількості реалізованої продукції:

$$\Delta P_Q = P_Q - P_0 = 688789,6 - 621242,4 = +67547,2 \text{ грн}$$

- ціни реалізації:

$$\Delta P_{\text{ц}} = P_{\text{ц}} - P_Q = 1200993,6 - 688789,6 = +512204 \text{ грн}$$

- змінних витрат на одиницю продукції:

$$\Delta P_{\text{зпер}} = P_{\text{зпер}} - P_{\text{ц}} = 821829,6 - 1200993,6 = -379164 \text{ грн}$$

- постійних витрат:

$$\Delta P_{\text{зпост}} = P_1 - P_{\text{зпер}} = 821538,2 - 821829,6 = -291,4 \text{ грн}$$

Висновок. Найбільший приріст прибутку становить за рахунок збільшення обсягу випуску виробу А - 67547,2 грн.

Завдання 5.8. Наведені дані про випуск виробів ТОВ «Мармеладофф»:

Вид	Обсяг продажів, шт		Структура продажів, %		Ціна, грн		Змінні витрати на одиницю, грн		Постійні витрат на весь обсяг продаж, тис.грн	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
А	6000	6652	35,3	42,1	193	270	89,4	146,4	357,6	649
Б	4000	4155	23,5	26,3	545	590	248,4	312,46	772,8	912,4
С	7000	4999	41,2	31,6	178	293	69	139,2	322	464
Всього	17000	15800	100	100					1618	2094,7

1. Провести факторний аналіз прибутку в умовах багатопродуктового виробництва за методикою «директ-костинг»;

2. Сформуванати зведену таблицю впливу факторів. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Для вивчення впливу факторів на зміну суми прибутку від реалізації в цілому по підприємству можна використовувати наступну модель:

$$P = \sum [Q_{\text{заг}} \times P_{\text{в}} (C_i - Z_{\text{зм}_i})] - Z_{\text{пост}}$$

Використовуючи дані розрахуємо вплив факторів на зміну суми прибутку в цілому по підприємству за допомогою прийому ланцюгових підстановок:

$$P_0 = \sum [Q_{\text{заг}0} \times P_{\text{в}i0} (C_{i0} - Z_{\text{зм}i0})] - Z_{\text{пост}0} = [17000 \times 0,353 \times (193 - 89,4) + 17000 \times 0,235 \times (545 - 248,4) + 17000 \times 0,412 \times (178 - 69)] - 1618000 = 952056,6 \text{ грн};$$

$$P_Q = \sum [Q_{\text{заг}1} \times P_{\text{в}i0} (C_{i0} - Z_{\text{зм}i0})] - Z_{\text{пост}0} = [15800 \times 0,353 \times (193 - 89,4) + 15800 \times 0,235 \times (545 - 248,4) + 15800 \times 0,412 \times (178 - 69)] - 1618000 = 770640,84 \text{ грн};$$

Аналіз господарської діяльності

$$P_{P_6} = \sum [Q_{заг} \times P_{e_{i1}} (C_{i0} - Z_{зм,0})] - Z_{носм0} = [15800 \times 0,421 \times (193 - 89,4) + 15800 \times 0,263 \times (545 - 248,4) + 15800 \times 0,316 \times (178 - 69)] - 1618000 = 847833,32 \text{ грн};$$

$$P_{Ц} = \sum [Q_{заг} \times P_{e_{i1}} (C_{i1} - Z_{зм,0})] - Z_{носм0} = [15800 \times 0,421 \times (270 - 89,4) + 15800 \times 0,263 \times (590 - 248,4) + 15800 \times 0,316 \times (293 - 69)] - 1618000 = 2121186,92 \text{ грн};$$

$$P_{Зм} = \sum [Q_{заг} \times P_{e_{i1}} (C_{i01} - Z_{зм,1})] - Z_{носм0} = [15800 \times 0,421 \times (270 - 146,4) + 15800 \times 0,263 \times (590 - 312,46) + 15800 \times 0,316 \times (293 - 139,2)] - 1618000 = 1125344,836 \text{ грн};$$

$$P_1 = \sum [Q_{заг} \times P_{e_{i1}} (C_{i1} - Z_{зм,1})] - Z_{носм1} = [15800 \times 0,421 \times (270 - 146,4) + 15800 \times 0,263 \times (590 - 312,46) + 15800 \times 0,316 \times (293 - 139,2)] - 2094700 = 648644,836 \text{ грн};$$

$$\Delta P_Q = P_Q - P_0 = 770640,84 - 952056,6 = - 181415,76 \text{ грн.};$$

$$\Delta P_{y_6} = P_{y_6} - P_Q = 847833,32 - 770640,84 = + 77192,48 \text{ грн.};$$

$$\Delta P_{Ц} = P_{Ц} - P_{y_6} = 2121186,92 - 847833,32 = + 1273353,6 \text{ грн.};$$

$$\Delta P_{Зер} = P_{Зер} - P_{Ц} = 1125344,836 - 2121186,92 = - 995842,08 \text{ грн.};$$

$$\Delta P_{Зносм} = P_1 - P_{Зер} = 648644,836 - 1125344,836 = - 476700 \text{ грн.};$$

Всього - 303411,76 грн.

Висновок. За методикою маржинального аналізу прибуток більш істотно залежить від обсягу і структури продажів, так як ці фактори впливають одночасно на собівартість продукції. Із-за зменшення загального об'єму виробництва і реалізації продукції більше доводиться постійних витрат на одиницю продукції.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 5.8. Наведені дані звіту про фінансові результати діяльності ТОВ «Омега» за два роки:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Виторг від реалізації (ВР)		
Собівартість реалізованої продукції, послуг (С)		
Інші операційні доходи (ІОД)		
Адміністративні видатки (АР)		
Видатки на збут (ВЗ)		
Інші операційні видатки (ІОВ)		
Фінансові доходи (ФД)		
Фінансові видатки (ФР)		
Податок на прибуток (НП)		
Чистий прибуток (НП)		

Аналіз господарської діяльності

1. Провести факторний аналіз чистого прибутку від реалізації продукції за умов, якщо індекс цін (I) склав 1,08.
2. Результати аналізу привести у таблиці. Зробити висновки.

Завдання 5.9. Наведені показники діяльності ТОВ «Тропик» за 2013 рік:

Вид продукції	Кількість, од		Ціна (Ц), грн		Собівартість (С), грн	
	план	факт	план	факт	план	факт
А	6020	6652	121	250	149	244
Б	4050	4155	550	585	483	549
В	7077	4999	185	285	115	232

1. Провести факторний аналіз рентабельності продукції підприємства.
2. Зробити висновки.

Завдання 5.10. За наведеними даними завдання 5.2 провести факторний аналіз рентабельності продукції «А» ТОВ «Тропик».

Завдання 5.11. Наведені розраховані показники ТОВ «Азарус+» за звітний рік та їх динаміка:

Показник	План звітного року	Фактично за звітний рік
Чиста рентабельність продажів	0,22	0,18
Ресурсовіддача	0,0784	0,0865
Коефіцієнт фінансової залежності	1,0164	1,0951
Рентабельність власного капіталу	0,0123	0,0141

1. Провести факторний аналіз власного капіталу підприємства за моделлю Дюпон.
2. Сформулювати зведену таблицю впливу факторів. Зробити висновки.

Завдання 5.12. Наведені розраховані показники ТОВ «Азарус+» за звітний рік відповідно до варіантів збуту продукції:

Показник	Варіанти збуту продукції	
	А	В
Обсяг реалізації, тис. грн	2200	2500
Змінні витрати, тис. грн	660	750
Маржинальний дохід, тис. грн	1540	1750
Постійні витрати, тис. грн.	1000	900
Поточна прибуток, тис. грн.	540	850
Відсотки по кредитах, тис.грн.	200	350
Балансова прибуток, тис. грн.	340	500
Податок на прибуток, тис. грн.	78,2	120
Чистий прибуток, тис. грн	261,8	380

Аналіз господарської діяльності

1. Розрахувати операційний, фінансовий та операційно-фінансовий леверидж.
2. Зробити висновки.

Завдання 5.13. Наведені дані про випуск продукції «А» ТОВ «Криниця» за звітний період:

Показник	Значення показника за період	
	плановий	фактичний
Обсяг реалізації продукції (Q), од	6652	7500
Ціна одиниці продукції (Ц), грн	270	220
Собівартість одиниці (С), грн	244	180
Змінні витрати, (Ззм), грн	146,4	135,5
Постійні витрати, (Зпост), грн	649	662

1. Провести факторний аналіз прибутку від виробництва виробу «А» за методикою «директ-костинг».

2. Сформувати зведену таблицю впливу факторів. Зробити висновки.

Завдання 5.14. Наведені дані про випуск виробів ТОВ «Мармеладофф»:

Вид	Обсяг продажів, шт		Структура продажів, %		Ціна, грн		Змінні витрати на одиницю, грн		Постійні витрат на весь обсяг продаж, тис.грн	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
А	6652	7500	42,1	?	270	220	146,4	135,5	649	662
Б	4155	4250	26,3	?	590	480	312,46	289,5	912,4	1020
С	4999	4512	31,6	?	293	320	139,2	145	464	470

1. Провести факторний аналіз прибутку в умовах багатопродуктового виробництва за методикою «директ-костинг».

2. Сформувати зведену таблицю впливу факторів. Зробити висновки.

Рекомендована література: основна [4, 5, 6]; додаткова [11, 12, 13].

Практичне заняття №6.

Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінка її виконання

Мета заняття: опанування методами аналітичного обґрунтування виробничої програми на підприємстві

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. В чому полягає аналітичне обґрунтування виробничої програми з метою максимізації доходу та операційного прибутку?

Аналіз господарської діяльності

2. Охарактеризуйте методи аналізу обсягу виробництва, асортименту та структури продукції.
3. Охарактеризуйте методи аналізу ритмічності виробництва.
4. Охарактеризуйте методи аналізу якості та конкурентоспроможності продукції

Тести для перевірки знань

1. Виробнича програма підприємства – це:

- а) наявна техніка та технологія будівельного виробництва, що передбачає використання науки і техніки;
- б) маркетингові дослідження ефективності будівельного виробництва і реалізації будівельної продукції з метою прийняття ефективних управлінських рішень;
- в) сукупність завдань щодо забезпечення виконання обсягу робіт в задані терміни при ефективному використанні ресурсів та раціональній організації виробництва, праці та управління;
- г) сукупність управлінських рішень, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності будівельної продукції та підприємства.

2. Основні фактори, що визначають темпи зростання та ступінь виконання виробничої програми об'єднуються у такі групи:

- а) трудові ресурси, будівельні машини і механізми, матеріальні ресурси;
- б) собівартість, обсяг робіт, рівень виробничих витрат;
- в) зміна цін і норм, зростання продуктивності праці;
- г) середньомісячна заробітна плата, рентабельність будівельного виробництва, зміна рівня механізації робіт.

3. При визначенні впливу трудових факторів на виконання виробничої програми розраховують зміну:

- а) чисельності робітників і зміну продуктивності праці на 1 робітника;
- б) кількості машин і зміну їх продуктивності;
- в) прибутку і собівартості;
- г) матеріальних витрат і ефективності їх використання.

4. При визначенні впливу на обсяг виробництва продукції наявності та ступеня використання матеріальних ресурсів розраховують зміну:

- а) кількості машин і зміну їх експлуатаційної продуктивності;
- б) чисельності робітників і зміну продуктивності праці;
- в) матеріальних витрат і зміну ефективності їх використання;
- г) рівня виробничих витрат і прибутку.

5. При визначенні впливу машин та обладнання на виконання виробничої програми визначають зміну:

- а) чисельності робітників і зміну продуктивності праці на 1 робітника;
- б) кількості машин і зміну їх продуктивності;

- в) прибутку і собівартості;
- г) матеріальних витрат і зміну ефективності їх використання.

6. Які дані використовуються для аналізу виконання плану по асортименту продукції?

- а) дані про випуск продукції у вартісному вираженні;
- б) дані про невиконання плану за окремими видами виробів;
- в) дані про випуск продукції в натуральному вираженні;
- г) дані про випуск виробів у вартісному вираженні.

7 Показник ритмічності випуску продукції визначається:

- а) шляхом відношення фактичного випуску продукції при збереженні планової ритмічності до планового обсягу;
- б) шляхом визначення питомої ваги випуску продукції по декадах в загальному випуску;
- в) як відношення мінімального середньодобового випуску продукції до максимального;
- г) шляхом відношення суми, яка зарахована у виконання плану по ритмічності на плановий випуск продукції.

8 Вкажіть, які з наведених нижче методів економічного аналізу використовуються при розрахунку розміру впливу структурних зрушень?

- а) метод ланцюгової підстановки;
- б) метод прямого рахунку;
- в) балансовий метод;
- г) відсоток виконання плану.

9 Як визначити середній відсоток виконання плану по асортименту:

- а) $\frac{\text{фактичний випуск в межах плану}}{\text{випуск продукції за планом}} \times 100\%$;
- б) $\frac{\text{фактичний випуск}}{\text{плановий випуск}} \times 100\%$;
- в) $\frac{\text{плановий випуск}}{\text{фактичний випуск}} \times 100\%$;
- г) немає вірної відповіді.

10 Вкажіть формулу розрахунку загального індексу виконання плану за обсягом виробництва:

- а) $I_{q(p)} = \frac{\sum q_{11}P_{11}}{\sum q_{11}P_{10}} \cdot 100\%$;
- б) $I_{q(p)} = \frac{\sum q_{11}P_{10}}{\sum q_{11}P_{10}} \cdot 100\%$;
- в) $I_{q(p)} = \frac{\sum q_{11}P_{10}}{\sum q_{10}P_{10}} \cdot 100\%$;
- г) $I_{q(p)} = \frac{\sum q_{11}P_{11}}{\sum q_{11}P_{11}} \cdot 100\%$.

Аналіз господарської діяльності

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 6.1. Наведені дані про випуск продукції за червень 2014 року ПАТ «Алофа»:

Декада	Обсяг виробництва за I квартал, %	
	за планом	фактично
січень	33	20
лютий	33	18
березень	34	62
Разом	100	100

1. Розрахувати коефіцієнт ритмічності способом найменшого числа.
2. Результати представити у таблиці.

Вирішення завдання

Відсоток обсягу виробництва продукції є результатом порівняння планового обсягу продукції та фактичного. Зараховується в плановий ритм значення менше з порівнюваних:

Декада	Обсяг виробництва за місяць, %		Зараховується в плановий ритм
	за планом	фактично	
Перша	33	20	20
Друга	33	18	18
Третя	34	62	34
Разом	100	100	72

Коефіцієнт ритмічності дорівнює 0,72, що свідчить про неритмічну роботу підприємства в аналізованому місяці.

Завдання 6.2. Наведені дані про випуск продукції за звітний рік ПАТ «Алофа»:

Вироби	План на звітний рік	Фактично за звітний рік
А	380	650
Б	450	250
В	220	350
Г	550	450
Д	680	550
Разом	2280	2250

1. Дайте оцінку виконання плану за структурою продукції підприємства.
2. Результати оформити у таблицю. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Визначення планової структури випуску продукції:

$$A = 380/2280 \times 100 = 16,67 \%$$

$$B = 450/2280 \times 100 = 19,74\%$$

$$B = 220/2280 \times 100 = 9,65 \%$$

$$Г = 550/2280 \times 100 = 24,12 \%$$

$$Д = 680/2280 \times 100 = 29,82\%$$

Аналіз господарської діяльності

Визначення фактичної структури продукції:

$$A = 650/2250 \times 100 = 28,89 \%$$

$$B = 250/2250 \times 100 = 11,11\%$$

$$B = 350/2250 \times 100 = 15,56\%$$

$$Г = 450/2250 \times 100 = 20 \%$$

$$Д = 550/2250 \times 100 = 24,44 \%$$

Розрахунок фактичного випуску продукції по плановій структурі:

$$A = 2250 \times 16,67 / 100 = 375 \text{ т. грн.}$$

$$B = 2250 \times 19,74 / 100 = 444 \text{ т. грн.}$$

$$B = 2250 \times 9,65 / 100 = 217 \text{ т. грн.}$$

$$Г = 2250 \times 24,125 / 100 = 543 \text{ т. грн.}$$

$$Д = 2250 \times 29,82 / 100 = 671 \text{ т. грн.}$$

Визначення обсягу продукції зарахованого у виконання завдання по структурі:

$A = 375$ тис. грн., $B = 250$ тис. грн., $B = 217$ тис. грн., $Г = 450$ тис. грн., $Д = 550$ тис. грн.

Визначення підсумку по обсягу продукції, зарахованому у виконання завдання за структурою: $375 + 250 + 217 + 450 + 550 = 1842$ тис. грн.

Результати оформимо у таблицю:

Вироби	План на звітний рік	Планова структура випуску продукції, %	Фактичний випуск продукції по плановій структурі	Фактично за звітний рік	Фактична структура випуску продукції, %	Обсяг продукції, зарахований у виконання завдання по структурі
А	380	16,67	375	650	28,89	375
Б	450	19,74	444	250	11,11	250
В	220	9,65	217	350	15,56	217
Г	550	24,12	543	450	20,00	450
Д	680	29,82	671	550	24,44	550
Разом	2280	100	2250	2250	100	1842

Коефіцієнт виконання завдання за структурою випуску продукції:

$$K_{\text{стр}} = 1842 / 2250 = 0,819$$

Завдання 6.3. Наведені дані про випуск продукції за звітний рік ПАТ «Алофа»:

Сорт	Оптова ціна 1-ці продукції, грн.	Коефіцієнт якості	План		Звіт	
			Кількість, т	Сума, тис.грн.	Кількість, т	Сума, тис.грн.
Вищий	400	1	4500	1800	5000	2000
Перший	350	0,85	3500	1225	3000	1050
Другий	150	0,7	1500	225	1400	210
Усього			9500	3250	9400	3260

1. Оцінити виконання плану за сортністю продукції.

Аналіз господарської діяльності

Вирішення завдання

Аналіз плану за сортністю:

1. Спосіб порівняння середньозважених цін:

Якщо фактична ціна виробу більша або дорівнює плановій, план за сортністю вважається виконаним.

Планова ціна виробу: $3250000 / 9500 = 342,1$ грн;

Фактична ціна виробу: $3260000 / 9400 = 346,8$ грн.

Коефіцієнт виконання плану за сортністю $= 346,8 / 342,1 \times 100\% = 101,37\%$.

План за сортністю перевиконано на 1,37%. За рахунок підвищення сортності продукції підприємство додатково отримало продукції на 44180 грн $((346,8 - 342,1) \times 9400)$.

2. Спосіб першосортних одиниць:

Плановий коефіцієнт сортності:

$$Kc_{пл} = \frac{4500 \times 1,0 + 3500 \times 0,85 + 1500 \times 0,7}{9500} = \frac{8520}{9500} = 0,897$$

Фактичний коефіцієнт сортності:

$$Kc_{ф} = \frac{5000 \times 1,0 + 3000 \times 0,85 + 1400 \times 0,7}{9400} = \frac{8530}{9400} = 0,907$$

Коефіцієнт виконання плану за сортністю $= 0,907 / 0,897 \times 100 = 101,11\%$.

3. Спосіб порівняння виконання плану у вартісному та натуральному вимірі.

Випередження рівня виконання плану:

- в натуральному вимірі $- 98,95\% = ((9400/9500) \times 100\%)$

- порівняно з вартісним $- 100,31\% = ((3260/ 3250) \times 100\%)$

- порівняння $= 100,31/98,95 = 101,37$ підтверджує факт виконання плану за сортністю.

Визначення розміру впливу зміни кількості та ціни продукції на обсяг її випуску у вартісному вимірі.

Розрахунок факторів:

- зміна кількості виробленої продукції: $(9400 - 9500) \times 342,1 = -34210$ грн

- зміна ціни (сортності) продукції: $((346,8 - 342,1) \times 9400) = 44180$ грн

Разом: 9970 грн.

Резерв додаткового випуску продукції становив 34210 грн. За рахунок зниження обсягу випуску продукції підприємство втратило 34210 грн. Зведемо у таблицю дані про випуск продукції в перерахунку на вищий сорт:

Аналіз господарської діяльності

Сорт	Оптова ціна 1-ці продукції, грн.	Коефіцієнт якості	План			Звіт			Випуск продукції в перерахунку на вищий сорт, %	
			Кількість, т	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Кількість, т	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	План	Звіт
Вищий	400	1	4500	47,4	1800	5000	53,2	2000	47,4	53,2
Перший	350	0,85	3500	36,8	1225	3000	31,9	1050	31,28	27,11
Другий	150	0,7	1500	15,8	225	1400	14,9	210	11,06	10,43
Усього			9500	100	3250	9400	100	3260	89,74	90,74

Завдання 6.4. Наведені дані про випуск продукції та брак на ПАТ «Проммаш» за червень 2014 року:

1. Вартість браку – 12000 грн.
2. Виробнича собівартість товарної продукції – 410000 грн.
3. Загально - заводські витрати – 20000 грн.
4. Фактична вартість товарної продукції – 520000 грн.

Необхідно:

- 1 Розрахувати вплив браку на випуск товарної продукції.

Вирішення завдання

Розрахуємо рівень браку за формулою:

Рівень браку = вартість браку / (Виробнича собівартість товарної продукції – Загальнозаводські витрати)

Рівень браку = 12000 / (410000 – 20000) = 0,031, або 3,1%.

Вартість недоотриманої товарної продукції в результаті браку – 0,031 × 520000 = 16120 грн.

Завдання 6.5. Надані дані про випуск продукції – холодильників підприємством «Холодмаш»:

Виріб	Гарантія, міс		Індивідуальний індекс якості	Ціна одиниці виробу базового періоду, тис. грн	Обсяг випуску продукції, тис. грн	
	Базовий період	Звітний період			Базовий період	Звітний період
Тип А	18	24	1,33	5,6	60	60
Тип В	12	18	1,5	4,2	50	80
Тип С	6	12	2	5,4	40	90

1. Провести аналіз динаміки якості продукції.

Вирішення завдання

Індекс якості продукції:

Аналіз господарської діяльності

$$I_k = \frac{1,33 \times 60 \times 5,6 + 1,5 \times 80 \times 4,2 + 2,0 \times 90 \times 5,4}{60 \times 5,6 + 80 \times 4,2 + 90 \times 5,4} = \frac{1922,88}{1344} = 1,43$$

Індекс фізичного обсягу продукції:

$$I_q = \frac{60 \times 5,6 + 80 \times 4,2 + 90 \times 5,4}{60 \times 5,6 + 50 \times 4,2 + 40 \times 5,4} = \frac{1344}{762} = 1,76$$

Зведений індекс якості з урахуванням впуску продукції:

$$I = 1,43 \times 1,76 = 2,517.$$

Таким чином, загальна динаміка якості продукції зросла на 151,7%.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 6.6. Наведені дані про виробництво продукції ТОВ «Омега» за січень 2014 року, тис. грн.:

Показники	Виготовлено, тис. грн			
	I декада	II декада	III декада	Всього за місяць
1. Випуск продукції за планом	250	250	310	810
2. Випуск продукції за звітом	180	190	250	620
3. Випуск продукції в межах плану	180	190	220	590

1. Визначити коефіцієнт ритмічності продукції.

2. Зробити висновки.

Завдання 6.7. Надані наступні дані по підприємству за січень 2014 року:

- а) собівартість забракованих виробів, тис. грн - 100;
- б) витрати на виправлення браку, тис. грн – 5,5;
- в) вартість браку за ціною використання, тис. грн – 6,8;
- г) сума утримання з винуватців браку, тис. грн – 2,2;
- д) виробнича собівартість фактично випущеної продукції, тис. грн - 1500;
- е) товарна продукція, тис. грн - 1850.

Необхідно:

- 1. Визначити суму втрат від браку;
- 2. Оцінити вплив браку на випуск продукції.

Завдання 6.8. Наведені дані про виробництво продукції ТОВ «Омега» за звітний рік:

Найменування виробу	Планова ціна, грн	Питома вага за планом, %	Питома вага фактично, %
А	187	46,17	51,8
Б	119	29,38	34,4
В	99	24,22	13,8

- 1. Визначити вплив структурних зрушень на обсяг випуску продукції, якщо:

Аналіз господарської діяльності

- а) плановий випуск продукції - 8160 шт.;
 б) фактично випущено - 8136 шт.

Завдання 6.9. Наведені дані про обсяг виробництва і базисні темпи росту продукції ТОВ «Омега» за 2009-2013 роки:

Показники	Роки				
	2009	2010	2011	2012	2013
1. Обсяг виробництва, тис. грн	4500	106,2			
2. Базисні темпи зростання, %			101,1	102,5	99,1
3. Ланцюгові темпи зростання, %					
4. Абсолютний приріст:					
а) базисний, тис. грн					
б) ланцюговий, тис. грн					

1. Визначити, використовуючи взаємозв'язок ланцюгових і базисних темпів зростання:

- а) обсяги виробництва продукції, тис. грн;
 б) ланцюгові темпи зростання, %;
 в) базисні та ланцюгові абсолютні прирости, тис. грн.

Завдання 6.10. Наведені дані про обсяг товарної продукції ТОВ «Омега» за 2013 рік:

- а) випуск продукції за планом:
 - виріб А - 4500 шт; ціна - 77 грн;
 - виріб Б - 3250 шт.; ціна - 66 грн;
 - виріб В - 1180 шт.; ціна - 108 грн.

б) відсоток виконання плану по випуску продукції в натуральному вираженні склав 96,7 %.

Необхідно:

1. Розрахувати вплив структурних зрушень на обсяг товарної продукції.

Завдання 6.11. Наведені дані про обсяг товарної продукції та структуру ТОВ «Орхідея» за звітний рік:

Вироби	Планова ціна од., грн	Питома вага, %		Зміна питомої ваги, (±)	Зміна середньої ціни за рахунок структур. зрушень	Зміна товарної. продукції за рахунок структурних зрушень
		план	факт			
А	44	30	33,2			
Б	68	40	41,8			
В	55	30	25			
Всього		100	100			

Аналіз господарської діяльності

1. Розрахувати вплив структурних зрушень на зміну середньої ціни. Фактичний випуск виробів становив 2100 шт.

Завдання 6.12. Наведені дані про обсяг товарної продукції та структуру ТОВ «Омега» за звітний рік:

Вироби	Товарна продукція в планових цінах, тис. грн		Виконання плану, %	Товарна продукція, зарахована у виконання плану за асортиментом, тис. грн
	план	факт		
А	320	299	87,5	
Б	440	348,7	99	
В	195	223,5	115,5	
Г	122	241,1	140	
Всього	1077	1112,3	103,28	

1. Оцінити виконання плану виробництва за асортиментом.
2. Зробіть висновки.

Завдання 6.13. Наведені дані про обсяг випуску продукції та трудові ресурси підприємства ТОВ «Маска» за звітний рік:

Показники	Значення за планом	Фактичні значення
Обсяг виробництва продукції, тис. грн.	11780	12490
Середньорічна чисельність працівників, ос.	118	112
у тому числі робітників, ос.	78	66
Питома вага робітників у загальній кількості працівників, %	?	?
Продуктивність паці працівників, тис. грн.	?	?
у тому числі робітників, тис. грн.	?	?

1. Розрахувати значення відсутніх показників.
2. Визначити вплив трудових ресурсів на обсяг випуску продукції.
3. Зробити висновки. Результати оформити у вигляді аналітичної таблиці.

Завдання 6.14. Наведені дані про обсяг випуску продукції та трудові ресурси підприємства ТОВ «Маска» за звітний рік:

Показники	Значення за планом	Фактичні значення
Обсяг виробництва продукції, тис. грн.	11780	12490
Кількість машин та механізмів, о	42	48
Робочий час, маш/год	76200	78900
Продуктивність за 1 маш/год	?	?
Кількість годин праці на 1 машину, годин.	?	?

1. Розрахувати значення відсутніх показників.

Аналіз господарської діяльності

2. Визначити вплив основних засобів на обсяг випуску продукції.
3. Зробити висновки. Результати оформити у вигляді аналітичної таблиці.

Завдання 6.15. Наведені дані про фактичний випуск продукції ТОВ «Серпантин» за звітний рік:

Види виробів	Виробництво виробів, шт.		Ціна за одиницю продукції, грн		Випуск продукції, тис. грн		
	план	звіт	план	звіт			
	q_0	q_1	p_0	p_1	$q_1 p_0$	$q_0 p_0$	$q_1 p_1$
Диван "Акація"	150	188	4200	5577			
Диван "Біла роса"	78	64	5700	5750			
Диван "Сателіт"	120	—	6800	—			

1. Оцінити динаміку випуску обсягу виробництва всієї продукції у звітному періоді порівняно з базою;

2. Оцінити зміну обсягу виробництва за окремими видами і по підприємству в цілому.

Завдання 6.16. На підприємстві ПП «Балу» за звітний рік отримані наступні дані:

1) додатково у звітному році було введено 8 робочих місць та 4 одиниці обладнання;

2) середньорічний виробіток одного робітника - 14,2 тис.грн;

3) корисний час роботи одного виду обладнання на рік 1580 маш./годину;

4) вироблення за 1 маш./год 22 грн.

Необхідно:

1. Розрахувати приріст продукції в результаті створення додаткових робочих місць і введення нового обладнання.

Завдання 6.17. На підприємстві ПП «Комета» за звітний рік отримані наступні дані:

1) норма витрати сировини і матеріалів до впровадження заходу - 0,52;

2) норма витрати сировини і матеріалів після впровадження цього заходу - 0,48;

3) повна ціна одиниці сировини і матеріалів - 180 грн;

4) фактично випущено продукції - 255 шт.

Необхідно:

1. Розрахувати приріст випуску продукції від зниження норм витрати сировини і матеріалів в результаті впровадження нової технології.

Вихідні дані:

Завдання 6.18. На підприємстві ПП «Опал» за звітний рік отримані наступні дані:

1) приріст середньогодинної вироблення в результаті поліпшення організації виробництва і праці склав 29 грн;

2) відпрацьовано усіма робітниками 225000 ч.

Необхідно:

1. Визначити приріст випуску продукції в результаті поліпшення організації виробництва і праці.

Рекомендована література: основна [4, 5, 6]; додаткова [11, 12, 13].

Практичне заняття №7. Аналіз основних засобів підприємства

Мета заняття: опанування методик аналізу основних засобів підприємства .

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Охарактеризуйте технологію аналізу забезпеченості підприємства основними засобами.

2. Охарактеризуйте технологію аналізу виробничих потужностей підприємства.

3. Охарактеризуйте технологію аналізу використання основних засобів.

4. Охарактеризуйте технологію аналізу використання обладнання.

5. Сформулюйте основні напрями інтенсифікації використання основних засобів підприємства.

Тести для перевірки знань

1. Для узагальнюючої характеристики ефективності використання основних засобів досліджують показники:

а) продуктивності праці;

б) фондівдачі;

в) матеріаломісткості;

г) всі відповіді вірні.

2. До екстенсивних показників роботи устаткування відносяться:

а) фондівдача діючого устаткування;

б) середньорічна вартість устаткування;

в) коефіцієнт використання устаткування;

г) фондоозброєність праці.

3. Фондовіддача активної частини основних засобів залежить від:

а) питомої ваги активної частини в складі основних засобів підприємства;

б) обсягу випуску продукції;

в) фондоозброєності праці;

г) питомої ваги діючого устаткування в складі активної частини основних засобів підприємства.

4. *Фондомісткість – це:*

- а) відношення середньорічної вартості основних засобів до середньооблікової чисельності робітників;
- б) відношення середньорічної вартості основних засобів до вартості продукції, випущеної за певний період;
- в) відношення вартості продукції за певний період до середньорічної вартості основних засобів;
- г) відношення середньооблікової чисельності робітників до середньорічної вартості основних засобів.

5. *Фондовіддача – це:*

- а) відношення середньорічної вартості основних засобів до середньооблікової чисельності робітників;
- б) відношення середньорічної вартості основних засобів до вартості продукції, випущеної за певний період;
- в) відношення вартості продукції за певний період до середньорічної вартості основних засобів;
- г) відношення середньооблікової чисельності робітників до середньорічної вартості основних засобів.

6. *Фондовіддача діючого устаткування залежить від:*

- а) питомої ваги активної частини в складі основних засобів підприємства;
- б) обсягу випуску продукції;
- в) продуктивності одиниці устаткування;
- г) питомої ваги діючого устаткування в складі активної частини основних засобів підприємства.

7. *Фондовіддача та фондомісткість підприємства за один період часу знаходяться між собою:*

- а) у прямій пропорційній залежності;
- б) у зворотній пропорційній залежності;
- в) між показниками існує тільки кореляційна залежність;
- г) немає вірної відповіді.

8. *Змонтоване та підготовлене до роботи обладнання, що знаходиться на ділянках, в цехах – це:*

- а) наявне обладнання;
- б) встановлене обладнання;
- в) діюче обладнання;
- г) резервне обладнання;

9. *Максимальна здатність підприємства (цеху, ділянки) випускати за певний період часу (рік, місяць, зміну, годину) продукцію певного асортименту, технічного рівня й якості - це:*

- а) технічна потужність підприємства;
- б) виробнича потужність підприємства;
- в) фактична потужність підприємства;

Аналіз господарської діяльності

г) корисна потужність підприємства;

10. Коефіцієнт оновлення основних засобів – це:

а) відношення первісної вартості введених в експлуатацію основних засобів до первісної вартості основних засобів на кінець року

б) відношення первісної вартості основних засобів, що вибули до первісної вартості основних засобів на початок періоду

в) відношення первісної вартості основних засобів, взятих в оренду до первісної вартості основних засобів на кінець року

г) відношення первісної вартості основних засобів, зданих в оренду до первісної вартості основних засобів на кінець року

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 7.1. У таблиці вміщено дані для проведення аналізу основних фондів підприємства «Фрегат» за два роки, тис. грн:

Найменування основних засобів	На 31.12.201_р.	На 31.12.201X р.
Основні засоби, всього, у тому числі:	1500	1800
1) будинки, споруди та передавальні пристрої	700	950
2) машини та обладнання	180	400
3) транспортні засоби	150	160
4) інструменти, прилади (меблі), інвентар	70	40
5) інші основні засоби	400	250

1. Провести аналіз динаміки та структури основних фондів. Результати представити у вигляді аналітичної таблиці. Зробити висновки за результатами.

Вирішення завдання

Показники динаміки та структури основних засобів зведені у аналітичну таблицю:

Найменування основних засобів	На 31.12.201_р.		На 31.12.201X р.		Зміни		Темп росту, %
	абс.	питома вага, %	абс.	питома вага, %	абсолют відхилення	питомої ваги, %	
Основні засоби, всього, у тому числі:	1500	100	1800	100	300	–	120,00
1) будинки, споруди та передавальні пристрої	700	46,67	950	52,78	250	6,11	135,71
2) машини та обладнання	180	12,00	400	22,22	220	10,22	222,22
3) транспортні засоби	150	10,00	160	8,89	10	–1,11	106,67
4) інструменти, прилади (меблі), інвентар	70	4,67	40	2,22	–30	–2,44	57,14
5) інші основні засоби	400	26,67	250	13,89	–150	–12,78	62,50

Висновок. Основні засоби підприємства «Фрегат» на 31.12.201X рік порівняно з показниками на 31.12.201_ року зросли на 300 тис. грн, або на 20 %. На 31.12.201_р. у структурі фондів превалювали будинки, споруди та передавальні пристрої, які займали 46,67 %. Найнижчу питому вагу в їх складі займали

Аналіз господарської діяльності

інструменти, прилади (меблі), інвентар – 4,67 %. На 31.12.201X суттєвих змін у структурі фондів не відбулося. Найбільшу питому вагу мають будинки, споруди та передавальні пристрої – 52,78 %, що на 6,11 % більше порівняно з базою; найнижчу – інструменти, прилади, інвентар – 2,22 %, що на 2,44 % менше порівняно з базою.

Завдання 7.2. У таблиці наведено дані для проведення аналізу фондівддачі ВАТ «Азовмаш» за звітний рік, тис. грн:

Показники	План звітного року	Фактично за звітний рік
1. Випуск продукції	3 300	3 500
2. Середньорічна вартість основних фондів, у тому числі машин і устаткування	1 500 604,5	1 800 400

1. Розрахувати питому вагу машин та устаткування у вартості основних фондів, фондівддачу на 1 грн вартості основних фондів, фондівддачу активної частини основних фондів. Зробити порівняльний аналіз показників. Результати подати у вигляді аналітичної таблиці.

2. Провести аналіз впливу факторів на фондівддачу та загальний обсяг випуску продукції. Зробити висновки.

Вирішення завдання

1. Обчислюються показники фондівддачі фондівддачі активної частини таза формулами (7.19-7.20) відповідно.

Показники динаміки та структури зведені у аналітичну таблицю:

Показники	Позн.	У звітному році		Відхилення	
		План звітного року	Фактично за звітний рік	абсолютне	відносне, %
1. Випуск продукції, тис. грн	ВП	3300	3500	+200	106,06
2. Середньорічна вартість основних фондів, у тому числі машин і устаткування	ОФ ОФ _а	1500 604,5	1800 400	+300 -204,5	120,0 66,17
3. Питома вага машин і устаткування у вартості основних фондів, %	ПВ	40,3	22,22	-18,08	55,14
4. Фондівддача на 1 грн вартості основних фондів, грн	ФВ	2,2	1,94	-0,26	88,18
5. Фондівддача на 1 грн вартості машин і устаткування, грн/грн	ФВ _а	5,46	8,75	3,29	160,26

2. Для визначення впливу на фондівддачу зміни питомої ваги машин та устаткування в загальній вартості фондів потрібно записати фондівддачу як добуток двох співмножників: питомої ваги машин і устаткування ПВ і фондівддачі з 1 грн вартості машин і устаткування ФВ_а,

Аналіз господарської діяльності

$$\Phi B = ПВ \times \Phi B_a .$$

Модель вирішується за допомогою методу абсолютних різниць:

$$\Phi B_{\text{план}}: 0,403 \times 5,46 = 2,2;$$

$$\Phi B_{\text{факт}}: 0,2222 \times 8,75 = 1,94;$$

$$\text{Відхилення} : = -0,26.$$

Визначимо вплив факторів:

- ♦ питомої ваги машин і устаткування в складі основних фондів:

$$\Delta \Phi B(\text{ПВ}) = -0,1808 \times 5,46 = -0,9871;$$

- ♦ фондівіддачі на 1 грн вартості машин і устаткування:

$$\Delta \Phi B(\Phi B_a) = 0,2222 \times 3,29 = 0,731;$$

Загальна зміна фондівіддачі під впливом двох факторів становить:

$$\Sigma \Phi B = -0,9874 + 0,731 = -0,26 \text{ грн/грн.}$$

Обчислимо питому вагу впливу факторів Y_i на зміну фондівіддачі:

$$Y_i = \frac{\Delta \Phi B_i}{\Delta \Phi B} \times 100 \% ,$$

$$Y_{\text{ПВ}} = -0,9871 / (-0,26) \times 100 \% = 380 \% ;$$

$$Y_{\text{ФВ}} = 0,731 / (-0,26) \times 100 \% = -280 \% .$$

$$\Sigma Y = 100 \% .$$

3. Для визначення впливу зміни середньої вартості основних фондів і фондівіддачі на випуск продукції скористаємося моделлю:

$$\text{ВП} = \text{ОФ} \times \Phi B .$$

Модель вирішується за допомогою методу абсолютних різниць.

На відхилення обсягу випуску продукції підприємства вплинуло:

- ♦ вартість основних фондів у розмірі:

$$\Delta \text{ВП}(\text{ОФ}) = 300 \times 2,2 = 660 \text{ тис. грн.}$$

- ♦ фондівіддача в розмірі:

$$\Delta \text{ВП}(\Phi B) = -0,26 \times 1800 = -460 \text{ тис. грн.}$$

Сукупний вплив двох факторів у вартісному вигляді дорівнює 200 тис. грн.

Визначення питомої ваги впливу факторів Y_i на зміну випуску продукції.

$$Y_i = \frac{\Delta \text{ВП}_i}{\Delta \text{ВП}} \times 100 \% ,$$

$$Y_{\text{ОФ}} = 660 / 200 \times 100 \% = 330 \% ;$$

$$Y_{\text{ФВ}} = -460 / 200 \times 100 \% = -230 \% ;$$

$$\Sigma Y = 100 \% .$$

Висновок. Структура основних фондів погіршилася порівняно з планом: питома вага активної частини зменшилася (18,08 %). Зменшення питомої ваги машин і устаткування в складі основних фондів призвело до зниження фондівіддачі на 0,987 грн/грн. Зростання фондівіддачі з 1 грн вартості машин і устаткування зумовило збільшення фондівіддачі на 0,731 грн/грн. Найбільший вплив виявив інтенсивний фактор. План з випуску продукції перевиконано на 200 тис. грн, або на

Аналіз господарської діяльності

6,06 %. Збільшення вартості основних засобів на 300 тис. грн дало додатковий випуск продукції на 660 тис. грн. Зниження фондівдачі на 0,26 грн/грн призвело до зменшення випуску продукції на 460 тис. грн. Найбільшу питому вагу в складі збільшення результативного показника випуску продукції має екстенсивний фактор – вартість основних фондів – 330 %.

Завдання 7.3. Виробничі потужності підприємства на початок року становлять 5600 тис. од. За рахунок зростання змінності роботи устаткування потужність підприємства з випуску продукції збільшилася з 1 квітня на 250 од, однак, внаслідок списання старого обладнання вона зменшилася з 1 вересня на 340 од.

Необхідно:

1. Розрахувати середньорічну потужність підприємства:

Вирішення завдання

Середньорічна потужність підприємства розраховується за формулою:

$$M_{\text{ср.год}} = ВП_n + \frac{\Delta ВП_{\text{введ}} \times n_{\text{введ}}}{12} - \frac{\Delta ВП_{\text{вие}} \times (12 - n_{\text{вие}})}{12}$$

$$5600 + \frac{250 \times 9}{12} - \frac{340 \times 4}{12} = 5674.2 \text{ тти од}$$

Завдання 7.4. У таблиці наведено дані для проведення факторного аналізу фондівдачі ВП шахта «Первомайська»

Показники	Умовні позн	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Готова вугільна продукція, тис. грн	П	44900	56100	11200
2. Середньорічна первісна вартість основних засобів, тис. грн.	Ф	101527	101210	-317
3. Середньорічна вартість машин і устаткування, тис. грн.	Фус	19966	19759	-207
4. Матеріальні витрати, тис. грн.	Мв	22272	22573	301
5. Кількість встановленого устаткування, одиниць	Овс	32	34	2
6. Кількість відпрацьованих машино-змін	Омз	32	34	2
7. Продукція за винятком матеріальних витрат, тис.грн, (п. 1 - п. 4)	ПБМ	22628	33527	10899
8. Коефіцієнт матеріальних витрат (п. 1 : п. 7)	Кмв	1,984	1,673	-0,311
9. Продуктивність устаткування (п. 7 : п. 6), грн.	ПРус	707,125	986,088	278,963
10. Коефіцієнт змінності (п. 6: п. 5)	Кзм	1,000	1,000	0,000
11. Вартість одиниці устаткування (п. 3 : п. 5), грн.	Сус	623,938	581,147	-42,790
12. Питома вага машин і устаткування в загальній вартості основних фондів	Уд	0,197	0,195	-0,001
13. Фондовіддача (п. 1 : п. 2), грн.	Фв	0,442	0,554	0,112

Аналіз господарської діяльності

1. Розрахувати вплив факторів на зміну фондівдачі методом ланцюгових підстановок.
2. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Реалізація методу ланцюгових підстановок для дослідження впливу факторів на зміну фондівдачі представлена наступним чином:

Чинник	Коефіцієнт матеріальних витрат	Продуктивність устаткування	Коефіцієнт змінності	Рівень вартості машин та устаткування	Частка машин і устаткування у вартості фондів
План	План	План	План	План	План
Умо 1	Факт	План	План	План	План
Умо 2	Факт	Факт	План	План	План
Умо 3	Факт	Факт	Факт	План	План
Ум4	Факт	Факт	Факт	Факт	План
Факт	Факт	Факт	Факт	Факт	Факт

Для аналізу впливу окремих чинників на загальне відхилення фондівдачі побудуємо аналітичну таблицю:

Чинник	Коефіцієнт матеріальних витрат	Продуктивність устаткування	Коефіцієнт змінності	Рівень вартості машин та устаткування	Частка машин і устаткування у вартості фондів	результат	Зміна фондівдачі
План	1,984	707,125	1	0,0016	0,197	0,442	
Ум 1	1,673	707,125	1	0,0016	0,197	0,373	-0,069
Ум 2	1,673	986,088	1	0,0016	0,197	0,52	0,147
Ум 3	1,673	986,088	1	0,0016	0,197	0,52	0
Ум 4	1,673	986,088	1	0,0017	0,197	0,552	0,032
Факт	1,673	986,088	1	0,0017	0,195	0,554	0,002
Всього							+0,112

Висновок. Загальна фондівдача зросла на 0,112 грн/грн.. на її зміну вплинули показники наступним чином. Зменшення коефіцієнту матеріальних витрат на 0,311 призвело до зменшення фондівдачі на 0,069 грн/грн.. Збільшення продуктивності устаткування на 278,963 грн призвело до збільшення фондівдачі на 0,147 грн/грн.. Зменшення вартості однієї одиниці устаткування призведе до збільшення фондівдачі на 0,032 грн/грн. Зменшення Питома вага машин і устаткування в загальній вартості основних фондів призведе до збільшення фондівдачі на 0,002 грн/грн.

Аналіз господарської діяльності

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 7.5. У таблиці представлені дані для проведення аналізу основних фондів підприємства «Фрегат» за 2012–2013 роки, тис. грн:

Показники	На 31.12.2012	На 31.12.2013
Основні засоби, усього, тис. грн., у тому числі:		
1) будинки, споруди та передавальні пристрої	520	700
2) машини та обладнання	604,5	180
3) транспортні засоби	16,9	150
4) інструменти, прилади (меблі), інвентар	11,05	70
5) інші основні засоби	147,55	400

1. Провести аналіз динаміки та структури основних засобів.
2. Результати подати у вигляді аналітичної таблиці. Зробити висновки за результатами.

Завдання 7.6. У таблиці наведено дані для проведення аналізу активів підприємства «Фрегат» за звітний рік, тис. грн:

Активи підприємства	На початок звітного року	На кінець звітного року
1. Усього активів	5668	6578
1.1. Основні засоби	1500	1800
1.2. Нематеріальні активи	228	108
1.3. Оборотні активи	3940	4670
1.3.1. Матеріальні оборотні активи	2618	2290
1.3.2. Дебіторська заборгованість і інші активи	730	1070
1.3.3. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	470	860

1. Провести аналіз динаміки та структури активів підприємства.
2. Результати подати у вигляді аналітичної таблиці. Зробити висновки за результатами.

Завдання 7.7. У таблиці подано дані для проведення аналізу фондівддачі основних засобів ВАТ «Азовмаш» за звітний рік, тис. грн:

Показники	У звітному році	
	план	фактично
Випуск продукції	3000	3300
Середньорічна вартість основних фондів, у тому числі машин і устаткування	1430 580	1500 604,5

1. Розрахувати питому вагу машин і устаткування у вартості основних фондів, фондівддачу на 1 грн вартості основних фондів, фондівддачу активної частини основних фондів. Виконати порівняльний аналіз показників. Результати оформити у вигляді аналітичної таблиці.

2. Провести аналіз впливу факторів на фондівддачу та загальний обсяг випуску продукції. Зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 7.8. У таблиці вміщені дані для проведення аналізу фондівіддачі основних фондів ЗАТ «Діамант» за звітний рік, тис. грн:

Показник	План звітнього року	Фактично за звітний рік
Обсяг товарної продукції	22700	23450
Середньорічна вартість основних фондів	17850	19950
Середньорічна вартість активної частини основних фондів	9680	10250
Середньорічна вартість діючого встаткування	6058,4	6589,3

1. Розрахувати питому вагу активної частини основних фондів, питому вагу діючого обладнання в складі активної частини основних фондів, фондівіддачу діючого обладнання та фондівіддачу основних фондів. Виконати порівняльний аналіз показників. Результати оформити у вигляді аналітичної таблиці.

2. Провести аналіз впливу факторів на фондівіддачу. Зробити висновки.

Завдання 7.9. За наведеними даними, які характеризують використання основних фондів підприємства «А» протягом двох років за двома варіантами:

Показник	Варіант			
	1		2	
	1-й рік	2-й рік	1-й рік	2-й рік
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн , ОЗ	21300	23643	21400	24268
Середньорічна вартість активної частини основних засобів, тис. грн ,З _а у т.ч. діючого обладнання, ОЗ _д	10660 5330	11672 5863	10710 5355	12050 6051
Кількість робочих днів, дн., Д	261	265	263	258
Середньорічна кількість одиниць діючого обладнання, од., к	450	475	440	460
Кількість відпрацьованих верстат-змін усім обладнанням, вер.-зм., Т _{зм}	139766	142302	151593	163244
Кількість відпрацьованих машино-годин усім обладнанням, тис. маш.-год., Т _м	1062	1153	1155	1340
Обсяг товарної продукції, тис. грн , ТП	24069	27899	24396	28879

1 Визначити вплив факторів на зміну фондівіддачі основних засобів підприємства.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на зміну фондівіддачі основних засобів підприємства.

3. За результатами розрахунків зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 7.10. Наведено вихідні дані про основні фонди підприємства «А» протягом двох років (періодів):

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн	7800	7400
Питома вага активної частини основних фондів, коеф.	0,56	0,55
Фондовіддача активної частини основних фондів, грн/грн	1,21	1,25

1. Визначити вплив середньорічної вартості основних виробничих фондів, питомої ваги активної частини основних фондів, фондовіддачі активної частини основних фондів на зміну обсягу випуску продукції методом ланцюгових підстановок та абсолютних різниць.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на показник обсягу виготовленої продукції.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Завдання 7.11. В таблиці вміщені дані ТОВ «Карат» за два роки:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг виробництва продукції, тис.грн.	79841	88957
Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	92845	105487
Валовий прибуток від реалізації продукції, тис.грн.	10557	11984
Середньорічна вартість виробничих основних засобів підприємства, тис.грн, у т.ч.:	31570	29481
а) активної частини основних засобів, тис.грн, у т.ч.:	16807	18450
б) машин і обладнання, тис.грн	9804	7800
Рентабельність основних засобів, %	?	?
Рентабельність активної частини основних засобів, %	?	?
Рентабельність машин і обладнання, %	?	?
Питома вага реалізованої продукції у загальному обсязі виробництва, %	?	?
Рентабельність реалізованої продукції, %	?	?

1. Визначити вплив факторів на зміну фондорентабельності.

2. Зробити висновки.

Завдання 7.12. В таблиці вміщені дані про стан основних засобів ТОВ «Лінком» за два роки:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Первісна вартість основних засобів на початок року, тис.грн.	29480	31594
Обсяг надходження основних засобів за рік, тис.грн.	1550	3080
Обсяг вибуття виробничих основних засобів за рік, тис.грн.	104	98
Первісна вартість виробничих основних засобів підприємства на кінець року, тис.грн. (п.1 + п.2 – п.3)		

Аналіз господарської діяльності

Знос основних засобів на кінець року, тис.грн.	2281	2457
Залишкова вартість виробничих основних засобів підприємства на кінець року, тис.грн. (п.4 – п.5)		
Середньооблікова чисельність персоналу підприємства, ос.	202	225

1. Розрахувати відсутні дані.
2. Провести коефіцієнтний порівняльний аналіз забезпеченості, руху та технічного стану основних засобів підприємства.
3. Результати оформити у таблицю. Зробити висновки.

Рекомендована література: основна [6, 7, 8]; додаткова [13, 14, 15].

Практичне заняття №8. Аналіз матеріальних ресурсів підприємства

Мета заняття: опанування методів аналізу матеріальних ресурсів підприємства.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Охарактеризуйте мету, завдання, інформаційне забезпечення аналізу матеріальних ресурсів.
2. Охарактеризуйте технологію аналізу забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.
3. Охарактеризуйте технологію аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.
4. Охарактеризуйте технологію аналізу обсягів інвестування коштів в матеріальні ресурси.

Тести для перевірки знань

1. Які основні завдання аналізу матеріально-технічного забезпечення й використання матеріальних ресурсів на підприємстві?

- а) визначення ефективності використання основних виробничих фондів;
- б) визначення ступеня виконання плану постачання підприємством (за обсягом, асортиментом, комплексністю, якістю матеріалів, що поставляються, сировини);
- в) здійснення контролю над дотриманням норм витрати матеріальних ресурсів і виявлення причин відхилення від норм;
- г) всі відповіді вірні.

2. Які фактори впливають на величину матеріальних витрат при виробництві товарної продукції?

- а) відхилення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу від планової;

- б) зміна обсягу й структури продукції, що випускається;
- в) зміна продуктивність праці;
- г) зміна фондівдачі основних засобів.

3. Вкажіть, які показники використовуються при розрахунку індексу питомої витрати різнорідних видів матеріалу на випуск одного виду продукції:

- а) питома витрата певного виду матеріалу на одиницю продукції в звітному періоді;
- б) рівень витрат на матеріали у звітному періоді;
- в) рівень собівартості виробничої продукції;
- г) рівень товарної продукції в базисному періоді.

4. Визначте, за якою формулою розраховується коефіцієнт використання матеріальних ресурсів:

- а) $K_v = M_{Bф} / M_{Bпл}$;
- б) $K_v = M_{Bпл} / C$;
- в) $K_v = M_{Bпл} / M_{Bф}$;
- г) $K_v = M_{Bпл} / M_{B'}$.

5. Виберіть, як впливає на тривалість одного обороту збільшення середніх залишків оборотних коштів:

- а) тривалість одного обороту збільшується;
- б) тривалість одного обороту зменшується;
- в) тривалість одного обороту не змінюється.
- г) всі відповіді вірні.

6. Визначте, як впливає на коефіцієнт завантаження засобів зменшення залишків оборотних коштів:

- а) коефіцієнт завантаження знижується;
- б) коефіцієнт завантаження збільшується;
- в) коефіцієнт завантаження не змінюється;
- г) всі відповіді вірні.

7. Економія матеріальних ресурсів забезпечується за рахунок:

- а) скорочення втрат і відходів матеріалів;
- б) поліпшення структури матеріальних ресурсів;
- в) впровадження науково-обґрунтованих норм витрат сировини, матеріалів, палива;
- г) всі відповіді вірні.

8. Показник, що характеризує ефективність використання матеріальних ресурсів – це:

- а) рентабельність;
- б) матеріаловіддача;
- в) матеріаломісткість;
- г) оборотність.

9. На зниження матеріаломісткості продукції впливає:

- а) зниження норм витрачання матеріальних ресурсів на одиницю продукції;

Аналіз господарської діяльності

- б) удосконалення матеріально - технічного забезпечення;
- в) ріст ціни придбання ресурсів;
- г) всі відповіді вірні.

10. *Обсяг продукції з однієї гривні витрачених матеріальних ресурсів – це:*

- а) матеріаловіддача;
- б) матеріаломісткість;
- в) матеріальні витрати;
- г) коефіцієнт корисного використання матеріалів.

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 8.1. Представлені дані по виробничому підприємству за два квартали:

Квартали	Норма расходу, Н,кг	Виробнича програма, N,тис.шт.	Расход сировини, PC,т
1-й	0,12	195,0	
2-й	0,11	205,0	

1. Визначити вплив виробничої програми і норм витрат сировини на загальний витрата сировини. За результатами аналізу зробити висновок.

Вирішення завдання

Складаємо аналітичну таблицю:

Показники	позн	Базисний період (план, 1-й квартал)	Звітний період (факт, 2-й квартал)	Відхилення, +/-	Темп росту, %
Норма витрати сировини, кг	H	0,12	0,11	-0,01	91,7
Виробнича програма, тис. шт.	N	195,0	205,0	+10,0	105,1
Витрата сировини, т	PC	23,40	22,55	-0,85	96,4

Факторна модель:

$$PC = N \times H$$

де PC - результативний показник (витрата сировини),

N - кількісний фактор (виробнича програма),

H - якісний фактор (норма витрати сировини).

Вирішення моделі способом зважених кінцевих різниць.

$$\Delta PC(N)_1 = \Delta N \times H_0 = 10 \times 0,12 = 1,2m$$

$$\Delta PC(N)_2 = \Delta N \times H_1 = 10 \times 0,11 = 1,1m$$

Зміна величини витрат сировини порівняно з першим кварталом за рахунок збільшення виробничої програми склало:

$$\Delta PC(N) = \frac{\Delta PC(N)_1 + \Delta PC(N)_2}{2} = \frac{1,2 + 1,1}{2} = 1,15m$$

$$2) \Delta PC(H)_1 = \Delta H \times N_0 = -0,01 \times 195 = -0,95m$$

$$\Delta PC(H)_2 = \Delta H \times N_1 = -0,01 \times 205 = -2,05m$$

Аналіз господарської діяльності

Зміна величини витрат сировини порівняно з першим кварталом за рахунок зменшення норми витрати сировини склало:

$$\Delta PC(H) = \frac{\Delta PC(H)_1 + \Delta PC(H)_2}{2} = \frac{-0.95 - 2.05}{2} = -2m$$

Сумарне відхилення величини витрат сировини складе:

$$\Sigma \Delta PC = \Delta PC(N) + \Delta PC(H) = +1,15 - 2,0 = -0,85m$$

Сукупний вплив факторів:

Фактори	Розмір абсолютного впливу, т	Питома вага впливу, %
Виробнича програма	-2	-235,3
Норма витрати сировини	+1,15	+135,3
Разом	-0,85	-100

Висновок. Норма витрати сировини знизилася в порівнянні з 1-м кварталом на 0,85т. Збільшення випуску продукції на 10 тис.шт. призвело до збільшення витрати сировини на 1,15тонн. Зниження норми витрати сировини на 0,01 кг сприяло економії сировинних ресурсів у розмірі 2т. Вплив зниження норми витрати сировини перевищує вплив збільшення виробничої програми в 1,7рази - питома вага впливу норми витрати перевищує питому вагу впливу виробничої програми в 1,73 рази (2,353-1,353). Більш сильний вплив зниження норми витрати сировини порівняно з збільшенням використовуваного сировини в результаті збільшення випуску продукції стало фактором економії сировини в розмірі 0,85т. Відзначимо, що зниження витрати матеріальних ресурсів при збільшенні виробничої програми є показником інтенсивного розвитку виробництва.

Завдання 8.2. Обсяг продажів коробки цукерок «Жасмін» становить 21000 пачок на рік. Ціна покупки однієї коробки дорівнює 10 грн. Вартість одного замовлення складає 1500 грн. Час доставки від постачальника - 5 робочих днів. Витрати зберігання становлять 40% середньорічної вартості запасів (або 10*0,4 грн. в рік за 1 коробку). Магазин працює 300 днів на рік.

Необхідно мінімізувати загальну вартість запасів магазину

Вирішення завдання

Розраховуємо оптимальний розмір замовлення:

$$EOQ^n = \sqrt{\frac{2 \times 1500 \times 21000}{0,4 \times 10}} = 3969 \text{ коробок}$$

Мінімальне значення загальної вартості замовлення в рік становить:

$$TC = 10 \times \frac{21000}{3969} + 0,4 \times 10 \times \frac{3969}{2} \approx 7991 \text{ грн}$$

Загальна вартість закупівлі 21000 коробок цукерок в рік складе:

$$7991 + 10 \times 21000 = 217991 \text{ грн.}$$

Замовляти нову партію цукерок необхідно кожен раз після закінчення періоду, що дорівнює 57 робочих днів:

Аналіз господарської діяльності

$3969 \times 300 / 21000 = 57$ робочих днів.

Обсяг продажу цукерок за 6 днів поставки замовлення становитиме:

$(21000 / 300) \times 5 = 350$ коробок.

Подача нового замовлення проводиться в момент, коли рівень запасів цукерок дорівнює 350 коробок.

Завдання 8.3. За нормативом для забезпечення господарської діяльності в розрахунку на 1 гривню підприємство повинно формувати залишок виробничих запасів вартістю 15 коп. Фактичний обсяг чистого доходу підприємства за період, що аналізується, 3142 тис. грн. Фактична наявність виробничих запасів — 534 тис. грн.

1. Розрахувати потребу підприємства в залишках виробничих запасів;

Вирішення завдання

Потреба підприємства в залишках виробничих запасів становить: 471,3 тис. грн ($3142 \cdot 0,15$).

Фактична наявність виробничих запасів — 534 тис. грн.

Різниця між наявністю і потребою в залишках виробничих запасів характеризує їх перевищення на 62,7 тис. грн ($534 - 471,3$), тобто іммобілізацію коштів на придбання запасів, які не використовуються у господарській діяльності.

Завдання 8.4. Підприємство випускає партії сервізів загальним обсягом 500 штук на тиждень. Попит на цей вид продукції складає 3500 сервізів на рік (припустимо, що попит розподілений рівномірно протягом року). Вартість виробничого процесу становить 135 грн. Вартість зберігання сервізів - 3,5 грн. за комплект.

Необхідно:

1. Визначити, якими партіями необхідно випустити продукцію, щоб витрати на виробництво і зберігання були мінімальними.

Вирішення завдання

Визначимо економічний розмір партії:

$$EOQ^n = \sqrt{\frac{2 \times 135 \times 3500}{3,5}} = 520 \text{ шт}$$

Число виробничих циклів в рік складе: $3500 / 520 = 6,7$, а інтервал між виробничими циклами: $520 \times 50 / 3500 = 7$ тижнів (50-кількість робочих тижнів у році).

Якщо обсяг виробництва в тиждень дорівнює 500 сервізів, то виробництво однієї партії займе $520 / 500 = 1,04$ тижня.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 8.5. Дані щодо підприємства «Асоль» відносно використання сировини на випуск виробу «А» за грудень звітнього року:

Показники	Початок місяця	Кінець місяця
Кількість заготовленої сировини, кг	125	130
Зміна залишків, що переходять з періоду в період, кг	+20	-4
Відходи сировини, кг	1,5	1,7
Витрати сировини на виробництво продукції, кг	103,5	132,3
Витрати сировини на виробництво одиниці продукції, кг	0,08625	0,08535
Кількість випущеної продукції, шт.	1200	1550

1. Провести аналіз впливу чинників на випуск виробу «А». Зробити висновки.

Вирішення завдання

Зповнюємо аналітичну таблицю:

Показники	Початок місяця	Кінець місяця	Відхилення
Кількість заготовленої сировини, кг	125	130	+5
Зміна залишків, що переходять з періоду в період, кг	+20	-4	-24
Відходи сировини, кг	1,5	1,7	+0,2
Витрати сировини на виробництво продукції, кг	103,5	132,3	+28,8
Витрати сировини на виробництво одиниці продукції, кг	0,08625	0,08535	-0,00089
Кількість випущеної продукції, шт.	1200	1550	+350

Для аналізу впливу чинників на випуск виробу «А» використовуємо таку модель:

$$ВП_i = \frac{ЗС_i \pm \Delta З_i - ВХ_i}{ПВ_i},$$

де $ВП_i$ – випуск продукції з i -го виду сировини; $ЗС_i$ – кількість заготовленої сировини i -го виду; $\Delta З_i$ – зміна перехідних залишків сировини; $ВХ_i$ – відходи сировини; $ПВ_i$ – витрати i -го виду сировини на одиницю продукції.

Зміну обсягу виробництва продукції визначаємо за допомогою прийому ланцюгових підстановок:

$$ВП_{пл} = \frac{125 - 20 - 1,5}{0,08625} = 1200;$$

$$ВП_{ум1} = \frac{130 - 20 - 1,5}{0,08625} = 1258;$$

$$ВП_{ум2} = \frac{130 + 4 - 1,5}{0,08625} = 1536;$$

$$ВП_{ум3} = \frac{130 + 4 - 1,7}{0,08625} = 1534;$$

$$ВП_{ф} = \frac{130 + 4 - 1,7}{0,08535} = 1550.$$

Загальна зміна обсягу випуску продукції:

$$ВП_{заг} = 1550 - 1200 = 350 \text{ шт.},$$

у тому числі за рахунок зміни:

а) маси заготовленої сировини: $\Delta ВП_{зс} = 1258 - 1200 = +58$ шт.;

б) перехідних залишків сировини: $\Delta ВП_{з} = 1536 - 1258 = +278$ шт.;

в) відходів сировини: $\Delta ВП_{вх} = 1534 - 1536 = -2$ шт.;

Аналіз господарської діяльності

г) питомої витрати сировини: $\Delta ВП_{пв} = 1550 - 1534 = +16$ шт.

Висновок. План з виробництва виробу перевиконаний, в основному, через збільшення маси заготовленої сировини й великої кількості перехідних залишків. Унаслідок понадпланових відходів сировини випуск продукції зменшився на 2 шт.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 8.6. У таблиці наведено дані по підприємству «Долинь» щодо використання сировини на випуск виробу «А» за грудень звітнього року, кг:

Показники	Початок місяця	Кінець місяця
Кількість заготовленої сировини	130	135
Зміна залишків, що переходять з періоду в період	+25	-7
Відходи сировини	1,7	1,8
Витрати сировини на виробництво продукції	103,3	140,2
Витрати сировини на виробництво одиниці продукції	0,09648	0,09578

1. Розрахувати кількість випущеної продукції.
2. Провести аналіз впливу чинників на випуск виробу «А». Зробити висновки.

Завдання 8.7. У таблиці вміщено дані для аналізу матеріальних витрат підприємства «Альт» за звітний рік:

Показник	За планом звітнього року	Фактично за звітний рік
Обсяг випуску виробу А, тис. грн	150	165
Загальний випуску продукції, тис. грн	434	457
Матеріаломісткість виробу А	0,568	0,513

1. Розрахувати загальну величину матеріальних витрат по виробу А.
2. Провести аналіз впливу обсягу випуску продукції, матеріаломісткості виробу А та питомої ваги виробу А на значення матеріальних витрат по виробу А. Побудувати аналітичну таблицю. Розрахувати питому вагу впливу факторів на зміну загального показника. Зробити висновки.

Завдання 8.8. У таблиці наведено дані для аналізу ефективності використання матеріальних витрат підприємства «Альт» за звітний рік:

Показник	За планом звітнього року	Фактично за звітний рік
Випуск товарної продукції, тис. грн	1320	1323
Витрати основних матеріалів і покупних напівфабрикатів, тис. грн	375	400

1. Розрахувати матеріаломісткість та матеріаловіддачу. Провести порівняльний аналіз, результати оформити у вигляді аналітичної таблиці.
2. Визначити вплив на зміну обсягу товарної продукції матеріаловіддачі й матеріаломісткості.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 8.8. У таблиці вміщені дані відносно постачання ячменю та пшениці за січень 2014 року:

Найменування матеріалів	План постачання за місяць, т	Фактично надійшло, т	Виконання плану, %	Виконання місячного плану по декадах					
				I декада		II декада		III декада	
				т	%	т	%	т	%
ячмінь	3500	4210		1100		900		1500	
пшениця	2200	3240		800		600		800	

1. Розрахувати по декадах рівномірність поставки за окремими матеріалами. Зробіть висновки.

Завдання 8.9. В таблиці вміщені дані по підприємству «АВС» за звітний рік:

Найменування матеріалів	Кількість реалізованої продукції, кг		Ціна 1 кг, грн		Реалізовано продукції у звітному періоді, тис. грн		Реалізовано продукції у базисному періоді за базисними цінами	
	план	звіт	план	звіт	За цінами звітного періоду	За цінами базисного періоду		
								q ₁
	Цемент марки А	4550	4050	105	115			
Цемент марки В	5580	4950	115	125				
Цемент марки С	3850	4290	110	130				

1. Визначити загальний індекс фізичного обсягу.
2. Визначити загальний індекс реалізованої продукції.
3. Зробити висновки.

Завдання 8.10. По підприємству «Арарат» за звітний рік є наступні дані:

- випуск продукції в порівнянних цінах за планом, тис.грн - 89600;
- випуск продукції в порівнянних цінах фактично, тис.грн -81500;
- прямі матеріальні витрати за планом, тис.грн - 41500;
- прямі матеріальні витрати фактично, тис.грн - 39500;
- відпускні ціни зросли в звітному році, тис.грн -770.

Необхідно:

1. Розрахувати вплив на матеріаломісткість продукції зміни цін на матеріали і зміни відпускних цін на продукцію.

Завдання 8.11. В таблиці вміщені дані по підприємству за два роки:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Матеріальні витрати, тис. грн.	1750	1890
Товарна продукція, тис. грн.	3608	3664
Матеріаломісткість товарної продукції, грн/грн	0,485	0,516
Матеріаловіддача, грн./ грн	2,06	1,94
Перевитрати (+), економія (-) матеріалів за рахунок зміни	-	-

Аналіз господарської діяльності

матеріаломісткості, тис. грн.		
Зміна випуску продукції у результаті зміни її матеріаломісткості, тис. грн.	-	-

1. Розрахувати асолютне відхилення по наведених показниках.
2. Розрахувати матеріаломісткість та матеріаловіддачу.
- 3 Розрахувати приріст товарної продукції за рахунок зміни матеріальних витрат;
4. Розрахувати приріст товарної продукції за рахунок зміни матеріаломісткості.
5. Зробіть висновки.

Завдання 8.12. За звітний рік по підприємству є дані про виконання плану забезпечення матеріалами:

Найменування матеріалу	Од. вимір.	Залишки матеріалів			Поступление матеріалов за год		Відхилення від плану	
		фактично на початок року	на кінець року		план	факт.	(±)	у % до плану
			план	факт.				
1.Цемент	т	4180	4200	4526	28400	30154		
2.Метал. арматура	т	295	380	255	3850	4512		
3.Щебень	м ³	18950	22500	21460	67440	71680		
4.Песок	м ³	13440	15880	14580	42570	56650		

1. Розрахувати відхилення від плану постачання за окремими видами матеріалів у натуральному виразі та у % до плану.
2. Розрахувати наднормативні залишки на кінець року.
3. Зробити висновки.

Завдання 8.13. В таблиці вміщено дані про виробництво продукції і витраті матеріалів на їх виготовлення

Види продукції і матеріалів	Кількість виготовлених станків в III кв., шт.	Расход литва в кг на один верстат		Ціна за 1кг у II-му кв., грн	m ₁ p ₀	m ₀ p ₀	m ₁ p ₀ q ₁	m ₀ p ₀ q ₁
		IIкв	IIIкв					
		q ₁	m ₀					
1.Фрезерний верстат	400							
а) чавунне литво		900	860	0,4				
б) сталеве лиття		430	520	0,6				
2.Свердлильний верстат	350							
а) чавунне литво		250	180	0,6				

Аналіз господарської діяльності

1. Розрахувати індекс питомої витрати окремих видів матеріалів на кожний вид верстата.
2. Розрахувати індекс питомої витрати матеріалів на загальне виробництво продукції.
3. Розрахувати економію матеріалів по кожному виду верстатів, грн;
- 4) загальну економію матеріалів на всю продукцію, грн.

Рекомендована література: основна [6, 7, 8]; додаткова [13, 14, 15].

Практичне заняття №9. Аналіз трудових ресурсів підприємства

Мета заняття: опанування методів аналізу трудових ресурсів підприємства.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Охарактеризуйте мету, завдання, інформаційне забезпечення аналізу трудових ресурсів.
2. Охарактеризуйте технологію аналізу забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.
3. Охарактеризуйте технологію аналізу використання робочого часу.
4. Охарактеризуйте технологію аналізу продуктивності праці та трудомісткості.
5. Охарактеризуйте технологію аналізу оплати праці.
6. Охарактеризуйте технологію аналізу ефективності використання трудових ресурсів

Тести для перевірки знань

1. Основними завданнями аналізу трудових ресурсів підприємства є:
 - а) вивчення динаміки продуктивності праці в цілому і по категоріях працюючих;
 - б) вивчення й оцінка забезпеченості підприємства і його структурних підрозділів трудовими ресурсами в цілому, а також за категоріями і професіями;
 - в) визначення й вивчення показників плинності;
 - г) всі відповіді вірні.
2. Встановіть показник, який прямо впливає на чисельність робітників:
 - а) обсяг робіт у нормах трудомісткості за планований період;
 - б) коефіцієнт плинності кадрів;
 - в) номінальний фонд часу за планований період часу ;
 - г) тарифний коефіцієнт робіт і-го розряду.
3. Виділіть фактори, що впливають на використання робочого часу:
 - а) зміна структури фактично випущеної продукції;

- б) зниження трудомісткості продукції;
- в) цілоденні втрати робочого часу;
- г) всі відповіді вірні.

4. Які показники використовуються для оцінки продуктивності праці?

- а) показники рентабельності виробництва;
- б) фондвіддача;
- в) узагальнюючі показники, до яких належать середньорічна, середньоденна, середньогодинна продуктивність праці одного робітника, а також середньорічне вироблення продукції на одного працюючого у вартісному вимірюванні або в годинах нормованого часу;
- г) всі відповіді вірні.

5. Коефіцієнт обороту з прийому працівників розраховується як:

- а) відношення кількості працівників, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- б) відношення кількості прийнятих за звітний період працівників до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- в) відношення суми прийнятих працівників та тих, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- г) немає вірної відповіді.

6. Коефіцієнт обороту з вибуття працівників розраховується як:

- а) відношення кількості працівників, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- б) відношення кількості прийнятих за звітний період працівників до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- в) відношення суми прийнятих працівників та тих, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- г) немає вірної відповіді.

7. Показник рентабельності персоналу дозволяє встановити, наскільки змінився прибуток на одного працівника за рахунок:

- а) рівня рентабельності продажів;
- б) питомої ваги виручки в загальному обсязі виробленої продукції;
- в) продуктивності праці;
- г) всі відповіді вірні.

8. Екстенсивний фактор, що впливає на продуктивність праці – це:

- а) фондоозброєність праці;
- б) фондвіддача;
- в) структура основних засобів;
- г) змінність роботи.

9. Інтенсивний фактор, що впливає на продуктивність праці:

- а) фондоозброєність праці;
- б) тривалість зміни;
- в) структура персоналу;

Аналіз господарської діяльності

г) змінність праці.

10. У процесі аналізу трудових ресурсів вивчається:

а) забезпеченість робочих місць виробничих підрозділів персоналом у необхідному для виробництва професійному й кваліфікаційному складі (забезпеченість виробництва трудовими ресурсами);

б) використання трудових ресурсів у процесі виробництва;

в) ефективність використання трудових ресурсів

г) всі відповіді вірні.

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 9.1. Наведені показники діяльності підприємства «Альфа» за два роки:

Показник	Попередній рік	Звітний рік
Середньооблікова кількість робітників, осіб	120	140
Середньорічний виробіток продукції одним робітником, тис. грн	115	125
Кількість відпрацьованих днів одним робітником за рік, дн.	208,3	209
Середня тривалість робочого дня, год.	7,5	8

1. Розрахувати показники виробітку продукції: середньоденний і середньогодинний на одного робітника та обсяг випуску товарної продукції.

2. Порівняти подані й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім періодом. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Середньоденний $V_{сд}$, середньогодинний $V_{сг}$ виробіток одного робітника та обсяг випуску товарної продукції ТП розраховується за формулами:

$$ТП = ЧР \times РВ, \quad V_{сд} = \frac{ТП}{Д \times ЧР}, \quad V_{сг} = \frac{ТП}{Д \times Т \times ЧР},$$

де ЧР – чисельність робітників, осіб; РВ – річний виробіток продукції одним робітником, грн; Д – кількість відпрацьованих днів одним робітником за рік, дн.; Т – середня тривалість робочого дня, год.

Показник	Рівень показника за роки		Відхилення від плану	
	Попередній рік	Звітний рік	абсолютне	відносне, %
Середньооблікова кількість робітників, осіб	120	140	20	116,67
Середньорічний виробіток продукції одним робітником, тис. грн	115	125	10	108,70
Кількість відпрацьованих днів одним робітником за рік, дн.	208,3	209	0,7	100,34
Середня тривалість робочого дня, год.	7,5	8	0,5	106,67

Аналіз господарської діяльності

Розраховані показники				
Середньоденний виробіток робітника, тис. грн	0,552	0,598	0,046	108,33
Середньогодинне виготовлення продукції одним робітником, грн	73,65	74,75	1,1	101,49
Товарна продукція, тис. грн	13800	17500	3700	126,81

Висновок. Протягом двох років на підприємстві «Альфа» зросли показники продуктивності праці. Середньоденний виробіток робітника збільшився на 0,046 тис. грн, або на 8,33%. Середньогодинний виробіток продукції одним робітником збільшився на 1,1 грн, або на 1,49. Обсяг виробленої товарної продукції збільшився на 3700 тис. грн, або 26,81 %.

Завдання 9.2. Представлені дані по виробничому підприємству за два періоди:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Кількість відпрацьованих днів одним робітником, дн	230	209
Тривалість робочого дня, годин	7,71	7,69
Середньогодинний виробіток одного робітника, грн	25,48	29,39
Середньорічний виробіток на одного робітника, грн	45181,13	47233,96
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	508	498
Обсяг товарної продукції, грн	22952012	23522511

1. Визначити вплив факторів на середньорічний виробіток 1-го робітника підприємства.
2. За результатами аналізу зробити висновок.

Вирішення завдання

Аналітична таблиця:

Показники	Позн	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, +/-	Темп росту, %
Кількість відпрацьованих днів одним робітником, дн	Др	230	209	-21	90,87
Тривалість робочого дня, час	Тр	7,71	7,69	-0,02	99,74
Середньогодинний виробіток одного робітника, грн	ГВ	25,48	29,39	3,91	115,35
Середньорічний виробіток на одного робітника, грн	СВ	45181,13	47233,96	2052,83	104,54
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	ЧР	508	498	-10	98,03
Обсяг товарної продукції, грн	ТП	22952014	23522512	570498	102,49

Аналіз господарської діяльності

Факторний аналіз виконуємо способом абсолютних різниць:

Значення факторів з підстановками			Формула для розрахунку	Вплив фактору
Д	П	ЧВ		
0	0	0		
1	0	0	$\Delta CV_p (D_p) = D_1 \times T_1 \times GV_{p1} - D_0 \times T_{p0} \times GV_{p0}$	-4125,23
1	1	0	$\Delta CV_p (T_p) = D_1 \times T_1 \times GV_{p1} - D_0 \times T_{p0} \times GV_{p0}$	-106,5
1	1	1	$\Delta CV_p (GV_p) = D_1 \times T_1 \times GV_{p1} - D_0 \times T_{p0} \times GV_{p0}$	6284,565
Всього				2052,83

Висновок: Середньорічний виробіток на одного робітника по відношенню до минулого року зріс на 22052,83 грн, або на 4,54%. Збільшення є результатом збільшення середньогодинног виробітку одного працівника – 6284,57 грн. В той час, кількість відпрацьованих днів зменшилася, тривалість робочого часу зменшилася. Результативний показник збільшився за рахунок дії саме інтенсивного фактору.

Завдання 9.3. Вихідні дані для аналізу випуску продукції за два місяця наведені в таблиці.

Місяць	Чисельність робітників, ос	Виробіток за зміну, шт	Кількість змін, од
1	24	1500	144
2	25	1505	146

1. Визначити вплив чисельності персоналу, кількості відпрацьованих змін і вироблення за зміну на одного працівника на зміну обсягу випуску продукції.
2. За результатами аналізу зробити висновок.

Вирішення завдання

Аналітична таблиця:

Показники	Позн	Минулий місяць	Звітний місяць	Відхилення, +/-	Темп росту, %
Чисельність працівників, чол	Ч	24	25	+1	104,2
Вироблення в зміну, шт	В	1500	1505	+5	100,3
Кількість змін	с	144	146	+2	101,4
Обсяг випуску продукції, тис. шт	ВП	5184	5493,25	+309,25	106,0

Факторна модель:

$$ВП = Ч \times с \times В$$

Для вирішення факторної моделі скористуємося логарифмічним способом, якій передбачає розподіл відхилення результативного показника пропорційно частці кожного фактора в сумарному відхиленні результату. Частка впливу кожного фактора визначається відповідними коефіцієнтами:

$$K_{ч} = \frac{\lg Ч_1 - \lg Ч_0}{\lg ВП_1 - \lg ВП_0} = \frac{\lg 25 - \lg 24}{\lg 5493,25 - \lg 5184} = 0,706$$

Аналіз господарської діяльності

$$K_c = \frac{\lg c_1 - \lg c_0}{\lg ВП_1 - \lg ВП_0} = \frac{\lg 146 - \lg 144}{\lg 5493,25 - \lg 5184} = 0,238$$

$$K_B = \frac{\lg B_1 - \lg B_0}{\lg ВП_1 - \lg ВП_0} = \frac{\lg 1505 - \lg 1500}{\lg 5493,25 - \lg 5184} = 0,056$$

Вплив кожного фактора на результативний показник розраховується як добуток відхилення результату на відповідний коефіцієнт:

$$\Delta ВП(Ч) = \Delta ВП \times K_{\text{ч}} = 309,25 \times 0,706 = 218,33 \text{ тыс. шт}$$

$$\Delta ВП(c) = \Delta ВП \times K_c = 309,25 \times 0,238 = 73,60 \text{ тыс. шт}$$

$$\Delta \hat{A} \hat{I} (\hat{A}) = \Delta \hat{A} \hat{I} \times \hat{E}_{\hat{A}} = 309,25 \times 0,056 = 17,32 \text{ дійн. фд}$$

Висновок. Обсяг випуску продукції зріс на 309,25 тис. штук. Позитивний вплив в розмірі 217,86 тис. шт. надав зростання чисельності персоналу. В результаті збільшення кількості змін обсяг випуску зріс на 73,6 тис. шт. За рахунок збільшення вироблення обсяг випуску продукції збільшився на 17,76 тис. шт. Найбільш сильний вплив на обсяг випуску продукції надали екстенсивні чинники: зростання чисельності персоналу і кількість відпрацьованих змін. Сукупний вплив цих факторів склало 94,26% (70,45 + 23,81). На частку впливу чинника вироблення доводиться 5,74% зростання випуску продукції.

Завдання 9.4. На підприємстві у 2012 році працює 498 осіб, у тому числі 250 робітників. Планом організаційно-технічних заходів (ОТЗ) намічене зниження трудомісткості послуг та робіт на 10 тис. годин у рік, захід впроваджується з 1/VII 2013 року. За рахунок скорочення внутрішньозмінних простоїв дійсний фонд часу зросте з 245000 годин до 250000 годин, що поширюється з 1/IX на 124 працюючих. Для допоміжних робітників збільшується з 1/IV норма обслуговування з 5 до 8 робочих місць, загальна кількість яких дорівнює 73 одиницям. Коефіцієнт виконання норм 1,2.

Необхідно:

1. Визначити зростання продуктивності праці цього року, коли впроваджуються ОТЗ і надалі - за умови збільшення обсягу наданих послуг на 10%.

Вирішення завдання

Визначення економії чисельності по факторах:

- зниження трудомісткості:

$$\mathcal{E}'_1 = \frac{\Delta T \cdot t_1}{F_d \cdot K_e \cdot 12} = \frac{10 \cdot 6}{245 \cdot 1,2 \cdot 12} \times 1000 \cong 17 \text{ ос.}$$

- збільшення дійсного фонду часу:

$$\mathcal{E}'_3 = P_{\phi} \left(1 - \frac{F_0}{F_1} \right) \frac{t_3}{12} = 124 \left(1 - \frac{245}{250} \right) \frac{4}{12} \cong 0,86 \text{ ос.}$$

- збільшення норм обслуговування:

Аналіз господарської діяльності

$$\mathcal{E}'_4 = m \left(\frac{x_2 - x_1}{x_1 \cdot x_2} \right) \frac{t_4}{12} = 73 \left(\frac{8-5}{5 \cdot 8} \right) \frac{9}{12} \cong 4.1 \text{ ос.}$$

Визначення загальної економії чисельності працюючих:

$$\mathcal{E}'_0 = \mathcal{E}'_1 + \mathcal{E}'_3 + \mathcal{E}'_4 = 17 + 0.86 + 4.1 = 22 \text{ ос.}$$

$\mathcal{E}'_2 = 0$, тому що коефіцієнт виконання норм залишається незмінним.

Після цього визначають ріст продуктивності праці (δ) по формулі:

$$\delta = \frac{\mathcal{E}'_0}{P_1 - \mathcal{E}'_0} 100\%,$$

де P_1 - потреба в працюючі в наступному році при умовах проведення до впровадження планів ОТЗ, ос;

\mathcal{E}'_0 - скорочення чисельності працюючих за рахунок вищерозглянутих факторів, ос.

Розрахунок росту продуктивності праці цього року на підприємстві:

$$\delta' = \frac{\mathcal{E}'_0}{P_0 - \mathcal{E}'_0} \times 100\% = \frac{22}{498 - 22} \times 100\% = 4.62\%$$

Визначення економії чисельності в наступному плановому році по факторах:

$$\mathcal{Y}'_1 = \frac{1,1 \Delta \hat{O}}{F_{\hat{A}} \cdot \hat{E}_{\hat{A}}} = \frac{11}{245 \cdot 1,2} \times 1000 = 37.41 \text{ ос.}$$

$$\mathcal{E}'_3 = P_{\phi} \left(1 - \frac{F_0}{F_1} \right) = 124 \left(1 - \frac{245}{250} \right) = 2.5 \text{ ос.}$$

$$\mathcal{E}'_4 = m \left(\frac{x_2 - x_1}{x_1 \cdot x_2} \right) = 73 \left(\frac{8-5}{8 \cdot 5} \right) = 5.5 \text{ ос.}$$

$$\mathcal{E}'_0 = \mathcal{E}'_1 + \mathcal{E}'_3 + \mathcal{E}'_4 = 37.41 + 2.5 + 5.5 = 45.41 \text{ ос.}$$

Розрахунки росту продуктивності праці в наступному році.

Визначення потреби в працюючі при незмінній продуктивності праці.

Ухвалюємо, що ріст обсягу послуг викличе необхідність збільшення тільки робітників:

$$P_1 = 1,1 R_0 + R_1,$$

де R_0 - число робітників, ос.;

R_1 - число фахівців та керівників, ос.

$$P_1 = 1,1 \cdot 323 + 175 = 530.3 \text{ ос.}$$

Розрахунки росту продуктивності праці:

$$\delta = \frac{\mathcal{E}'_0}{P_1 - \mathcal{E}'_0} \times 100\% = \frac{45.41}{530.3 - 45.41} \times 100\% = 9.36\%$$

Завдання 9.5. Представлені дані для аналізу складу і структури фонду оплати праці штатних працівників підприємства за 2 роки:

Аналіз господарської діяльності

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Фонд основної заробітної плати, тис. грн	1064,8	1028,7
Фонд додаткової заробітної плати, тис. грн	312,8	309,7
Заохочувальні та компенсаційні виплати, тис. грн	58	63
Середньооблікова чисельність штатних працівників, ос	72	68

1. Провести аналіз динаміки фонду оплати праці, його складових.
2. Оцінити вплив факторів на зміну середньорічної заробітної плати штатних працівників підприємства.

Вирішення завдання

Складаємо аналітичну таблицю:

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення		Темп приросту
			Абсол.	Віднозн. %	
Фонд основної заробітної плати, тис. грн	1064,8	1028,7	-36,1	96,61	-3,39
Фонд додаткової заробітної плати, тис. грн	312,8	309,7	-3,1	99,01	-0,99
Заохочувальні та компенсаційні виплати, тис. грн	58	63	5	108,62	8,62
Середньооблікова чисельність штатних працівників, ос	72	68	-4	94,4	5,6

Оцінити вплив факторів на зміну середньорічної заробітної плати штатних працівників підприємства можна за формулою:

$$ЗП = \frac{(\Phi_{озп} + \Phi_{дзп} + ЗКВ)}{ЧП},$$

- де $\Phi_{озп}$ – фонд основної заробітної плати, тис. грн;
 $\Phi_{дзп}$ – фонд додаткової заробітної плати, тис. грн;
 $ЗКВ$ – заохочувальні та компенсаційні виплати, тис. грн;
 $ЧП$ – середньооблікова чисельність персоналу підприємства, ос.
 $ЗП$ - середньорічна заробітна плата, тис. грн

Середньорічна заробітна плата по плану становить:

$$ЗП_0 = \frac{(\Phi_{озп_0} + \Phi_{дзп_0} + ЗКВ_0)}{ЧП_0} = \frac{1068,4 + 312,8 + 58}{72} = 19,988 \text{ тис. грн}$$

Підстановка 1:

$$ЗП' = \frac{(\Phi_{озп_1} + \Phi_{дзп_0} + ЗКВ_0)}{ЧП_0} = \frac{1028,7 + 312,8 + 58}{72} = 19,4375 \text{ тис. грн}$$

Підстановка 2:

$$ЗП'' = \frac{(\Phi_{озп_1} + \Phi_{дзп_1} + ЗКВ_0)}{ЧП_0} = \frac{1028,7 + 309,7 + 58}{72} = 19,3344 \text{ тис. грн}$$

Аналіз господарської діяльності

Підстановка 3:

$$ЗП''' = \frac{(\Phi_{озп_1} + \Phi_{дзп_1} + ЗКВ_1)}{ЧП_0} = \frac{1028,7 + 309,7 + 63}{72} = 19,464 \text{ тис. грн}$$

Середньорічна заробітна плата по факту становить:

$$ЗП_1 = \frac{(\Phi_{озп_1} + \Phi_{дзп_1} + ЗКВ_1)}{ЧП_1} = \frac{1028,7 + 309,7 + 63}{68} = 20,608 \text{ тис. грн}$$

Вплив фонду основної заробітної плати на середньорічну заробітну плату:

$$\Delta ЗП(\Phi_{озп}) = ЗП' - ЗП_0 = 19,4375 - 19,988 = -0,5505 \text{ тис. грн}$$

Вплив фонду додаткової заробітної плати на середньорічну заробітну плату:

$$\Delta ЗП(\Phi_{дзп}) = ЗП'' - ЗП' = 19,3944 - 19,4375 = -0,0431 \text{ тис. грн}$$

Вплив заохочувальних та компенсаційних виплат на середньорічну заробітну плату:

$$\Delta ЗП(ЗКВ) = ЗП''' - ЗП'' = 19,464 - 19,3944 = 0,0696 \text{ тис. грн}$$

Вплив чисельності персоналу на середньорічну заробітну плату:

$$\Delta ЗП(ЧП) = ЗП_1 - ЗП''' = 20,608 - 19,464 = 1,144 \text{ тис. грн}$$

Загальна сума зміни становить:

$$\Delta ЗП_{\text{заг}} = \Delta ЗП(\Phi_{озп}) + \Delta ЗП(\Phi_{дзп}) + \Delta ЗП(ЗКВ) + \Delta ЗП(ЧП)$$

$$\Delta ЗП_{\text{заг}} = -0,5505 - 0,0431 + 0,0696 + 1,144 = 0,619 \text{ тис. грн}$$

Висновок. За період є збільшення середньорічної заробітної плати на 619 грн. на таку зміну вплинули наступні фактори.

Зменшення фонду основної заробітної плати на 36,1 тис. грн призвело до зменшення середньорічної заробітної плати на 0,5505 тис. грн. Зменшення фонду додаткової заробітної плати на 3,1 тис. грн призвело до зменшення середньорічної заробітної плати на 0,0431 тис. грн. Збільшення заохочувальних та компенсаційних виплат на 5 тис. грн призвело до збільшення середньорічної заробітної плати на 0,0696 тис. грн. Зменшення чисельності персоналу на 4 особи призвело до збільшення середньорічної заробітної плати на 1,144 тис. грн.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 9.6. У таблиці наведено дані по підприємству ПП «Долинь» щодо трудових ресурсів за три роки:

Категорія працюючих	На 1.01. 2013р	На 1.01 2014р	На 1.01. 2015р
Усього працюючих:	125	130	136
з них:			
- основних робітників	80	85	90
- допоміжних	28	30	30
- керівників	4	5	5
- фахівців	13	10	11

Аналіз господарської діяльності

1. Провести порівняльний аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами за 3 роки.

2. Зробити висновки.

Завдання 9.7. У таблиці наведено дані ТОВ «Мега+» щодо трудових ресурсів за 3 роки:

Показник	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Чисельність персоналу на початок року	219	225	227
Прийнято працівників	99	136	58
Вибуло працівників	93	134	100
З них з причин:			
– змін в організації виробництва і праці	–	–	–
– плинності кадрів (за власним бажанням, за угодою сторін, порушення трудової дисципліни, ін.)	93	134	100
Чисельність персоналу на кінець року	225	227	185
Середньооблікова чисельність персоналу	204	227	203
Коефіцієнт обороту з прийому персоналу	0,49	0,60	0,29
Коефіцієнт обороту			
Коефіцієнт заміщення			
Коефіцієнт плинності кадрів			
Коефіцієнт сталості складу персоналу підприємства			

1. Провести аналіз динаміки руху персоналу.

2. Розрахувати коефіцієнти руху персоналу підприємства.

3. Зробити висновки.

Завдання 9.8. У таблиці наведено дані ТОВ «Айстра» за 3 роки:

Назва показника	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	2675	3529	4509
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	204	227	203
Виручка від реалізації, тис. грн.	23058	45572	40901
Виробництво товарної продукції у діючих цінах, тис. грн.	22108	38100	36250
Рентабельність продаж, %			
Частка виручки у вартості виробленої продукції			
Середньорічний виробіток, тис. грн./особу			
Прибуток на одного працівника, тис. грн.			

1. Оцінити динаміку показників.

2. Провести факторний аналіз рентабельності персоналу. Для розрахунку впливу факторів у даному завданні можна використовувати наступні способи детермінованого факторного аналізу: - ланцюгових підстановок, абсолютних

Аналіз господарської діяльності

різниць, відносних різниць, інтегральний, простого додатка нерозкладного залишку, зважених кінцевих різниць.

3. Зробити висновки.

Завдання 9.9. У таблиці наведено дані ТОВ «Кантрі»:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб, ЧП	508	498
Кількість днів, відпрацьованих 1 працівником, дн, Д	230	209
Середня довжина робочого дня, год, Т	7,71	7,69
Фонд оплати праці штатних працівників, грн	12442180	15590775
Зарплата одного працівника, грн.:		
- середньорічна, РЗП	24492,48	31306,78
- середньоденна, ДЗП	106,49	149,79
- середньогодинна, ГЗП	13,81	19,48

1. Оцінити динаміку показників.

2. Провести факторний аналіз фонду оплати праці штатний працівників підприємства.

3. Зробити висновки.

Завдання 9.10. Наведено дані про чисельність працівників, виробіток одного працівника за зміну, кількість змін на підприємстві «А» протягом січня звітного року за планом та фактично:

Показник	план	факт
Обсяг випуску продукції, тис. грн	25779,7	26318,1
Чисельність робітників, осіб	2710	2650
Загальна кількість відпрацьованих усіма робітниками людино-днів, тис.	631,7	613,5
Загальна кількість відпрацьованих усіма робітниками людино-годин, тис.	4864,1	4785,3

1. Визначити вплив чисельності персоналу, кількості відпрацьованих змін і виробітку в зміну одного робітника на динаміку обсягу випуску продукції методом ланцюгових підстановок та абсолютних різниць.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на показник обсягу виготовленої продукції.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 9.11. Подано дані про чисельність робітників та оплату праці на підприємстві «А» протягом двох періодів:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Чисельність робітників, осіб	152	148
Годинна тарифна ставка на 1 робітника, грн	31,8	30,4
Відпрацьований час у розрахунку на 1 робітника, год	171	165

1. Визначити відхилення суми витрат на оплату праці залежно від розміру ставки, відпрацьованого часу й чисельності робітників методом ланцюгових підстановок й абсолютних різниць.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на показник суми витрат на оплату праці на підприємстві.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Завдання 9.12. Приведені вихідні дані для аналізу виробітку на ВАТ «Гидромаш» протягом двох періодів:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Вироблення на 1 робітника, тис. грн	280	302
Питома вага робітників у чисельності промислово-виробничого персоналу, %	60	65
Питома вага промислово-виробничого персоналу в загальній чисельності працюючих, %	85	82

1. Визначити відхилення суми вироблення на 1 працюючого від вироблення одного робітника й складу персоналу.

2. Визначити питому ваги впливу факторів на показник вироблення на 1 працюючого на підприємстві.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Завдання 9.13. Наведено вихідні дані про чисельність персоналу та рівень заробітної плати на підприємстві «А» протягом двох періодів:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Середня чисельність персоналу, осіб	52	54
Основна заробітна плата, тис. грн	1,052	1,068
Доплати, тис. грн	0,125	0,134
Додаткова заробітна плата, тис. грн	0,516	0,418

1. Визначити вплив чисельності персоналу й середньої заробітної плати, що складається з основної заробітної плати, доплат і додаткової заробітної плати, на фонд заробітної плати відповідними способами.

2. Визначити питому ваги впливу факторів на обсяги фонду оплати праці. Зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 9.14. У таблиці наведено дані ТОВ «Кантрі»:

Показник	2013 рік	2014 рік
1. Обсяг наданих послуг у порівняльних цінах послуг, тис. грн.	1927,6	2140,7
2. Кількість працівників	130	136
3. З них робітників	85	90
4. Загальна кількість відпрацьованих усіма працівниками: а) тис. людино-днів; б) тис. людино-годин	28,938 229,33	30,328 240,41
5. Кількість відпрацьованих днів одним робітником (рядок 4а : рядок 3)		
6. Тривалість робочого дня (рядок 4б : рядок 4а), год.		
7. Середня кількість годин, відпрацьованих одним робітником (рядок 4б : рядок 3), годин		
8. Середньорічний виробіток, тис. грн.:		
а) одного працівника (рядок 1 : рядок 2)		
б) одного робітника (рядок 1 : рядок 3)		
9. Середньоденний виробіток одного робітника (рядок 1 : рядок 4а), грн.		
10. Середньогодинний виробіток одного робітника (рядок 1 : рядок 4б), грн.		
11. Частка робітників у складі промислово-виробничого персоналу (рядок 3 : рядок 2 × 100), %		

1. Оцінити динаміку показників.
2. Провести факторний аналіз продуктивності праці.
3. Зробити висновки.

Завдання 9.15. У таблиці наведено дані ПАТ «Гидропривод»:

Показник	У 2013 році	У 2014 році		Зміна по відношенню до		Темп зміни до 2013 року
		план	фактично	2013 року	плану 2014 року	
Середньооблікова чисельність персоналу, ос	508	508	498			
Час, відпрацьований усіма працівниками, годин	900867,2	934720	800390,6			
Відпрацьовано днів усіма працівниками, людино /днів	116840	116840	104082			
Час, відпрацьований одним працівником, год	1773,36	1840	1607,21			
Кількість днів, відпрацьованих 1 працівником, дн	230	230	209			
Середня довжина робочого дня, год	7,71	8	7,69			

Аналіз господарської діяльності

1. Оцінити динаміку показників.
2. Провести факторний аналіз фонду робочого часу.
3. Зробити висновки.

Завдання 9.16. За наведеними нижче даними роботи підприємства за квітень (23 робочих дні) розрахувати: календарний, табельний та максимально можливий фонд робочого часу і коефіцієнти їх використання. Відпрацьовано - 52100 людино-днів. Цілоденні простої - 120 людино/днів. Неявки всього - 19900 людино/днів, у тому числі: святкові і вихідні дні – 18400 людино/днів; чергові відпустки - 2210 людино/днів; через хворобу – 380 людино/днів; інші причини – 224 людино/днів.

Завдання 9.17. Наведені дані про діяльність виробничого підприємства протягом дво років:

Показник	Умовне позначення	Рік		
		Минулий рік	План звітного року	Факт звітного року
Середньорічний виробіток, тис. грн./особу	РВ	108,37	167,84	178,57
Середньооблікова чисельність працівників	ЧР	204	227	203
Серед них робочих	Чроб	173	205	177
Частка робочих у загальній кількості ПВП	Чр	0,85	0,9	0,87
Відпрацьовано днів одним робочим за рік, днів	Д	220	225	221
Середня тривалість робочого дня, год.	Т	7,9	7,95	7,8
Середньогодинний виробіток працівника, грн.	ГВ	62,35	93,83	103,59

1. Провести факторного аналізу продуктивності праці.
2. Оцінити вплив факторів на зміну товарної продукції підприємства.
3. Зробити висновки.

Рекомендована література: основна [6, 7, 8]; додаткова [13, 14, 15].

Практичне заняття №10.

Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції

Мета заняття: опанування методів аналізу витрат та собівартості продукції підприємства.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Охарактеризуйте мету, завдання, інформаційне забезпечення аналізу витрат та собівартості продукції.

2. Охарактеризуйте технологію аналізу динаміки та структури витрат.
3. Охарактеризуйте технологію аналізу собівартості товарної продукції.
4. Охарактеризуйте технологію аналізу собівартості окремих видів продукції.

Тести для перевірки знань

1. *Завданнями аналізу собівартості продукції є:*
 - а) перевірка виконання договорів поставок матеріалів для випуску продукції;
 - б) виявлення відхилень від середньозважених ринкових цін на аналогічну продукцію;
 - в) перевірка ступеня виконання плану за собівартістю продукції;
 - г) всі відповіді вірні.
2. *Основними завданнями аналізу собівартості окремих видів продукції є:*
 - а) у подальшому підвищенні фондівіддачі;
 - б) у ритмічності виробництва;
 - в) у аналізі факторів, що вплинули на відхилення фактичних витрат у цілому й по окремих статтях витрат від планової величини;
 - г) всі відповіді вірні.
3. *Необхідною умовою забезпечення зниження витрат на одиницю продукції є:*
 - а) зростання продуктивності праці випереджало зростання заробітної плати;
 - б) зростання заробітної плати випереджало зростання продуктивності праці;
 - в) зростання прибутку випереджало зростання рентабельності;
 - г) зростання рентабельності випереджало зростання прибутку.
4. *Факторами, що впливають на зниження витрат на 1 грн товарній продукції є:*
 - а) зміна структури товарної продукції;
 - б) зміна тарифів;
 - в) виконання плану матеріально-технічного постачання;
 - г) всі відповіді вірні.
5. *Факторами, які впливають на величину матеріальних витрат при виробництві товарної продукції є:*
 - а) відхилення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу від планової;
 - б) зміна обсягу й структури продукції, що випускається;
 - в) зміна продуктивності праці;
 - г) зміна фондівіддачі основних засобів.
6. *Прямі матеріальні витрати на виробництво продукції залежать від:*
 - а) обсягу виробництва товарної продукції;
 - б) структури товарної продукції;
 - в) рівня витрат на одиницю продукції;
 - г) всі відповіді вірні.
7. *Для аналізу собівартості порівнюваної товарної продукції необхідно мати відомості про:*

Аналіз господарської діяльності

- а) суму власного обігового капіталу;
- б) рівень коефіцієнта маневреності власного капіталу;
- в) витрати на запланований випуск товарної продукції за рівнем собівартості;
- г) витрати на фактичний обсяг виробництва товарної продукції за рівнем собівартості.

8. *Витрати на 1 грн товарної продукції визначаються:*

- а) відхиленням вартості зробленої продукції в базових цінах від загальної суми витрат на виробництво і реалізацію продукції;
- б) відношенням товарної продукції до загальної суми витрат на виробництво й реалізацію продукції в діючих цінах;
- в) відношенням загальної суми витрат на виробництво продукції в діючих цінах до обсягу товарної продукції в діючих цінах;
- г) відношенням суми виторгу від реалізації продукції до обсягу продажів.

9. *Прямі витрати на виробництво продукції пов'язані:*

- а) з оплатою відсотків по банківському кредиту;
- б) з виплатою дивідендів акціонерам;
- в) з виробництвом певних видів продукції;
- г) всі відповіді вірні.

10. *Непрямі витрати на виробництво продукції пов'язані:*

- а) з орендними платежами;
- б) з виробництвом декількох видів продукції;
- в) зі здійсненням рентних платежів;
- г) всі відповіді вірні.

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 10.1. Наведено вихідні дані щодо підприємства «А» про товарообіг та рівень витрат протягом двох років:

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Товарообіг, тис. грн	12168	13020
Рівень витрат усього, %	8,6	8,4
у тому числі:		
- рівень фонду зарплати, %	5,3	5,2
- рівень транспортних витрат, %	3,3	3,2

1. Розрахувати загальну суму витрат підприємства за два роки та зробити порівняльний аналіз. Результати подати у вигляді аналітичної таблиці.

2. Визначити вплив обсягу реалізації й рівнів витрат за окремими статтями на зміну суми витрат інтегральним методом.

3. Визначити питому вагу впливу факторів на суму витрат. За результатами розрахунків зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Вирішення завдання

Аналітична таблиця:

Показники	Позн	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, +/-	Темп росту, %
Товарообіг, тис. грн	ТО	12168	13020	+852	107
Рівень витрат усього, %	УВ	8,6	8,4	-0,2	97,7
у тому числі:					
- рівень фонду зарплати, %	Уз	5,3	5,2	-0,1	98,1
- рівень транспортних витрат, %	УТ	3,3	3,2	-0,1	97,0
Сума витрат, тис. грн.	В	1046,4	1093,7	+47,3	104,5

Факторна модель для аналізу суми витрат:

$$B = \frac{TO \times UV}{100\%} = \frac{TO \times (Uz + UT)}{100\%},$$

Обчислюється вплив факторів на зміну суми витрат порівняно з плановим (базовим) періодом з використанням інтегрального методу, який застосовується для моделі першого рівня: $B = TO \times UV$:

◆ зміна суми витрат під впливом товарообігу:

$$\Delta B_{TO} = \Delta TO \times UV_0 + \frac{1}{2} \Delta TO \times \Delta UV = \frac{852 \times 8,6}{100} + \frac{1}{2} \frac{852 \times (-0,2)}{100} = 72,42 \text{ ттисгрн}; \blacklozenge$$

зміна суми витрат під впливом зміни рівня витрат:

$$\Delta B_{UV} = TO_1 \times \Delta UV_0 + \frac{1}{2} \Delta TO \times \Delta UV = (-0,2) \frac{12168}{100} + \frac{1}{2} \frac{852 \times (-0,2)}{100} = -25,2 \text{ ттисгрн}; \blacklozenge$$

сукупний вплив факторів становить:

$$\Delta B = \Delta B_{TO} + \Delta B_{UV} = 72,42 - 25,2 = 47,22 \text{ ттисгрн}$$

Розрахунки впливу кожного фактора другого рівня на результуючий показник проводять способом участі на паях. Застосування способу участі на паях до моделі загального вигляду:

1. Визначення частки відхилення, D кожного фактора другого рівня до значення відхилення фактора першого рівня:

$$D_{Uz} = \frac{\Delta Uz}{\Delta UV} \times 100\% = \frac{-0,1}{-0,2} \times 100\% = 50\%;$$

$$D_{UT} = \frac{\Delta UT}{\Delta UV} \times 100\% = \frac{-0,1}{-0,2} \times 100\% = 50\%.$$

2. Обчислення розміру впливу кожного фактора другого рівня на зміну результативного показника:

$$\Delta I_{Uz} = \Delta I_{UV} \times D_{Uz} = \frac{-25,2 \times 50\%}{100\%} = -12,6 \text{ ттисгрн};$$

Аналіз господарської діяльності

$$\Delta I_{\text{ут}} = \Delta I_{\text{ув}} \times D_{\text{ут}} = \frac{-25,2 \times 50\%}{100\%} = -12,6 \text{ ттисгрн.}$$

3. Сукупний вплив факторів, розрахований із застосуванням різних методів, і результати розрахунків питомої ваги впливу факторів зведено в таблицю:

Показники	Розмір впливу інтегральним способом	Питома вага впливу, %
Товарообіг, тис. грн	72,4	153,1
Рівень витрат усього, % у тому числі:	-25,1	-53,1
- рівень фонду зарплати, %	-12,55	-26,55
- рівень транспортних витрат, %	-12,55	-26,55
Разом	47,22	100

Висновок. Сума витрат зросла на 47,3 тис. грн. Під впливом збільшення товарообігу підвищення витрат склало 72,4 тис. грн. Понижувальний вплив на суму витрат у розмірі 25,1 тис. грн виявило зниження рівня витрат. Рівнозначний вплив на рівень витрат мало зменшення рівня видатків на оплату праці й транспортних видатків. Зниження рівня витрат свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів і є чинником зростання прибутку.

Завдання 10.2. У таблиці подано дані щодо підприємства «Асоль» відносно використання сировини на випуск виробу «А» за грудень:

Показники	Початок місяця	Кінець місяця
1. Кількість заготовленої сировини, кг	125	130
2. Зміна залишків, що переходять з періоду в період, кг	+20	-4
3. Відходи сировини, кг	1,5	1,7
4. Витрати сировини на виробництво продукції, кг	103,5	132,3
5. Витрати сировини на виробництво одиниці продукції, кг	0,08625	0,08535
6. Кількість випущеної продукції, шт.	1200	1550

1. Провести аналіз впливу чинників на випуск виробу «А». Зробити висновки.

Вирішення завдання

Заповнюється аналітична таблицю:

Показники	Початок місяця	Кінець місяця	Відхилення
1. Кількість заготовленої сировини, кг	125	130	+5
2. Зміна залишків, що переходять з періоду в період, кг	+20	-4	-24
3. Відходи сировини, кг	1,5	1,7	+0,2
4. Витрати сировини на виробництво продукції, кг	103,5	132,3	+28,8
5. Витрати сировини на виробництво одиниці продукції, кг	0,08625	0,08535	-0,00089
6. Кількість випущеної продукції, шт.	1200	1550	+350

Аналіз господарської діяльності

Факторна модель для аналізу впливу чинників на випуск виробу «А»:

$$ВП_i = \frac{ЗС_i \pm \Delta З_i - ВХ_i}{ПВ_i},$$

де $ВП_i$ – випуск продукції з i -го виду сировини; $ЗС_i$ – кількість заготовленої сировини i -го виду; $\Delta З_i$ – зміна перехідних залишків сировини; $ВХ_i$ – відходи сировини; $ПВ_i$ – витрати i -го виду сировини на одиницю продукції.

Зміну обсягу виробництва продукції визначаємо за допомогою прийому ланцюгових підстановок:

$$ВП_{пл} = \frac{125 - 20 - 1,5}{0,08625} = 1200;$$

$$ВП_{ум1} = \frac{130 - 20 - 1,5}{0,08625} = 1258;$$

$$ВП_{ум2} = \frac{130 + 4 - 1,5}{0,08625} = 1536;$$

$$ВП_{ум3} = \frac{130 + 4 - 1,7}{0,08625} = 1534;$$

$$ВП_{ф} = \frac{130 + 4 - 1,7}{0,08535} = 1550.$$

Загальна зміна обсягу випуску продукції:

$$ВП_{заг} = 1550 - 1200 = 350 \text{ шт.},$$

у тому числі за рахунок зміни:

а) маси заготовленої сировини: $\Delta ВП_{зс} = 1258 - 1200 = +58$ шт.;

б) перехідних залишків сировини: $\Delta ВП_{з} = 1536 - 1258 = +278$ шт.;

в) відходів сировини: $\Delta ВП_{вх} = 1534 - 1536 = -2$ шт.;

г) питомої витрати сировини: $\Delta ВП_{пв} = 1550 - 1534 = +16$ шт.

Висновок. План з виробництва виробу перевиконаний, в основному, через збільшення маси заготовленої сировини й великої кількості перехідних залишків. Унаслідок понадпланових відходів сировини випуск продукції зменшився на 2 шт.

Завдання 10.3. В таблиці вміщені дані для аналізу собівартості продукції підприємства за звітний рік:

Показники	Позначення	Продукція А		Продукція В		Продукція С	
		план	факт	план	факт	план	факт
Обсяг випуску продукції	N_i	63720	68335	32010	32440	63000	66144
Постійні витрати, віднесена на i -й вид продукції	a_i	326507,7	289883,7	128254,5	121408,3	1038567,3	1155164,9
Змінні витрати на одиницю продукції	b_i	7,02	8	6,73	6,95	24,99	25,59

1. Провести аналіз впливу факторів на зміну собівартості виробу «А» методом ланцюгової підстановки.

2. Зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Вирішення завдання

На основі моделі для аналізу, розраховуємо вплив факторів методом ланцюгової підстановки:

$$\Delta C_{(N)} = \left(\frac{326507,7}{68335} + 7,02 \right) - \left(\frac{326507,7}{63720} + 7,02 \right) = -0,346 \text{ тис. грн.},$$

$$Пв_N = (\Delta C_{(N)} / \Delta C) \times 100\% = -393,26\%;$$

$$\Delta C_{(a)} = \left(\frac{289883,7}{68335} + 7,02 \right) - \left(\frac{326507,7}{68335} + 7,02 \right) = -0,54 \text{ тис. грн.},$$

$$Пв_a = (\Delta C_{(a)} / \Delta C) \times 100\% = 609,05\%;$$

$$\Delta C_{(b)} = \left(\frac{289883,7}{68335} + 8 \right) - \left(\frac{289883,7}{68335} + 7,02 \right) = 0,97 \text{ тис. грн.},$$

$$Пв_{(b)} = (\Delta C_{(b)} / \Delta C) \times 100\% = 1102,31\%;$$

$$\Delta C = -0,346 - 0,54 + 0,67 = 0,088 \text{ тис. грн.}$$

Висновок. У звітному році собівартість одиниці продукції А (рами бокової) збільшилися на 88 грн., у тому числі за рахунок збільшення частки змінних витрат у собівартості одиниці продукції вона збільшилась на 970 грн., або на 1102,31%. Позитивно на собівартість одиниці продукції вплинуло зменшення постійних витрат, віднесених на раму бокову, що зменшило собівартість одиниці на 540 грн., або на 609,05%. Ще одним позитивним явищем для зменшення собівартості одиниці рами бокової є збільшення обсягу виробництва цієї продукції, завдяки чому собівартість одиниці знизилась на 346 грн., або на 393,26%.

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 10.4. Наведені показники діяльності підприємства «Омега» за два роки, тис. грн:

Елементи витрат	Минулий рік	Звітний рік
Матеріальні витрати	2274	2385
Витрати на оплату праці	649	631
Відрахування на соціальні заходи	131	115
Амортизація основних фондів	195	376

1. Розрахувати загальні витрати.

2. Порівняти наведені й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім періодом. Провести аналіз структури витрат за економічними елементами. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 10.5. Наведені показники діяльності підприємства «Титан» за звітний рік:

Показники	Значення за планом	Значення фактично
Обсяг виробництва виробу, шт.	65	51
Сума постійних витрат, грн	3892	4440
Сума змінних витрат на один виріб, грн	133	134

1. Розрахувати собівартість одного виробу та загальну собівартість.

Аналіз господарської діяльності

2. Порівняти подані й розраховані показники діяльності підприємства з попереднім часом. Результати оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 10.6. Подано показники діяльності підприємства «А» протягом двох років:

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг перевезених вантажів, т	1000	800
Середня дальність перевезень, км	200	240
Середній транспортний тариф, грн за 1 т/км	0,4	0,5
Вантажообіг, тис. т/км	200	192

1. Розрахувати вплив факторів на відхилення від плану фактичної суми транспортних витрат методом ланцюгових підстановок й абсолютних різниць.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на показник транспортних витрат.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Завдання 10.7. Наведено вихідні дані про виготовлення продукції на підприємстві «А» протягом звітного року:

Показник	План звітного року	Фактично за звітний рік
Обсяг випуску продукції, тис. шт.	1000	1800
Ціна одиниці виробу, грн	20,5	19,8
Собівартість одиниці виробу, грн	16,4	17

1. Визначити вплив факторів на зміну валового прибутку від реалізації продукції.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на прибуток від реалізації продукції.

3. За результатами розрахунків зробити висновок.

Завдання 10.8. Подано вихідні дані про склад собівартості промислової продукції «А» підприємства «Ритм» протягом звітного року, грн:

Показник	План звітного року	Фактично за звітний рік
Сировина й матеріали	160	157
Зарплата основних виробничих робітників	108	114
Поворотні відходи	3	5
Відрахування до Фонду соціального страхування	35	39
Загальновиробничі видатки	175	157

1. Визначити вплив факторів на значення собівартості промислової продукції «А» підприємства.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на значення собівартості промислової продукції «А». За результатами розрахунків зробити висновок.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 10.9. Наведено вихідні дані про виготовлення продукції на підприємстві «А» протягом звітнього року:

Показник	План 2014 року	Фактично 2014 рік
Постійні витрати, тис. грн	292	286
Змінні витрати, грн/шт.	43	42
Ціна одиниці продукції, грн	78	76

1. Визначити вплив на зміну беззбиткового обсягу випуску продукції таких факторів: постійних витрат, змінних витрат, ціни одиниці продукції відповідними способами.

2. Визначити питому вагу впливу факторів на результативний показник.

3. За результатами розрахунків зробити висновки.

Завдання 10.10. У таблиці вміщено дані для аналізу собівартості на 1 грн товарної продукції по підприємству «А» за звітний рік:

Показники	План звітної року	Фактично за звітний рік
Товарна продукція в оптових цінах, тис. грн	2500	2800
Собівартість товарної продукції, тис. грн	2151,6	2300,241

1. Проаналізувати вплив факторів на рівень витрат на 1 грн товарної продукції по підприємству. Зробити висновки.

Завдання 10.11. У таблиці вміщено дані для аналізу собівартості на 1 грн товарної продукції по підприємству «А» за звітний рік:

Вид продукції	Кількість Q , шт.		Ціна C , грн		Собівартість S , грн	
	план	факт	план	факт	план	факт
А	6000	6652	193	270	149	244
Б	4000	4155	545	590	483	549
В	7000	4999	178	293	115	232

1. Проаналізувати вплив факторів на рівень витрат на 1 грн товарної продукції по підприємству. Зробити висновки.

Завдання 10.12. У таблиці наведено дані по підприємству «Асоль» щодо використання сировини на випуск виробу «А» за грудень звітнього року, кг:

Показники	Початок місяця	Кінець місяця
Кількість заготовленої сировини	130	135
Зміна залишків, що переходять з періоду в період	+25	-7
Відходи сировини	1,7	1,8
Витрати сировини на виробництво продукції	103,3	140,2
Витрати сировини на виробництво одиниці продукції	0,09648	0,09578

1. Розрахувати кількість випущеної продукції.

2. Провести аналіз впливу чинників на випуск виробу «А». Зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 10.13. У таблиці наведено дані для аналізу собівартості виробу «В» підприємства ЗАТ «Трансмаш» за грудень:

Показники	За планом	Фактично
Обсяг виробництва виробу, шт.	65	51
Сума постійних витрат, грн	3892	4440
Сума змінних витрат на один виріб, грн	133	134

1. Розрахувати собівартість виробу «В» за грудень.

2. Провести факторний аналіз собівартості виробу «В». Побудувати аналітичну таблицю. Розрахувати питому вагу впливу факторів на зміну загального показника. Зробити висновки.

Рекомендована література: основна [6, 7, 8]; додаткова [13, 14, 15].

Практичне заняття №11.

Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань

Мета заняття: опанування методів аналізу реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань підприємства.

Контрольні запитання до лекційного матеріалу

1. Охарактеризуйте мету, завдання, інформаційне забезпечення аналізу реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань.
2. Охарактеризуйте технологію аналізу обсягів реалізації продукції, та факторів, які впливають на їх рівень.
3. Охарактеризуйте технологію аналізу виконання договірних зобов'язань
4. Назвіть резерви підвищення реалізації продукції

Тести для перевірки знань

1. *Факторами, які прямо впливають на обсяг реалізації продукції є:*
 - а) випуск продукції;
 - б) залишки товарів, відвантажених на початок і кінець періоду;
 - в) ліквідація втрат робочого часу і устаткування;
 - г) створення додаткових робочих місць.
2. *Методами економічного аналізу, які використовують для аналізу обсягу реалізації продукції є:*
 - а) балансовий метод;
 - б) метод середніх величин;
 - в) метод порівняння планових і фактичних показників;
 - г) індексний метод.
3. *Баланс товарної продукції розраховують за формулою:*
 - а) $OP = ГП_{п} + OB - ГП_{к}$,
 - б) $OP = ГП_{п} + OB + ГП_{к}$,

в) $OP = ГП_{п} - OB - ГП_{к}, ;$

г) $OP = ГП_{п} - OB + ГП_{к}, .$

4. *Обсяг реалізації продукції можна збільшити за рахунок:*

- а) підвищення норми амортизаційних відрахувань;
- б) зміни політики ціноутворення і збуту;
- в) проведення функціонально-вартісного аналізу продукції;
- г) усі відповіді правильні.

5. *Фактори впливу на баланс товарної продукції розраховуються за допомогою;*

- а) методу відсоткових різниць;
- б) інтегрального методу;
- в) методу порівнянь;
- г) логарифмічного методу.

6. *Рентабельність продажів розраховується як:*

- а) відношення виручки від реалізації до прибутку;
- б) відношення прибутку до виручки від реалізації продукції;
- в) відношення прибутку до собівартості продукції;
- г) відношення прибутку до матеріальних оборотних коштів.

7. *Множенням різниці між фактичним і базовим розмірами рентабельності окремих видів продукції на їх фактичну питому вагу в обсязі реалізації визначають вплив, пов'язаний зі:*

- а) зміною індивідуальної рентабельності виробів, що випускаються;
- б) зміною прибутку;
- в) зміною собівартості окремих видів продукції;
- г) всі відповіді вірні.

8. *Добуток базової рентабельності і-го виду виробу й різниці між фактичною й базовою питою вагою характеризує вплив:*

- а) об'ємного фактора;
- б) структурного фактора;
- в) обсягу реалізації;
- г) цінового фактору.

9. *Ринкова частка розраховується, як:*

- а) відношення різниці між фактичним і базовим розмірами рентабельності окремих видів продукції на їх фактичну питому вагу в обсязі реалізації
- б) відношення обсягу продажу певного виду продукції даного підприємства до сумарного обсягу продажу даного виду продукції всіма підприємствами, що діють на ринку;
- в) відношення сумарного обсягу продажу даного виду продукції всіма підприємствами, що діють на ринку до обсягу продажу певного виду продукції даного підприємства.
- г) немає вірної відповіді.

10. *Претензія, яка пред'являється постачальнику у зв'язку з поставкою продукції,*

Аналіз господарської діяльності

якість якої не відповідає умовам договору чи контракту на поставку продукції - це:

- а) реклама;
- б) акредитив;
- в) рекламація;
- г) консигнація.

Ситуаційні завдання та їх розв'язання

Завдання 11.1. Наведено дані щодо підприємства «А» відносно випуску та реалізації продукції протягом звітного року, тис. грн:

Показники в планових оптових цінах підприємства	План звітного року	Факт звітного року
Залишок готової продукції на початок року	190	170
Випуск товарної продукції	3300	3500
Залишок готової продукції на кінець року	180	200

1. Провести аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу реалізації продукції підприємства за звітний рік.

2. Зробити висновки.

Вирішення завдання

Розраховуємо баланс товарної продукції, який одночасно є моделлю для факторного аналізу за формулою (11.6).

$$РП_{пл} = 3300 + (190 - 180) = 3310 \text{ тис. грн};$$

$$РП_{ф} = 3500 + (170 - 200) = 3470 \text{ тис. грн}.$$

Визначаємо абсолютний приріст обсягу реалізованої продукції за формулою :

$$\Delta РП = РП_{ф} - РП_{пл} = [ТП_{ф} + (O_n - O_k)_{ф}] - [ТП_{пл} + (O_n - O_k)_{пл}],$$

де $(O_n - O_k)_{ф,пл}$, – зміна залишків нереалізованої товарної продукції відповідно за звітом та планом, тис. грн

Після підстановки маємо:

$$\Delta РП = 3470 - 3310 = 160 \text{ тис. грн}$$

Отримані результати зведемо в таблицю, тис. грн:

Показники в планових оптових цінах підприємства	План звітного року	Факт звітного року	Відхилення, (+, -)
Залишок готової продукції на початок року	190	170	-203
Випуск товарної продукції	3300	3500	+200
Залишок готової продукції на кінець року	180	200	+20
Реалізація продукції за рік	3310	3470	+160

Розраховуємо фактори зміни обсягу реалізації за допомогою методу ланцюгових підстановок, або балансового методу. При цьому враховуємо, що фактори зміни залишку готової продукції на кінець року та продукції, відвантаженої на кінець року, чинять вплив, протилежний за знаком зміні цих показників:♦

Аналіз господарської діяльності

◆ зміна обсягу реалізованої продукції за рахунок зміни величини залишків нереалізованої продукції:

$$\Delta \text{РП}_{\text{ТП}} = \text{ТП}_{\text{ф}} - \text{ТП}_{\text{пл}} .$$

Після підстановки маємо:

$$\Delta \text{РП}_{\text{ТП}} = 3500 - 3300 = 200 \text{ тис. грн};$$

◆ зміна обсягу реалізованої продукції за рахунок зміни залишків нереалізованої продукції:

$$\Delta \text{РП}_{\text{О}} = (\text{O}_{\text{н}} - \text{O}_{\text{к}})_{\text{ф}} - (\text{O}_{\text{н}} - \text{O}_{\text{к}})_{\text{пл}} .$$

Після підстановки маємо:

$$\Delta \text{РП}_{\text{О}} = (170 - 200) - (190 - 180) = -40 \text{ тис. грн};$$

◆ загальна зміна обсягу реалізованої продукції становить:

$$\Delta \text{РП} = \Delta \text{РП}_{\text{ТП}} + \Delta \text{РП}_{\text{О}} .$$

Після підстановки маємо:

$$\Delta \text{РП} = 200 - 40 = 160 \text{ тис. грн}.$$

Висновок. Негативний вплив на зміну обсягу реалізації продукції виявили збільшення залишків готової продукції на складах підприємства на кінець періоду.

Завдання 11.2. У таблиці вміщено вихідні дані для аналізу впливу рентабельності окремих виробів на загальну рентабельність реалізованої продукції підприємства «Омега» за звітний рік:

Вид продукції	Рентабельність <i>i</i> -го виду продукції	
	План 2014 року	Факт 2014 року
А	31,15	34,87
Б	29,95	26,17
В	27,81	25,15
Г	32,18	33,68

1. Розрахувати вплив таких факторів на рентабельність реалізованої продукції: рентабельності *i*-го виду продукції та частки *i*-го виду продукції. Результати оформити у вигляді аналітичної таблиці.

2. Зробити висновки.

Вирішення завдання

1. Визначаємо питому вагу кожного виду продукції в загальному обсязі реалізації; обчислюємо індивідуальні показники рентабельності окремих видів продукції (див. табл. нижче).

2. Розраховуємо рентабельність реалізованої продукції (значення індивідуальні рентабельності необхідно помножити на частку виробу в загальному обсязі реалізованої продукції).

Заповнюємо аналітичну таблицю.

Аналіз господарської діяльності

Вид продукції	Рентабельність <i>i</i> -го виду продукції			Частка <i>i</i> -го виду продукції, %			Вплив на рентабельність реалізованої продукції		
	план	факт	відхилення	план	факт	відхилення	структури реалізації (гр.7 (гр.2 /100))	рентабельності вироб (гр.4 (гр. 6 /100))	сукупність (гр.8 + гр.9)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
А	31,15	34,87	+3,72	41,7	49,7	+7,9	+2,46	+1,84	+4,3
Б	29,95	26,17	-3,78	21,3	18,2	-3,1	-0,92	-0,68	-1,608
В	27,81	25,15	-2,66	8,4	12,6	+4,2	+1,16	-0,33	+0,82
Г	32,18	33,68	+1,5	6,8	9,6	+2,8	+0,90	+0,14	+1,04

Завдання для поточного контролю засвоєння знань

Завдання 11.3. Наведено дані щодо підприємства «А» з випуску та реалізації продукції протягом звітного року, тис. грн:

Показники в планових оптових цінах підприємства	План звітного року	Факт звітного року
1. Залишок готової продукції на початок року	180	160
2. Випуск товарної продукції	3200	3300
3. Залишок готової продукції на кінець року	190	210
4. Залишок товарів, відвантажених покупцями:		
4.1. на початок року	2908	3031
4.2. на кінець року	1500	2267

1. Провести аналіз факторів зміни обсягу реалізації продукції.
2. Зробити висновки.

Завдання 11.4. Наведено дані щодо підприємства «А» з випуску та реалізації продукції протягом звітного року за варіантами, тис. грн:

Показник	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3	
	план	факт	план	факт	план	факт
Обсяг реалізації продукції	18500	16000	9600	7000	5600	4900
Товарна продукція	18000	18200	10000	8000	5000	5500
Залишки нереалізованої продукції на початок року	1000	1400	800	600	800	900
- на кінець року	500	3600	1200	1600	200	1500
Зміна залишків нереалізованої продукції протягом року						

1. Дати оцінку виконання плану за обсягом реалізації і визначити вплив основних факторів.
2. Зробити висновки.

Аналіз господарської діяльності

Завдання 11.5. За наведеними даними, які характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства «А» протягом двох періодів:

Показники	Продукція А		Продукція Б		Продукція В		Продукція Г	
	Базовий період	Звітний період	Базовий період	Звітний період	Базовий період	Звітний період	Базовий період	Звітний період
Ціна реалізації од. прод., грн	167,5	169,8	26,7	27,22	18,9	18,5	44,44	46,3
Собівартість реалізації од. прод., грн	120,5	141,9	20,05	23,9	15,9	14,35	31,6	39,55
Обсяг реалізації, од.	45	36	75	61	114	148	105	80

1. Визначити вплив рентабельності і-го виду продукції та частки і-го виду продукції на зміну загальної рентабельності реалізованої продукції підприємства.

2. Визначити питому вагу впливу зазначених факторів на загальну рентабельність реалізованої продукції.

3. За результатами розрахунків зробити висновки.

Завдання 11.6. За наведеними даними, які характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства «А» протягом двох періодів:

Виріб	1 варіант				2 варіант			
	Минулий рік		Звітний рік		Минулий рік		Звітний рік	
	Кількість т	Ціна за 1т,грн	Кількість т	Ціна за 1т,грн	Кількість т	Ціна за 1т,грн	Кількість т	Ціна за 1т,грн
А	2000	50	2500	56	400	70	40	90
Б	100	280	120	300	600	30	560	35
В	400	660	180	500	100	80	8000	70
Всього	2500		2800		2000		1800	

1. Дати оцінку динаміки обсягу реалізації, використовуючи різні вимірники.

2. Проаналізувати вплив кількості реалізованих продуктів, цін і структурних зрушень на зміну виручки від реалізації.

3. Зробити висновки.

Рекомендована література: основна [6, 7, 8]; додаткова [13, 14, 15].

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
1. ЗАГАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	
2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ.....	
Тема 1. Аналіз господарської діяльності: предмет, об'єкти, зміст, завдання та роль в управлінні сучасним підприємством.....	
Тема 2. Метод і спеціальні прийоми аналізу господарської діяльності.....	
Тема 3. Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності.....	
Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності.....	
Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності	
Тема 6. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінка її виконання.....	
Тема 7. Аналіз основних засобів підприємства.....	
Тема 8. Аналіз матеріальних ресурсів підприємства.....	
Тема 9. Аналіз трудових ресурсів підприємства.....	
Тема 10. Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції.....	
Тема 11. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань.....	
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

БАЗОВА

- 1 Яцків М.І. Теорія економічного аналізу [Текст] : підручник / М.І. Яцків. - Львів : Світ, 1993. - 216 с.
- 2 Івахненко В.М. Курс економічного аналізу [Текст] : навч. посібник / В.М. Івахненко. - 2-ге, стер. - К. : Знання-Прес, 2001. - 206 с.
- 3 Мних Є.В. Економічний аналіз [Текст]: підручник / Є.В. Мних. - К.: Знання, 2011. – 630 с.
- 4 Пономаренко О.І. Сучасний економічний аналіз [Текст] : у 2-х ч.: навч. посібник . . Ч. 2. Макроекономіка / О. І. Пономаренко, М. О. Перестюк, В. М. Бурим. - Київ : Вища шк., 2004. - 207 с.
- 5 Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз [Текст]: підручн. / Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г; за ред. А.Г. Загороднього. – К.: Знання, 2008. – 488 с.
- 6 Афанасьєв М.В. Економічна діагностика [Текст] = Economic Diagnostics : навч.-метод. посібник / М. В. Афанасьєв, Г. В. Білоконенко ; Харківський нац.економічний ун-т. - Харків : ІНЖЕК, 2007. - 296 с.
- 7 Мехович С.А., Тимофеев В.М., Погорелов І.М. Економічний аналіз [Текст]: підруч. / С.А. Мехович. – Х.: Віровець А.П. «Апостроф», 2009. – 752 с.

ДОПОМІЖНА

8. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности Н.А. Русак, В.И. Стражев, О.Ф. Мигун и др. Под общ. ред. В.И. Стражева. - 4-е изд., испр. и доп. - Мн.: Выш. шк., 1999. -398 с.
9. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник. - 4-е изд., доп. и перераб. - М.: Финансы и статистика, 2005. - 416 с.
10. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Уч. пособие. - М.: ИНФРА-М, 2006. -215 с.
11. Доля В.Т. Модели и методы анализа производительности ресурсов предприятия: Уч.-метод., пособие. - Харьков: ХГАГХ, 1997. - 104 с.
12. Приймак В.І. Математичні методи економічного аналізу [Текст] : навч. посібник / В. І. Приймак ; Львівський нац. ун-т . - Київ : Центр учбової літ-ри, 2009. - 296 с.
13. Сич Є.М. Стратегічний аналіз [Текст] : навч. посібник / Є. М. Сич, О. В. Пилипенко, М. С. Стасишен. - К. : Каравела, 2010. - 304 с.
14. Болюх М.А. Збірник задач з курсу "Економічний аналіз" [Текст] : навч. посібник / М. А. Болюх, М. І. Горбаток ; Київський нац. екон. ун-т. - К. : КНЕУ, 2002. - 232 с.
15. Гордієнко П.Л. Стратегічний аналіз [Текст] : навч. посібник / П. Л. Гордієнко ; Міжнародний наук.-техн. ун-т. - К. : Алерта, 2006. - 404 с.

Аналіз господарської діяльності

Навчальне видання

Методичні вказівки

для проведення практичних занять з дисципліни

«АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

для студентів усіх форм навчання за спеціальністю

071 Облік і оподаткування

Укладач ЄРШОВА Наталя Юріївна

Відповідальний за випуск *О.В. Манойленко*

Роботу до видання рекомендував *М.І. Погорелов*

Редактор Ю.І. Гуренко